AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

BU YILIN

İKRAMİYE PLÂNI

BİR BUÇUK MİLYON LİRA

SİZİN
DE
TASARRUF
HESABINIZ

VAR MI ???

T. C. ZİRAAT BANKASI

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

P. K. 582 — *Ankara*

Fiyatı: 60 kuruş

AKİS Ortaklığı adına imtiyaz sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden:

Metin TOKER

***

Bu nüshaya yazı yazanlar:

Samed AĞAOĞLU — Fazil Ahmed AYKAÇ — Çetin ALTAN — Mücahid TOPALAK — Ahmed Şükrü ESMER — Doç. Cumhur FERMAN — Namık Zeki ARAL — Turhan DİLLİGİL — Nazlı TLABAR — Cenah YAKAR — Avni BAŞMAN — Seyfi KURTBEK — Dr. Esad EĞİLMEZ — Bilge KARASU — Orhan Remzi YÜREĞİR — Şeref GÜRSOY — Melih BAŞAR — Haydar ÖZAKMAN — Tevfik ÜNSİ — Cevdet KARATAŞ — Eşfak AYKAÇ

Ressam:

İzzet ÇETİN — AYHAN

Karikatür

TURHAN

Fotoğraf

Mehmet SÜRENKÖK — Naci YILIDIRIM

Klişe:

Kemal ONGAN

***

Abone Şartları:

3 aylık (12 nüsha) : 6 lira
6 aylık (25 nüsha) : 12 lira
1 senelik (52 nüsha) : 24 lira

***

Dizildiği ve basıldığı yer:

Güzel Sanatlar Matbsası

Kapak Resmimiz

NAZLI TLABAR

Erkeklerden fazla rey alan kadın mebus

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Bu sayımızda size, şimdiye kadar olduğundan da dolgun bir mündecat ve daha çok "tanınmış imza" takdim edebildiğimiz için hakikî bir memnunluk duymaktayız. AKİS, daha ilk nüshasında verdiği söze sadık kalarak, daima tekâmül yolunda ilerleyerek, sizleri mutlaka mecmuanın birer tiryakisi haline getirecektir.

Sayfaları çeviriniz; AKİS'ten başka bir yerde bir arada görünmelerine imkân bulunmayan — siyasî kanaatlerinden dolayı —, fakat hepsi, fikir bakımından aynı seviyede olan mümtaz şahsiyetlerin değerli yazılarına rastlayacaksınız. Bu mümtaz şahsiyetler, hüviyetini çok iyi anladıkları AKİS'e yazı vermeyi kabul etmek suretiyle, dünyanın bütün ileri demokrasilerinde olduğu gibi bizim memleketimizde de bir yayın vasıtasının, pekâlâ "ne o yandan, ne bu yandan" olmaksızın vazife görebileceğini, hattâ buna, fikir hayatımızda ihtiyaç bulunduğunu anlatmak istemişlerdir.

Samed Ağaoğlu, Demokrat Parti içinde bir temayülü, bir fikri, bir zihniyeti temsil eden adamdır. Onun, şu veya bu mevzuda ne düşündüğünü bilmek, — düşüncelerine iştirâk etmeyenler, hattâ onlara karşı cephe alanlar için bile — bir zarurettir, şarttır.

Ahmed Şükrü Esmer, Cumhuriyet Halk Partisinin dış politika görükudretli şekilde ifade ettmeye salahiyetli kalemdir. Evvelâ Ulus'ta, sonra. Yeni Ulus'ta, şimdi Halkçı'da günün haricî siyaset meselelerini mensup olduğu Partinin gözüyle tahlil eden Ahmet Şükrü Esmer, iktidarın ve muhalefetin, prensiplerinde mutabık kaldıkları dış politikamızın neresinde uyuşulamadığını göstermektedir.

Namık Zeki Aral, muhalefetin 1 numaralı iktisstçısıdır ve iktidarın iktisadî tutumuna ilmin silâhlariyle hücum etmektedir. Namık Zeki Aral, münakaşayı miting havasından kurtarıp gerekli seviyeye getirdiğinden dolayı fikirlerine iştirak eden veya etmeyenlere daima hürmet telkin etmiş, çok zaman kuvvetli düşünçeleri karşısında muhataplarına susmaktan başka yapacak şey bırakmamıştır. AKİS, Namık Zeki Aral'in yazı ailesine katılmayı kabulünden dolayı memnuniyetini ifade eder.

Avni Başman, Demokrat Parti hükümeslerinden ilkinin Maarif Vekilidir. Sadece Maarif değil, bütün kültür hayatımızda birinci plânda bir şahsiyet olan Avni Başman, hayatının her anında doğru bulduğuna doğru, eğri bulduğuna eğri demekten ve mensup olduğu Partinin beğenmediği hareketlerini tenkidden çekin memiştir.

Nazlı Tlabar, Türkiyenin, siyaset sahasında, hiç şüphe yok, 1 numaralı kadınıdır. Büyük Millet Meclisine Türk Milleti 1954 genel seçimlerinde dört kadın mebus yollamıştır. Diğer üç kadın mebusumuz, kadın oldukları için bir "handikap" ile karşı karşıya kaldıkları ve daima erkeklerden az rey aldıkları halde Nazlı Tlabar, İstanbulda, listenin en yukarılarında bir yer işgaline muvaffak olmuştur. Kadınlarımızın, Nazlı Tlabar'dan öğrenecek, istifade edecek pek çok şeyleri bulunduğuna kani olduğumuzdan dolayıdır ki, bu sayımızda onun bir konuşmasın veriyoruz.

Seyfi Kurtbek, Millî müdafaa meselelerini en iyi anlayanların başında gelir. Üç lisana mükemmel şekilde vâkıf bulunan, mütemadiyen okuyan, tetkik eden, şahsî tecrübesini ilim ile destekleyen - Demokrat Parti Hükümetinin eski Millî Müdafaa Vekili Seyfi Kurtbek, fikirleri, ordunun bilhassa genç subayları tarafından mutlaka okunması, bilinmesi gereken adamdır.

Bu siyasî şahsiyetlerin yanında AKİS, devrimizin hiciv üstadı Fazıl Ahmed Aykaç'ın manzum hicivlerini zaman zaman sizlere sunmak imkânını temin ettiğinden dolayı bahtiyardır.

İşte biz, "ne o taraftan, ne bu taraftan olmayı" böyle anlıyoruz. Biz, tâbir caizse tarafsız değil, çok taraflıyız. Bir değer ifade eden her fikre, AKİS'in sütunları açıktır

Hakikî fikir hayatı, kanaatimizce her şeyden evvel hazımı icap ettirir. Bu birinci adımı atamıyanların, o yolda yürümeleri imkânı kalmaz.

AKİS, daha ilk çıktığı günden itibaren, "ne o taraftan, ne bu taraftan" olduğu halde, hem o tarafın, hem bu tarafın bazı zümreler ince mutlaka "karşı t a r a f t a görülmek istenilmiştir. Kendilerine bunun bir hata olduğunu ifade etmek lâzımdır.

Herkesin siyasî kanaati vardır ve AKİS'in başında bulunanlar da elbette ki muhtelif meselelerde, muhtelif şekillerde düşünmektedirler. Fakat onların da düşünceleri AKİS'i değil, kendilerini istilzam eder ve AKİS sütunlarında o fikirlerin müdafaasına, diğer fikirlerden, hattâ karşı fikirlerden daha fazla hak tanınmamış-tır. Kendileri, lüzum gördükçe, kendi fikirlerini imzaları altında savunmaktan elbette ki çekinecek değillerdir.

Fakat mecmuaları, şahıslarla karıştırmamak şarttır. Bir mecmuanın hakiki sahibi, — tekrar edelim —, onu çıkaranlar değil, okuyanlardır.

AKİS

YURTTA OLUP BİTENLER

Meclis

Hükümetin düşündüğü kanunlar

Mardinin yeni Demokrat Milletvekili, Ankara Palasta geniş koltuğa yaslandı, alnında biriken ter tanelerini mendiliyle silerken:

"— Galiba burası, yazın, bizim taraftan da sıcak okuyor" diye söylendi.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin, hiç olmazsa ekseriyeti temin edecek sayıda âzası, bu yıl, temmuza kadar Ankarada kalacaktır. Meclis, yaz tatiline, hükümet tarafından peyderpey sunulacak kanun lâyiha ve tekliflerini intaç etmeden girmeyecektir.

Kanun teklifleri, seçimlerden çıkarılan derslerin neticesi olacak ve çeşitli mevzularda ya yeni hükümler koyacak, ya da esaslı değişiklikler yapacaktır. Bunların bir kısmı 2 Mayısın hemen arefesinde ve akabinde görülen ve millet tarafından şikâyetlere vesile olan aksaklıkları bertaraf gayesini güdecek; fakat bir kısmı da, daha ziyade iktidarda bulunan partinin "politik" hayrı gözönünde tutularak hazırlanacaktır. Daha doğrusu, politik hayrı sanılan hususat gözönünde tutularak...

Ele alınacak kanunların başında seçim kanunu gelmektedir.

Seçim kanununda tadilât

İktidar partisinin bir muayyen zümresi, tıpkı milletin heyeti umumiyesi gibi, 1954 genel seçimleri kampanyasının cereyan tarzını beğenmemiştir. Yalnız bu zümrenin, milletin heyeti umumiyesinden ayrıldığı nokta şuradadır ki, onun kanaat ince durumun bütün vebali muhalefete aittir. Bu bakımdan seçimler esnasında partilere verilen haklar tahdit edilirse, kampanya daha sıkı tarzda murakabe altında bulundurulursa zarar azalacaktır.

Formülün demokratik olduğunda şüphe yoktur. Ancak, "Partiler" tâbiri, iktidarda bulunan partiyi içine alıyorsa da, iktidarın kendisi bundan hariç bırakılmaktadır.

: Düşünülen tadillerin, memlekette hiç şüphe yok en ziyade gürültü uyandıracak olanı radyoda seçim zamanı siyasî partilere ayrılan konuşma saatlerinin kaldırılması yolundaki tadil olacaktır. Böyle bir niyet, Demokrat Partinin bazı ileri gelenlerinde maalesef mevcuttur, havada bu temayül vardır ve teklif Meclise gelirse iltifat görmesi kuvvetle muhtemeldir.

Düşünülen şudur: Muhalefet partileri sözcüleri,, devletin radyosundan devletin büyüklerine sövmekte, onları milletin gözünden düşürmeye çalışmakta, "yalan, iftira, tezvir" silâhlarını fütursuzca kullanmaktadırlar.

Buna mâni olmanın, konuşmaları sansür etmenin imkânı yoktur. O halde ne yapılsın? Bu hak, topyekun kaldınisin! İktidarda bulunan parti dahil, hiçbir parti sözcüsü devlet radyosunda konuşmasın.

Ama, bir de devlet erkânı vardır. Reisicumhur 'nutuk söyler, Başvekil nutuk söyler, vekiller nutuk söyler. Bu nutuklar, seçim zamanına tesadüf edebilir. Bu nutuklarla, iktidarın icraatı övülebilir. Radyo, mademki devletin radyosudur ve konuşan, devleti i-

Bir Resim, Bir Müşahede

Samed Ağaoğlu

AKİS benden bir yazı istedi. Ben onlara bir kısmı kendilerini tenkid eden bir makale veriyorum. Daha ziyade geniş bir aktüalite mecmuası mahiyetini gösteren AKİS'in bunu da bir hâdise olarak karşılamasını, kızmadan, irkilmeden kabul etmesini bekliyorum.

Mecmuanın bir sayısında bir resim gördüm. Hükümet programı okunurken Büyük Millet Meclisini gösteriyor. Meclis, Başvekili alkışlamaktadır. Fakat hu resim bu alkışları değil, bir zatın alkışlamadığını göstermek için konulmuş! Altında da bu maksat açıkça yazılı!

Şimdi AKISI çıkaran, hepsi de birer kıymetli genç istidat olan arkadaşlarıma gene kendi köşelerinde hitap edebilirim:

Yaşadığımız devirde, bilhassa demokrasilerde matbuat büyük bir kuvvettir; milletin gözüdür, kulağıdır, bir çok defa da rehberidir. Bunun içindir ki, demokratik rejimlerde matbuat müntesiplerine şerefli vazifeler, ağır mesuliyetler teveccüh eder. Hakikate saygı göstermek, hâdiseleri tahriften çekinmek bu mesuliyetlerin başında gelir.

AKİS'de çıkan bu resmi, altındaki yazıyı gazetecinin mesuliyeti prensibinin içinde tahlil edelim:

540 mebusun bulunduğu bir toplantıda, hükümet programının şu veya bu noktasında alkışa bir veya bir kaç mebusun katılmaması neyi ifade eder? Hangi hakikatin delilidir? Alkış, bir tasvip işaretidir. Bazan da sükût en beliğ bir tasdik tezahürü sayılır.

O halde genç arkadaşlar bu resmi neden basmışlardır? Demek ki bir maksatları var; bu hâdiseyi istedikleri gibi tefsir etmek niyetindedirler; bir teşhir yapmak istiyorlar. Peki, kimi kime karşı? Başvekil kendisini, programının şu veya bu noktasında alkışlamadığı için bir mebusa, bir arkadaşına infial duyacak değildir. Programın herhangi bir kısmını alkışlamadığı için de bir mebus, Başvekile karşı bir hareket yapmış vaziyette teşhir olunamaz.

Ben, AKİS'in kıymetli yazarlarına, kendilerini bu değersiz tesbitlerden korumalarını hararetle tavsiye edeceğim. Bu sözlerim, bir tenkidden ziyade bir irşattır. Yaşım hepsinden ileridir. Biraz da tecrübelerim var. Kendilerine lâyık olan yola koyulsunlar ve emin olsunlar ki yakında bu memleketin en büyük, en çek okunan, yazılarına en çok kıymet verilen mecmuasının sahibi olabilirler.

Resim hakkında düşüncelerim bunden ibaret. Şimdi müşahedeme geçi' yorum:

Muammer Karacanın "Cibali Karakolu" na gittim. Muammer de, arkadaşları da hakiki sanatkârdırlar. Bunun üstünde durmak bile fazla. Asıl dokunmak istediğim husus şudur:

Şu bir tek tuluat oyununda cemiyetimizin bir çok kusurları, bir çok noksanları samimiyetle meydana konulmuş bulunuyor! Bir polis karakolu, eşyasından emniyet âmirine kadar iyi ve fena tarafları ile, maddi, manevî mevcudiyeti ile olduğu gibi gözümüzün önündedir. Tiyatro bir cemiyetin inkişafında mühim rol oynayan müesseselerden birisidir. Onun vasıtasiyle güzele, iyiye, mükemmele doğru istikamet alan cemiyet yine onun penceresinden kendi içini kirleten, bünyesini kemiren illetleri, ihmalleri, ahlâksızlıkları görür. Bunun, içindir ki tiyatro bir cemiyette hem ileriye götüren bir rehber, hem bir otokritik vasıtasıdır. Bizde devlet tiyatrosu ve İstanbul şehir tiyatrosu birinci vazifeyi yerine getirmeğe çalışıyorlar. İkinci vazife ise bugün yalnız Muammer Karaca ve arkadaşlarının omuzlarına yüklenmiştir. Diyebiliriz ki Karaca, Naşitleri, Kel Hasanları tekâmül ettirerek Fransada Molyerin, Rusyada Gogolun yaptığını bizde yapıyor.

Fakat derhal ilâve edelim:

Devlet tiyatrosu ve İstanbul şehir tiyatrosu devletin maddi ve mânevi yardımlarından mümkün olduğu kadar istifade ettikleri halde Muammer Karaca ve onun gibi sanatkârlar bu yardımlardan hemen hemen mahrumdadırlar.

Halbuki yapılacak yardımlar, gösterilecek himaye doğrudan doğruya cemiyetimizin hayrına olacaktır. Ancak burada da şu çok mühim şart kendisini ortaya koymaktadır:

Yardımı yapacak olan devlet tiyatrodan kendi lehine mukabele bek lememelidir. Yardım ve himayenin hedefi otokritiği takviye olmadıkça, onu öldürmek suretiyle fayda yerine zarar getirmekten başka bir netice vermez

Başvekil Amerikaya uğurlanıyor
Kendisini saranlar arasında, Adnan Menderesi bulana AKİS mükâfat verecek

dare edenlerdir, nutukları verir. Bu suretle is halledilir, millet "iğfal" olunmaz.

Ümit ve temenni edilir ki, yukarıdaki temayülün demokrasi adı verilen sistemle ne derece zıt olduğu Demokfat Parti ekseriyetinin gözünden kaçmaz ve bu tâdil tasavvuru, bir tasavvurun ötesine geçmez.

Memurların durumu

Seçim kanununda düşünülen ve tahakkuk edeceği kati surette anlaşılan diğer bir tâdil, memurların durumu ile alâkalıdır. Seçim zamanı pek çok memur adayın, seçimlerde kazanamasalar bile tekrar memuriyetlerine dönebileceklerinden emin halde, hiç fütursuz, kendilerine verilen şifreli emirleri mitinglerde açığa vurmalarının memleket ve millet için ne derece zararlı olduğu aşikârdır. Bu durumdan, milletin her tabakası şikâyetçi olmuştur. En basit ahlâk kaidesine riayet edecek kadar izan gösteremiyen bu kimselere, izanı kanunla öğretmek icap etmektedir.

Yapılacak tadille, memurlar, herhangi bir partiden aday olmak arzusunu izhar ettikleri takdirde, bu haklarını kullanabilmek için, tıpkı subaylar gibi ve seçimden altı ay evvel istifa etmek zorunda kalacaklardır,

1954 seçimlerinde sırlar ifşa eden, bir kaç gün evvel temsil ettikleri hükümete bir kaç gün sonra en ağır şekilde hücum eden memurlara gelince, bu hareketleri zaten muhtelif kanunlarla cezalandırılmaktadır. Şimdi, çeşitli kanunlara serpiştirilmiş bulunan bu müeyyideler toplanacak ve. memurun vazifeden ihracına kadar giden cezalar verilecektir. Ceza verilirken suç olarak, bir partiden aday olmak fiili ele alınmayacak, — zira, karnın buna cevaz vermektedir —, fakat memurluk vazifesiyle kabili telif görülmeyen — sır ifşası, hükümeti tenkid, âmirlerinin aleyhinde bulunma — hareketler gözönünde tutulacaktır.

Bu suretle tasfiyeye uğratılacaklar, muhalefet partilerinden namzetliklerini koyup, sözle hükümete tecavüzde bulundukları anlaşılan memurlar olacaktır.

Mütehavvil adaylar!

Gene seçim kanununda düşünülen başka bir tadil, aynı adamın, otel odası değiştirir gibi parti değiştirmesini, bir partinin yoklamasını kazanamazsa, namzetliğini öbür partiden koyabilmesini önlemek gayesini güdecek tir,

1954 seçimleri, garip nümuneler — zayıf ahlâk nümuneleri — göstermiştir. Bazı şahıslar muhtelif partilere toptan müracaat etmişler, hangisinden iltifat görmüşlerse, onun arabasına binmişler, hepsinin yoklamasında şanslarını denemişlerdir. Hattâ, aynı ilde, iki partinin birden aday listesine girmeye muvaffak olan açıkgözlere rastlanılmıştır.

Bu gibi hareketlerin, ne kadar yersizre küçük hareketler olduğunda hiç kimsenin şüphesi yoktur. Gönül elbette isterdi ki böyle kimseler, kendilerine. kanunlara lüzum kalmaksızın, bir hareket serbestisi bulamasınlar, âdetler, teamüller, ananeler ve âmme vicdanı onlara mâni olsun. Fakat tatbikat göstermiştir k,i bu, henüz kabil değildir, O bakımdan, bir takım müeyyidelerin konulması yoluna gidilecektir.

Belediye seçimleri

Seçim kanunu değiştirilirken, belediye seçimleri de unutulmayacak, o mevzuda da bazı değişiklikler yapılacaktır. Bunların başında, yedeklerle asillerin ayrı ayrı seçilmesi gelmektedir.

Bilindiği gibi halen, namzetlerin içinde en fazla rey alanlar, mevcut yerlere asil, onlardan sonra gelenler de yedek olarak seçilmekteydiler. Şimdi bu durum değiştirilecek, asiller asil, yedekler yedek listesinde bulunacaklar, ne kadar asile ve ne kadar yedeğe ihtiyaç varsa, o sayıda âza intihap olunacaktır.

Bunun gayesi şudur: Partiler muayyen sayıda namzet gösterdiklerinden, yedekler mecburen asillikleri kaybetmiş parti mensupları olmakta, bu da Meclislerin kuruluşunda bazı garip vaziyetler meydana getirmektedir. Hemen her meclisin asilleri bir partiden, yedekleri öbür partidendir. Hattâ aralarında, çok sayıda rey farkı bulunsa bile...

Partiler bakımından — asillikleri kazanan partiler bakımından — mahzuru aşikâr olan bu vaziyet de yeni tadille önlenecektir.

Büyük Millet Meclisi, bu ana kanun lardan başka bazı hususî mevzulardaki kanunları da ele alacaktır.

Bu kanunların arasında, muhtelif

Nevşehirden bir görünüş
Acaba İbrahim Paşa hangi partidendi?

yeni vilâyetler kuran veya bazı vilâyet merkezlerini ilçe yapan kanunlar da bulunmaktadır

İdare

Küçük politika oyunları

1954 senesi martının,9 uncu günü, Türkiye B. Millet Meclisine Başvekâlet Muamelât Umum Müdürlüğü Tetkik Müdürlüğünden 71/2766 sayı ile bir yazı yazılıyordu.

Yazıyı Başvekil Adnan Menderes imzaladı ve Meclise gönderdi.

Yazı şu idi:

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Malatya vilâyetine bağlı Adıyaman adiyle yeniden bir vilâyet kurulması hakkında Dahiliye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 6.III.1954 tarikinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibe lâyihası ve ilişikleriyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arzederim.

Başvekil
Adnan Menderes

Esbabı mucibe lâyihası çok mutedil bir dille kaleme alınmıştır. Hattâ:

Cumhuriyet devrine kadar muhtelif safhalar arzeden idare taksimatımızın Cumhuriyeti müteakip bugüne kadar geçirdiği değişikliklere bir göz atacak olursak hepsinde halka hizmetin bir prensip olarak kabul edildiği görülür.

Denilmek suretiyle, eski iktidara bir hücum fırsatı kaçırılıyordu ama, gene de Malatyanın Adıyaman, Besni, Kâhta ve Gerker kazaları Adıyaman ismi altında, ayrı bir vilâyet haline getiriliyordu.

Malatya, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkam İsmet İnönüyü ve onun başında bulunduğu listeyi seçen, yani muhalefete rey veren vilâyettir.

1954 senesi Mayısının 29 uncu günü, Anadolu Ajansının haber bülteninde şu telgraf vardı:

Ankara. 29 A.A — Öğrendiğimize göre Nevşehirin vilâyet olması hususunda, hükümetle temas etmek üzere bir heyet, Nevşehirden Ankaraya gelmistir. Talepleri hükümet tarafından hüsnü kabul görmüş ve bu arzularının, Kırşehir vilâyet merkezinin Nevşehire nakli suretiyle mümkün olacağı anlaşılmıştır,

Kırşehir Cumhuriyetçi Millet Partisi sözcüsü Osman Bölükbaşı ve onun başında bulunduğu listeyi seçen, yani muhalefete rey veren vilâyettir.

Bu suretle, iktidarı desteklemeyen vilâyetlerinin "bu cüretlerinin cezasını çekecekleri" yolunda, Demokrat Partinin müfritlikleriyle tanınmış bazı simaları tarafından seçimlerden önce ve sonra yapılmış tehditlerin tatbik mevkiine konulmak üzere olduğu havası, yanlış veya eğri, memlekette yaratılmıştır.

Gerci Adıyamanlılardan müteşekkil bir heyetin Ankaraya geldiği; Demokrat Parti erkânı ile görüşmelerde bulunduğu; bu müracaatlarının yeni olmayıp senelerden beri tekrarlandığını söylediği; bunun particilikle alâkalı görülmemesi gerektiğini ifade ettiği hep hakikattir. Adıyamanın büyük bir kaza olduğu da malûmdur.

Ama kim der ki, Adıyaman, sadece Adıyamanlılar istiyor diye vilâyet haline gelmektedir, o insan yanılır.

Kırşehirin durumu, daha da gariptir. Oradan gelmiş, ciddî ve ısrarlı bir istek de yoktur. Nihayet, Türkiyede pek çok kaza halkı, kendi kazalarının vilâyet olmasını arzu etmekte, bunu temine çalışmaktadır. Nevşehirlilerin dileği de, bundan Ötede bir mâna ifade etmemektedir. Fakat bu neviden temennilerin hiç biri "hükümet tarafından hüsnü kabul" görmediği gibi, görse bile hüsnü kabulün Anadolu Ajansı ile ilânı alışılmış şey değildir.

Bunlar, idarî olmaktan ziyade, bir küçük politikanın icaplarıdır ve zararları Malatya veya Kırşehirliler kadar, hattâ onlardan çok bizzat iktidar partisine dokunur.

Kırşehirin vilâyet merkezi olmaktan çıkarılması keyfiyeti, böyle bir harekete cam gönülden taraftar olan Adliye Vekili, eski Kırşehir ve yeni Ankara Mebusu Osman Şevki Çiçekdağı gazetelerin oklarına hedef yapmıştır. Osman Şevki Çiçekdağ, kendisine müracaat eden Kırşehirlilere bu yolda sözler sarfetmiştir, ama onu hareketin motörü sanmak hatadır. Çiçekdağın, bu kadar nüfuzlu olmadığı, vilâyetleri kaza yapacak bir kudrete parti içinde — ve dışında — sahip bulunmadığı bilinmektedir. Karar daha yukarılara aittir.

Seçimlerde reyini iktidar partisinden esirgemiş diğer iki vilâyetimiz olan Sinop ile Kars hakkında, henüz düşünülmüş bir şey bulunmadığı öğrenilmiştir.

Uslu çocuklara mükâfat

Şubat ayının bir soğuk günü, mer'kezi New- Yorkta bulunan Birleşmiş Milletler Teşkilâtında (P 1) sınıfı-

Memleket Hikâyelerinden

Sevgiliniz, nişanlınız, hattâ karınızla park mark gibi yerlerde azıcık samimi şekilde dolaşamazsınız

Mutlaka karsınıza sert bakışlı bir kaç jandarma çıkar.

Jandarma ırz bekçisidir; böyle lâubaliliklere müsaade edemez.

Taşra şehirlerinde hanımlar acık kolla, çıplak bacakla, hattâ başörtüsüz dolaşamazlar.

Karşılarına din adamları çıkar.

Din adamı ırz bekçisidir; böyle hafifliklere tahammül edemez.

Derken efendim, bir kadını dolmuştan kaçırıp ırzına geçerler...

Suçlu kimdir bilir misiniz? Jandarmalar!...

Bir kızı kandırıp onun da ırzını berbat ederler; bu sefer de sanığın bir din adamı olduğu anlaşılır...

Galiba jandarmalarla imamlar ırz bekçiliği ede ede, nihayet kendilerini mal sahibi zannetmiye başladılar

Çetin Altan

Halim Alyot

Cezalandırılan haşarı çocuk

na dahil bir memur, Türkiyeye gelmek üzere New.York hava meydanından tayyareye biniyordu. (P 1), Birleşmiş Milletler Teşkilâtına girenlerin ilk işgal ettiği mevkidir, yani ehramın altıdır.

Bahis mevzuu memur, Yeni Zelanda mandası altında bulunan topraklarla meşgul dairede bulunuyordu.

Amerika da âdet olduğu veçhile fotoğrafların ışıkları parladı, eller sallandı, resimler alındı ye tayyare kalktı.

Memurun adı, Muammer Baykandı.

Muammer Baykan, Çanakkaleliydi ve hemşehrilerinin daveti üzerine, mebus olmak üzere vatanına dönüyordu.

Seçim kampanyasının başlamasına, henüz vakit vardı. Fakat gelmek, kaza kaza, bucak bucak, köy köy dolaşmak, her bir seçmenle ayrı temas ve onları ikna etmek, parti teşkilâtile görüşmek — Muammer Baykan, namzetliğini Demokrat Partiden koyacaktı — onları tanımak ve kendini tanıtmak gerekiyordu.

Hayatının hayli uzun bir kısmını Amerikada geçiren kimseler için, halk la münasebet peydah etmek, propaganda denilen makineyi gerektiği gibi işletmek, daha "şark işi" çalışan rakipleri, mahallen kuvvetli de olsalar alt etmek nisbeten kolaydır. Üstelik Muammer Baykan, sağlam bir de tah sil görmüştü, İstanbul Üniversitesinde iktisat ve hukuk fakültelerinden diplomasını aldıktan sonra aynı üniversitede bir müddet tedris vazifesinde bulunmuş, sonra Amerikaya giderek orada Colombia Üniversitesinde ihtisas yapmıştır. Bu arada tetkiklerde bulunmak üzere Birleşmiş Milletler Teşkilâtiyle temas tesis eden Muammer Baykan, orada vazife de almıştır.

Türkiyeye geldiği zaman bu vasıflarından lâyıkı veçhile istifade etmesini bilmiş ve Çanakkalede hakikaten parlak bir seçim kampanyası yapmıştır.

Aynı kampanyayı kendisiyle beraber yapan biri daha vardı: Basın ve Yayın Genel Müdürü Halim Alyot.

Şimdi Halim Alyot vazifesinden alınmış ve yerine Muammer Baykan tâyin edilmiştir.

Hikâyenin zaten alâka uyandırıcı kısmı, o kampanyadan sonra başlar.

Okuyucularımız, Halim Alyota yok lamayı kazandıktan sonra nasıl feragat teklif edildiğini, onun niçin red cevabı verdiğini, sonra Çanakkaleye giderek adaylığını müstakilen koyduğunu ve bir kaç bin reyi ancak topladığını bilmektedirler (AKİS, Sayı: 1—15 Mayıs 1954).

Muammer Baykan aynı teklifle karşılaşınca evvelâ titizlenmiş, hattâ iktidar partisinin sözcüsünden oldukça şid detli bir ihtar almıştır. Fakat ihtar geç kalmıştır. Zira o zamana kadar aday, Ankaraya gelip partisinin ileri gelenleriyle teması kabul etmiş bulunuyordu.

Temas, hayli heyecanlı bir hava içinde cereyan etmiş, Muammer Baykan, çocukları tahsil için yabancı mem leketlerde bulunan babaların kalbine seslenmek kudretini göstermiş, yurda dönünce aynı muameleye maruz kaldıkları takdirde yüreklerinde uyanacak derin infiali ve kırgınlığı bahis konusu etmiştir.

Fakat, feragat teklifini de ,bütün uslu çocuklar gibi kabul etmiş ve Çanakkaleye giderek, artık adayı olmadığı, fakat benimsediği partisinin zaferi kazanması için var kuvvetiyle çalışmıştır.

Muammer Baykan, şimdi Basın ve Yayın Genel Müdürlüğüne vekâleten tâyin edilmiş bulunuyor.

Muammer Baykan

Mükâfatlandırılan uslu çocuk

Seçim

Dar bölgelere doğru

Genel seçimlerin verdiği netice, Partilerin Büyük Millet Meclisindeki temsillerinde, memlekette aldıkları reylerle nisbetsizlik sadece kaybeden değil, kazanan partide de seçim sistemi üzerinde durmak lüzumunu ortaya koymuştur.

Gerçi henüz partilerin hiç biri, bu mevzu hakkındaki düşüncelerini belirli bir tarzda ortaya koymamıştır. Salahiyetli hiç, bir ağız — ne de, salahiyetsiz — bu mevzuda bir istek ileri sürmemiş, kendisinin veya partisinin ne düşündüğünü açıklamamıştır. Söylenilenler bir hasbıhal veya "lâf" mahiyetinden ileri geçmemiştir. Cumhuriyet Halk Partisinde Kasım Gülek, bugünkü sistemin zararları üzerinde durmuş, Nihad Erim de bazı makaleler yazmıştır. Fakat bunları, resmî görüşler olarak kabul etmek zordur. Tenkid, bir mukabil teklifi ihtiva ettiği takdirde hakikaten kıymet kazanır.

Buna mukabil, sistem sayesinde Mecliste görülmemiş bir ekseriyet kazanan Demokrat Partide aynı mesele üzerinde durulduğu anlaşılmaktadır.

Evvelâ, hatırdan sureti katiyede çıkarılması gereken husus, ekseriyet usulünün değiştirileceğidir. İktidar

Partisinde hiç kimse buna taraftar değildir. Aksine, Türkiye gibi müstakar hükümetlere muhtaç memleketlerde nisbî temsilin tevlit edeceği zararlar ve tehlikeler her fırsatta belirtilmektedir.

Buna mukabil, partinin aydınları, bugünkü iptidat sistemin de daha az zararlı ve tehlikeli olmadığı noktai nazarını savunmakta ve bir çare düşünülmesi lüzumunu ileriye sürmektedirler.

Mesele, parti düşüncelerinin üstünde — hattâ içinde — mütalâa edildiği zaman hemen görülmektedir ki, umumî efkârda vukua gelecek ufak bir kayma, bütün siyasî müvazeneyi altüst edebilmektedir.

Demokrat Partinin ileri görüşlü erkânından biri, bize:

"— Unutmamak lâzımdır ki Cumhuriyet Halk Partisi, 1950 seçimlerinin arefesinde seçmenlerin ekseriyetinin gene kendisini destekleyeceği kanaatinde bulunuyor ve sistemi menfaatine uygun bulduğundan değiştirmeye yanaşmıyordu. Bizim de, 2 Mayısın arefesinde, zaferimizden şüphe ettiğimiz, orada veya burada kaybetmek endişesi duyduğumuz zamanlar olmuştur. Gerçi bu endişeler tahakkuk etmemiştir, ama bir çok yerde tümen tümen mebusluğu az sayılacak farklarla elde ettiğimiz unutulmamalıdır. Yarın, bu "az farklar" karşı partinin lehinde teçelli edebilir ve "tümen tümen mebusluklar orası tarafından kazanılır" demiştir.

Demokrat Partide üzerinde durulan nokta, seçim bölgelerinin vüs'ati ile oynamaktır. Kısaca, ekseriyet usulünü muhafaza edip, dar bölge sistemine gitmektir.

Dar bölgelerin, Demokrat Parti için fazla zararlı olmayacağı da, tezin parti dahilindeki müdafaasında en kuvvetli silâh olarak kullanılmaktadır. Dar bölgeler, bizim idarî taksimatımız. da, kazalar olabilir. Kaza kaza seçim neticeleri tetkik edildiği zaman görülmektedir ki, eğer vilâyetler değil de kazalar bir bölge sayılmış olsaydı, Demokrat Parti Meclise gene, üç aşağı beş yukarı aynı sayıda mebusla gelecekti. Gerçi kazalarda, partiler arasındaki farklar bazan pek azalmaktadır ama, gene de hemen her yerde Demokrat Parti, rakiplerinden ileri vaziyettedir.

Mamafih, şimdilik gişirlen hareket, fikirlerin tebellür etmesine çalışmaktan ileri, gitmemektedir. Demokrat Parti erkânı, dar bölgeye taraftar olmakla beraber herhangi bir karara var madan önce "son durumdu bilmekte fayda görmektedir. Demek oluyor ki, eğer seçim sisteminde bir değişiklik yapılırsa, bu bugünün veya yarının meselesi olmayacak, müteakip senelerde ele alınacaktır.

Belki tetkik ve komisyon faaliyetleri, heyecanlı kimseleri avutmak maksadiyle bir müddet sonra başlayabilir.

Fazıl Ahmetten Hicivler

Kafiyeli Mektup

— B. Toven'e —

(Devrimizin hiciv üstadı Fazıl Ahmet Aykaç, hiç bir yerde neşredilmemiş manzum hicivlerini AKİS'e vermeyi kabul etmiştir.

Okuyucularımız zaman zaman bu sütunlarda üstadın en güzel ve en zarif hicivlerini bulacaklardır.)

Bin ideal arkasında ısınmışım soğmuşum
Diyorlar ki bir yaz günü İstanbulda doğmuşum.

Geleceği görmedeyim düşündükçe geçmişi
Şöyle böyle beş yılım var bulmak için yetmişi!

Biraz sonra kapanacak yani ömrün kapağı
Doğduğum yer, Beyazıtta (Yahnikapan) sokağı.

Kim katışır bu âlemde Tanrımızın işine
Beni dahi tutup takmış işte deveran şişine!

Nice defa sararmışım, nice defa solmuşum
Ben kendime gülerken de gözyaşiyle dolmuşum!

Her saçmaya açılmış da hayalimin şişesi
Kısmet bu ya, hep kapalı talihimin gişesi!

Gerçi uyup Fikret Beye dedim: "Ne rab, ne ibâd"
Fakat bunlar boş lâkırdı; yaman şey çok şu hayat!

Yaman şey çok: Çünkü onda ne fikir var ne tasa
Aynı varlık gözlerinde Kolibri ve Yarasa!

Hele insan, garip mahlûk; tırtıl dolu dutları
Hakikaten kendi yapıp kendi kırar putları!

Hakikatler hayal olur, hayallerse hakikat,
Zira küçük çocuk gibi şu ihtiyar tabiat!

Pek sık duydum adını ben gerçi dağda, derede
Faziletin kendi fakat, bilmiyorum nerede!

Şemsettin Bey kurnazlıkta, şüphe yok ki Egin'li
Lâkin ciddi iş başında, biraz tuhaf beyinli!

Nihat Beyin bilirsin ki pek tez oldu Erimi
Fakat henüz anlamadım neye varır verimi?!

Benim bugün gördüğüm şey, sade dünün devamı!
Şimden sonra dipsiz sözler bizim için deva mı?!

Her ırmağın uğrağıdır siyasetin denizi
Gelir bir gün akar elbet Menderesi, Gedizi.

Ülkülerin otlağıdır hürriyetin çayırı
Yaylalardan daha hoştur bana onun bayırı

Çanaktaki aşureyi biz çatalla yiyoruz
Sonra tutup bu işe de inkılâptır diyoruz!

Hülâsası, bu sofradan ben bir lezzet alamam
Hele masal deryasına hiç de artık dalamam!

FAZIL AHMET AYKAÇ

(1949)

D.P.

Yoklama usullerinde ıslahat

Partiler seçimlerden, sadece memleket bakımından değil, kendi iç bünyeleri bakımından da dersler almışlar, aksaklık ve eksikliklerini görmek fırsatını bulmuşlardır. Bunlar tamamiyle realist bir şekilde ele alındığı ve parti menfaati yönünden incelendiği takdirde elbette ıslahı yoluna gidilecektir.

Demokrat Partide ilk hareket başlamış ve aday yoklamaları işi ele alınmıştır.

İktidar partisinde işler göründüğü kadar kolay geçmemiş, duyurulduğu kadar sessiz ve sakin cereyan etmemiştir. Genel İdare Kurulu çok gece sabahı bulmuş, hattâ Adnan Menderesin uykuyu unuttuğu zamanlar olmuştur. Başvekâletteki, Başvekilin dinlendiği küçük oda o sıralarda Menderesi evinden daha sık misafir etmiştir.

Bunların belli başlı sebebi, aday yoklamaları dolayısiyle teşkilâtta çıkan ihtilâflar olmuştur.

Demokrat Partide vazife alanlardan büyük bir kısmı, teğmen girip mareşallik bekleyenler gibi mebusluğu hedef bilmektedirler. Ocak, Bucak, İlçe ve İl Başkanlıkları hep bu yolda atılmış adımlardır. Mebusları ise, nazariyatta halk, fakat fiiliyatta bu insanlar seçmektedirler. Mebusluk isteyenlerin mebus namzetlerini tâyin salâhiyetini ellerinde bulundurmalarının mahzurları aşikârdır.

Seçimlerin arefesinde pek çok ilde, Demokrat Parti teşkilâtı içinde post kavgaları patlak vermiş, hizipler kurulmuş, bir takım mebuslar bu hiziplere dahil olup başkanlariyle müşterek listeler hazırlamışlar, diğer mebusları atlatmanın yollarını aramışlar, suyun başında bulunanların suyuna gitmeyi en uygun prensip bilmişler, karşılıklı taahhütler, vaadler yapılmış, ikna hususunda çeşitli vasıtalar kullanılmıştır. Bütün bunlardan, mebusluğun kalitesi zarar görmek tehlikesi geçirmiştir.

Demokrat Partide adayları, ocak, bucak, ilçe başkanları ve il başkanının dahil olduğu yoklama kurulu tesbit eder. Bu başkanlar bizzat mebusluk heveslisi olunca, teşkilâtı kendi lehlerinde çalıştırmaktan geri kalmamışlardır. Bir vilâyette, il başkanı mebus namzedi olursa, en kuvvetli yağiyette bulunacağından şüphe yoktur. Başkanlar, halen mer'i tüzüğe göre, vazifelerinden istifa etmeksizin yoklamaya girebilmekle, meselâ kendilerine pekâlâ rey verebilmektedirler.

Şimdi, yaz içinde toplantıya çağrılması beklenilen Büyük Kongreye sunulmak üzere Partide bir "Tüzük tadili" projesinin hazırlanmasına başlanılmıştır. Tadiller arasında en mühimi, mebus nazmetlerini, eğer teşkilâtın başındaysalar, altı ay evvel istifaya mecbur bırakacak hüküm olacaktır.

Kemal *Aygün*

Hükümetin Belediye Reisvekili

Gerçi henüz, tam mühlet tesbit edilmemiştir, ama temayül "altı ay"dır.

Belediyecilik

Ankarada Reis buhranı

İstanbulda valilik ile belediye reisliğinin ayrılması hususundaki kanunun çıkışından pek az zaman sonra, Ankarada, ayrı bulunan bu iki vazife fiilen birleştirilmiş oluyor. Ankara

Atıf Benderlioğlu

İhtiyatlı bir adam

YURTTA OLUP BİTENLER

Valisi Kemal Aygün önümüzdeki belediye seçimlerine kadar, — eylül ayı —, belediye reis vekâletini de — kendi arzusu hilâfına ve reddi imkansız ısrarlar karşısında — deruhte edecektir.

Ankara Belediyesi iki aydır, başsız idare olunuyordu. Gerçi bu, şehrin durumunda bir değişiklik yapmış değildi, her şey gene intizamsız, gene kontrolsuz, gene pis idi ama, ne de olsa, belediyelerin başında bir belediye reisinin bulunması âdettir.

Atif Benderlioğlu, — şehrin son belediye reisi —, belediye meclisinin şubat devresi toplantılarının sonuncusunda istifa etmiş ve milletvekilliğine adaylığını koymuştu. O zamanlar Atıf Benderlioğlu, pek çok kimse gibi, seçimleri Demokrat Partinin, hiç olmazsa Ankarada rahatça kazanacağından pek de emin bulunmuyordu. Bu bakımdan, Dimyata pirince giderken, evdeki bulgurdan olmamayı daha ihtiyatlı saymış ve kendisine bir halef seçilmesine mâni olmuştu.

Halbuki belediye meclisi üyelerinden pek çoğunun kalbinde, uzun zaman dan beri bir aslan yatmaktaydı. Bilhassa Âdil Ünlü, Mahir Mavioğlu, Osman Memikoğlu ve Eftal Ciliv kendilerini reislik için en kuvvetli aday saymaktaydılar. Hattâ bu yolda, "seçim propagandası" na başlamışlardı.

Fakat belediye meclisi, vali tarafından, bir türlü toplantıya çağrılmıyordu. Azalar, bunun kolayını bulduLar. Meclis, kanunen, 1 haziranda hazirân devresi içtimalarına başlayacaktı. Meraklılar, gündemin birinci maddesi olarak "Belediye reisi seçimi" ni koydurmaya muvaffak oldular.

Ancak, siyasî partilere mensup olmanın, mühim meselelerde bir derdi vardır: Kararlar, gurup halinde verilir.

Belediye Meclisi Demokrat Parti Grupu da, Meclisten evvel toplantıya çağırıldı.

Gurup reisi kürsüye geldiğinde, salonda büyük bir heyecan vardı. İlk sözü İl Başkanı Şemsi Demirkan aldı ve şöyle dedi:

"— Arkadaşlar, Partimizin Genel İdare kurulu, 2, 3 ay için belediye reisi seçilmesini uygun görmüyor. Bu bakımdan, reisliğin vekâleten idare edilmesi yolunda bir karar almamız gerekiyor."

Bu sözler, bir soğuk duş tesiri yaptı. Hayaller yıkılıyordu. Azalar, kendi aralarında «demokrasi», «şef», «hürriyet» kelimelerinin sık sık geçtiği münakaşalara girişmişlerdi.

Bir teklif yapıldı:

"— Biz seçsek, ne olur?"

"— Atarlar!"

"— O halde, bir namzet göstersinler, onu seçelim..."

Teklif mutedil göründü ve bir heyetin bu prensip etrafında Genel İdare Kurulu ile temasa geçmesi kabul edildi, toplantı da ertesi güne bırakıldı.

Kasım Gülek Basın Konferansında
Nihad Erimden mi dert yanıyor?

Fakat, Genel İdare Kurulu, musirdi. Heyete, belediye reisi seçilmemesi gerektiğini ifade etmiş, aksi halde reisin tanınmayacağını bildirmişti. Zaten Ankarada, hele seçimlerin arefesinde, Genel İdare Kurulu ile Teşkilât arasındaki anlaşmazlık kimsenin meçhulü değildi.

Tek çare: boyun eğmek!

Hem Kemal Aygün, hem belediye reisi, parti genel kurmayının arzusunu kabul ettiler.

Ankara valisi, eylülde seçilecek ve ekimde işe başlayacak yeni belediye meclisi, parti genel kurmayının arzusunu kabul ettiler.

diye reis vekâleti vazifesini deruhte edecektir.

C.H.P.

Ulus çıkamıyor

O gün, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Kasım Gülek'in üzerinde para bulunsaydı, hâdiseler bambaşka bir cereyan takip edecek, belki de "Yeni Ulus" Nihad Erimin değil, Partinin olacaktı.

O gün, "Ulus"un kapanmasının arefe günüydü. Cumhuriyet Halk Partisinin bütün mallarının "haksız ikti sap" lar olarak hazineye devri hususundaki kanun hazırdı, "Haksız iktisap" lar arasında, "Ulus" gazetesinin ismi değil ama, isminden başka her şeyi vardı.

Genel İdare Kurulunda, mesele enine boyuna görüşüldü. Partinin, hele o günlerde, bir neşir organına sureti katiyede ihtiyacı bulunuyordu. Bu hakikat herkes tarafından kabul edildiğinden, mesele gazetenin nasıl çıkacağını tesbite kalıyordu.

Para lâzımdı.

Kasım Gülek, hususî hayatında "Adanalı milyoner" dir. Paranın ondan istenmesi düşünüldü, İstendi. Kasım Gülek "yanında bulunmadığı" mazeretini ileri sürerek, bunu ertesi gün temin edeceğini söyledi.

İşte o bir gün, gazetenin mukadderatını tâyin ediyordu. Nihad Erim derhal faaliyete geçli ve "Yeni Ulus"u kendi adına çıkarmanın yolunu buldu.

Ertesi gün, Kasım Güleğe, paraya artık ihtiyaç kalmadığı bildirildi; Genel Başkan İsmet İnönü de Genel Sekrelerinin yanına gelerek, tatlı bir dille:

"— Bırakalım, gazeteyi Nihad çıkarsın" tarzında tasvibini ifade ediyordu,

Bu tasvip el'an devam etmektedir. Ulus'un çıkıp çıkmayacağı hususunda ortaya her gün bir "söylenti" atılmaktadır.

Hakikat şudur ki, Cumhuriyet Halk Partisinin genel kurmayı, seçimlerden evvel toplanan fevkalâde kurultaya karşı, Şeref Uluğ'un ağziyle, gazete bahsinde bir taahhüde girmiştir.

Şeref Uluğ, parti organının, Partinin malı olarak mutlaka çıkarılacağını ifade etmiştir.

Seçimler malûm netice ile nihayet bulduğunda, şimşekler Nihad Erimin başı üzerinde çakarken "Yeni Ulus"u, eski "Ulus" haline getirme yolunda şiddetli bir temayül, bilhassa Genel Sekreter Kasım Gülek'in desteği ile belirmiştir. Hatta bu yolda, adımlar da atılmış, Nihad Erim gazetesindeki "Ulus" adını hakikî sahibine iade etmiştir.

Ama iş fiiliyata dökülünce, Genel İdare Kurulunda Nihad Erim ve taraftarları, gazetenin mutlaka en mükemmel şekilde çıkması gerektiği tezini müdafaa etmişler ve kazanmışlardır.

Mükemmel gazete, mükemmel tesislerde çıkar. Mükemmel tesislerin kurulması ise, senelere mütevakkıftır. Ankarada serbest Rotatil olarak — o da, küçük boy — sadece Cemil Said Barlasın getirdiği eski model bir makine bulunmaktadır.

Gerçi Cemil Said Barlas ile Kasım Gülek arasında bir pazarlık yapılmamış değildir. Bu pazarlığın tafsilâtı ittiham ve karşılıklı ittiham halinde, partinin diğer bir takım iç çamaşırları ile beraber, Halkçı (Nihad Erim) ve Son Havadis (Cemil' Sait Barlas) tarafından ortaya dökülmüştür.

Nihad Erimin gazetesi, Cemil Sait Barlasın Ulus'u basmak içîn her gün Partiden 450 lira istediğini yazmış, Cemil Sait Barlas ise talep ettiği paranın sadece 400 lira olduğunu bildirmiştir. Münakaşa, sert bir tarzda cereyan etmiştir.

Halbuki mesele dört yüz veya dört yüz elli lira meselesi olmaktan uzak. tır.

Kurultaya kim, elinde bir gazeteyle gidecektir? Nihad Erim mi, Kasım Gülek mi?

Şimdilik Kasım Gülek eli boş kalmışa benzemektedir. "Mükemmel tesis" ler beklenildiği takdirde, bir kaç kurultay daha, Parti bir gazeteye sahip olmaksızın toplanıp dağılacaktır.

Bu arada bir gazetenin sahibine sağladığı hem malî — ve daha mühimi — hem de siyasî bütün faydalardan Nihad Erim istifadede devam edecektir. Gazetenin adı, ister Halkçı, ister Yeni Ulus olsun!

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Amerika

Amerika seçime hazırlanıyor

Başkan Eisenhower
Yoksa Maurice Chevalier mi?

Amerika, önümüzdeki kasım ayında yapılacak kısmi seçimlere hazırlanıyor. Birçok vilâyetlerde hazırlık yoklamaları bitmiştir. Ocakta Amerikalı vatandaşlar, Mümessiller Meclisinin tamamını yenileyecekler. Yani ceman 435 üye seçilecek. Ayan Meclisinin de üçte ikisi yenilenecek. Ayan Meclisi 96 üyeden ibaret olduğuna göre aslında 32 üye yenilenecek demektir. Fakat hakikatte seçilecek üyelerin sayısı 35 dir. Zira Nixon başkan yardımcısı olduğu için çekilmektedir. İki ayan üyesi de olmuştur: Robert Taft ve Charles Tobey.

Bundan başka, 48 validen 33 ü de değiştirilecektir.

Bu seçimlerin ehemmiyeti, Cumhuriyetçi Partinin şimdilik elde bulundurduğu çoğunluğu çökertmesi ihtimalinden ileri geliyor.

Çok nazik bir çoğunluk

Bugün Cumhuriyetçilerin kongredeki durumları nedir? Mümessiller meclisinde 219 Cumhuriyetçi, 215 Demokrat ve bir de mustakil mümessil var. 1952 de Cumhuriyetçiler 14, Demokratlar da 17 üyeliği % 52 den daha kuçuk bir çoğunlukla temin ettiler. Bu üyelikler önümüzdeki seçimlerde de hiç şüphesiz en zayıf müdafaa noktalarını teşkil edeceklerdir.

Yine 952 seçimlerinde, Cumhuriyetçiler geri kalan üyeliklerden 53 nü, Demokratlar da 39 unu yani, belli belirsiz derecede yüksek bir çoğunluğu, % 52 ile % 58 arasında bir çoğunlukla kazanmış bulunuyorlar. Bu üyelikler de her iki partinin ikinci derecedeki zayıf tarafını teşkil ediyor.

Bu zayıf üyeliklerin başlıca büyük şehir bölgelerinde toplandığı görülüyor. Buralarda ise A.F.L. ve C. I. O. Sendikaları, Cumhuriyetçi idareye karşı şiddetli tenkidler yöneltiyorlar. İşsizlerin sayısı ocak ayında 3 milyon 100 bin iken, şubatta 3 milyon 600 bini bulmuş, martta bu rakamın da aşıldığı anlaşılmıştır.

Bu itibarla, zayıf çoğunlukla temin edilmiş üyeliklerin bölgesinde Cumhuriyetçilerin şansları daha da çok zayıflamıştır, denebilir. Bu vakıalara müs-

Dış siyasetimize gelince...

Ahmet Şükrü Esmer

Başbakan Sayın Menderes tarafından pazartesi günü Büyük Millet Meclisinde okunan uzun hükumet programının dış politikaya ait olan kısa parçası bu sözlerle başlıyor. Bu konuda neden uzun izahat verilmiyeceği de şu sözlerle belirtilmektedir: "Çünkü dört yıldan beri dış münasebetlerimizi idare eden prensipler... memleket içinde ve memleket dışında tamamiyle malûm bulunuyor."

Küçük bir duzeltme ile bu sözler hakikatin tam ifadesi olabilirdi: "Dört yıldan beri" sözleri "otuz yıldan beri" gibi okunmalıdır. Tarihi hakikat şudur ki, dış politikamızın temelini "dahilde sulh, harıçte sulh" vecizesiyle Atatürk kurmuştur. 1950 yılına kadar C H.P o yoldan yürümüş, 1950 den sonra dört yıldan beri de aynı yolda D P. yürumektedir.

C. H. P. tarafından katedilen yolun meraleleri vardır: Başbakanın "eski ve vefakar müttefik" olarak vasıflandırdığı Fransa ve İngiltere ittifakı, Birleşmiş Milletler üyeliği, Avrupa konseyi üyeliği, Amerika ile işbirliği, Amerikan askerî; ve iktisadî yardımları.

D P. tarafından katedilen yolun merhaleleri vardır: Başbakanın ilgi, Balkan Paktı. Her ne değeri varsa, Pakıstanla dostluk paktı.

1949 un ilk baharında kurulan Natoya, iktıdardan çekildiği 1950un ilkbaharına kadar giremediği için C. H. P. ye beceriksizlik ısnat edilemez". C. H. P. devrinde kurulan Batı işbirliği mevcut olmasaydı, 1952 de D P. Türkiyeyi Natoya götüremezdi. Natoya Yunanıstanla bir lıkte gırdık. Hıçbır Yunan politikacısının 1950 den önce Natoya giremediği için o zaman iktıdarda bulunan hükumetleri beceriksizlikle suçlandırdığı ışıtılmemiştir. D.P., C. H. P. sini dört yıllık iktıdar zamanlarındakı başarılarını ınkârla suçlandırırken, kendısi de aynı ınkarcılık suçunu işlememelidir.

Hakikat şudur ki, C H. P. iktidarının dış politikası mucize denecek derecede başarılı olmuştur. Demokrat Partı iktıdarı da aynı başarıyı göstermekte devam etmiştir; Atlantık Paktına katılmaktan başka, on beş ay kadar önce üçlü Balkan dostluk paktını imzalamıştır. Fakat askerî ittifakla desteklenmedikçe, bu pakt ancak platonik dostluk bağından ileri gidemez. "Yunanıstan ve Yugoslavya ile akdettiğimiz Ankara andlaşmasını her imkân ve şeraıtın müsaadesi nisbetinde kuvvetlendırmıye sarfı mesai etmekteyız" sözleriyle hükumetin bu yol üzerinde yürüdüğünü Başbakandan öğrenmekteyiz. Bu vesile ile şu hakikatin belirtilmesi de yerinde olur kı, Balkan Paktı, çok eskı Turk - Yunan dostluğunun temelı üzerine kurulmuştur.

Sayın Cumhurbaşkanının Birleşik Amerikayı zıyaretleri, Yunan Kralının, Mareşal Titonun ve Başbakan Adenauer'in memleketımize gelişleri, karşılıklı dosttuk tezahurlerine vesile vermıştır. "Önümüzdeki dort yıl zarfında bütün bu münasebetlerı mutemadı surette takvıyeye çalışacağız" derken, Başbakan esasen bazıları programlaşmış olan bu karşılıklı zıyaretlerın devam edeceğını anlatmıştır.

Nutukta eksıklikleriyle dıkkati çeken ıkı nokta vardır: Komşu Arap devletleriyle münasebetlerımızı ve Kıbrıs meselesi. Amerika, İngiltere, Fransa, Yugoslavya, Yunanıstan, Pakıstan gibi buyük, küçük, yakın, uzak devletlerden bahsettıkten sonra Araplar hakkında da bir kaç dostluk sözü söylenebılırdı. Yunanlıların kışkırtmalarıyle ortaya atılan ve Birleşmış Milletlere götürüleceği anlaşılan Kıbrıs hakkındakı yakın ılgımızın münasıp şekilde belirtilmesi de faydalı olacaktı.

Türkiyenin yalnız olmadığı, samımi ve kuvvetlı dostları ve müttefikleri bulunduğu sözleri siyasî edebiyat değil, realitenın kendısidir ve bundan parti farkı gözetmeksızın her Türk övünebilir. Yalnız bunu bir partı başarısı gibi göstermekten kaçınmalıdır. Bu başarının en önemli unsuru mıllı birlıktir. En ıyi dış politika partilere değil, «illete mal »olan politikadır. "Samımi ve kuvvetli dostlarımız ve müttefiklerimiz" de bunun böyle olmasını istıyorlar. Olmaması için de sebep yoktur.

Mc Carthy — D. Shine

Kartal sadece yavrusuna güler

tenidendır ki, Demokratlar bu bölgelerde seçim kampanyasını bilhassa iktısadî buhran ihtimali esası üzerinden yürütüyorlar.

Ziraî gelirlerin Demokratlar zamanında takviye edilmesine mukabil, Cumhuriyetçi idare zamanında bu gelirlerin düşmesine müsaade edilmiş olması, Cumhuriyetçilerin seçimlerde bilhassa zıraat bölgelerinden endişe edecekleri ve bu bölgelere en büyük ehemmiyeti verecekleri kanaatını telkin etmişti. Fakat bu vaziyet dahilinde, en büyük muşkül Cumhuriyetçiler için şimdi büyük şehirlerde :

Eisenhower ve Katolikler:

1952 seçimlerinden sonra, Cumhuriyetçiler, Eisenhowerın şahsen, kendilerine, pek çoğu katoliğın oyunu kazandırmış olduğunu söyluyorlardı. Halbuki katolikler ananevi olarak Demokratlara rey verirler. Şimdi bu seçimlerde Başkan Eisenhower'ın şahsî durumu bahis mevzuu olmadığına göre, katolikler tekrar ananevi partilerine dönerlerse, Cumhuriyetçilerin durumu sarsılabilir. Zira, U. S. News and World Report'un verdiği rakamlara göre, Detroit'de her dört seçmenden biri katoliktir. New.Yorkta her üç seçmenden biri, Saint Louis, Chicago, Boston, Philadelphia ve Clevland da her dört seçmenden ikisi katoliktir

Katolikler arasında büyük bir dalgalanma olursa, bunun neticelere tesir edeceği şüphesizdir

Mc Carthy ve katolikler :

Cumhuriyetçi seçim organizatörleri, katoliği bol olan eyaletlerde mahallî cumhuriyet adaylarını Mc Carthy ile desteklendirmeği düşünüyorlar Gerçekten, İrlandalı aslından olan Mc Carthy, katoliktir. Büyük payeli papaslar arasında pek çok dostu olduğu da bilinıyor. Zaten katolikların komünizm karşısında duydukları nefret, onlara Mc Carthy'nın aşırı mücadelesini bile hoş göstermektedir

Öte yandan, bir takım protestan rahipleri ise, Mc Crthy'yi şiddetle tenkid ediyorlar. Bu suretle Mc Carthy'nin karıştığı her yerde olduğu gibi, bu seçim ışında de bir nevi din kavgası manzarası ortaya çıkıyor.

Mc Carthy'nın, katolikleri Cumhuriyetçi Partiye oy vermek hususunda ne derece müessir olacağı bilinemez. Fakat, Wisconsin ayan üyesi tehlikeli, bir ortaktır. Bugün, ordu ile olan mücadelesi, filhakika askerî makamları bir haylı hırpalamıştır, fakat Mc Carthy'yi de o derece antipatik bir hale getirmişlir ki, Cumhuriyetçiler Mc Carthy vasıtasıyle mutaassıp papasları kazansalar bile, saflarından birçok münevveri kaçıracaklardır

Ayan Meclisinde durum nedir?

Ayanın yenilenecek olan 35 üyeliğinden 13 ü halen Cumhuriyetçilerdedir 22 si de Demokratlarda Cumhuriyetçilerin mudafaa etmek zorunda oldukları üyelikler daha az. Bu bakımdan onların daha avantajlı durumda olduklarını söylemek mumkündür Bununla beraber, seçim mutehassıslarının kanaatine gore, Cumhuriyetçilerin ancak 7 üyelikleri tehlikededir Tehlikede olan Demokrat üyeliklerin sayısı ise 9 dur. Bunların da çoğu, mümessillik için mücadelenin cereyan edeceği bölgelere dağılmış bulunuyor.

Bu vakıalara göre Cumhuriyetçilerin durumu iyi Fakat işin başka bir veçhesi de var

Halen ayan meclisinde Cumhuriyetçilerin 47 üyeliği ya. Demokratların ise 48

Muvazene nasıl temin edilıyor? Müstakil aday var ki, sık sık Cumhuriyetçilerle beraber rey veriyor. Başkan Yardımcısı Nixon da rey farkiyetine sahip.

Cumhuriyetçi çoğunluğun çökmesi için Cumhuriyetçilerin 1 üyelik kaybatmeleri kâfi. O zaman Demokratlar, Ayanda bir çok komisyon başkanlığını ele geçirmek suretiyle meclisin idaresini fiilen ele alabilirler.

Seçim şansları .

1952 seçimlerinde Cumhuriyetçilerin kazanmasında Eisenhower'ın şahsî prestiji birinci derecede rol oynamıştı Bu seçimler ise başkanın iki seneyi bulmayan idaresine verilen notu ifade edecektir.

. Bu notun iyi olacağını da, kötü olacağını da düşünduren icraat vardır. Bu arada, okullarda zencilere farklı muamele yapılmasının anayasaya aykırı olduğu yolunda Federal Yüksek Mahkeme tarafından verilen bir hükmü de Cumhuriyetçi idare hesabına bir seçim şansı olarak kaydetmek lâzımdır, zira ananevi olarak Demokratlara oy veren zenciler, bu karardan sonra Cumhuriyetçilere biraz olsun yaklaşacaklardır. Şu kadar var ki, bu tam mânasıyle bir kazanç sayılamaz. Zira bu kararla, bu sefer de, zencilere farklı muameleye taassup derecesinde bağlı bulunan Güney eyaletlerinden çoğu Cumhuriyetçiler için kaybolma tehlikesini arzedebilir.

Amerika, bu çeşitli tesir ve cereyanlar içinde seçime hazırlanıyor

Diplomasi

Balkan İttifakı ve Trieste

Geçen nisanda Mareşal Tito'nun Ankarayı ziyareti ve bu münasebetle Üçlü Balkan Paktının bir askeri ittifak haline getirilmesine prensip itibariyle karar verilmesi üzerine, bu paktla yakından uzaktan ilgilıler arasında bir huzursuzluk başladı.

Bidayette, bu kararın Ankaralı idarecilerle Yugoslav devlet adamları arasında ikı taraflı olarak ve pakt âkıdı Yunanıstandan habersiz alındığı, bu yüzden bazı sızlanmalar olduğu şuyû buldu

Bunun bir sebebi de, Ankara muzakerelerinden hemen sonra Tıto'ya refakat eden Yugoslav Harıcıye Vekılı Koca Popovıç'in teblığın neşrını beklemeksızın Ankaradakı Yugoslav Sefaretine davet, ettiği yerli ve yabancı gazetecilere beyanatta bulunarak teblığın muhtevasını açıklamış olmasıdır Her ne kadar, Türk Harıcıyesi bu basın konferansı ile teblığın neşrı tarıhı arasına münasip bir zaman koymak suretıyle durumu kurtarmak cihetine gıtmış ve bu zaman zarfında Yunan Hükumetıyle bazı ıstışarelerın cereyan etmekte olduğu ıntıbaını uyandırmış ise de, mısafir Harıcıye Vekılının, yüksek rütbelı genç bır dıplomatın yürekler acısı tercumesi sayesinde şekıl ıtıbarıyle de oldukça acayıp bir hal alan beyanatı yine de, aceleye getirilmiş ıntıbaını uyandırmaktan halı kalmamıştır. O kadar ki, basın konferansında hazır bulunan gazetecilerden bırı bu beyanatın neşredılecek olan teblığın muhtevasına uygun duşup düşmeyeceğını sormak suretıyle espri yapmağa teşebbüs edınce, mısafir Harıcıye Vekılı nazık cevabı altında ınfialını gızlıyememıştır.

Velhasıl ılk bakışta bir usul sakatlığı var gıbı görünüyordu ve bu bazı söylentılere sebep oldu Fakat sonradan anlaşıldı kı Ankara Paktı âkıdleri esasta mutabıktırlar Nıtekım Yunan Başvekılı Papagosun New-York Timese verdığı son beyanat, Yunanıstanın, Ankara Paktım askerî bir ıttıfaka kalbetmek hususundakı karara can ve gönülden taraftar olduğunu meydana koymuş bulunuyor

Dığer ıhtılâflar:

Fakat mesele bu kadarla kalmadı Tıto, Ankara ziyaretinden sonra üstüste ikı hamle yaptı Evvelâ bır Fransız gazetesıne verdığı beyanatta Avrupa savunma camıasının tahakkukuna taraftar çıktı ve hattâ Yugoslavyanın böyle bır camıaya katılması ımkân ve ıhtımallerınden de bahsetti. O zamana kadar Atlantık Paktı gıbı Avrupa savunma camıasına da muarız olan Yugoslav Devlet Reısının bu beyanatı çok büyük ve esaslı bır ınkışafın ıfadesı ıdı.

Müteakıben Mareşal Tıto, İtalya ile Yugoslavya arasındakı Trieste ıhtılâfını hal yolunda bir taksım plânı ile ortaya çıktı.

Bır taksim plânı için Yugoslavya, İngiltere ve Amerika arasında aylardanberi müzakere cereyan edıyordu ve bu müzakerelerın gidışıne Yugoslavya yakından vâkıf bulunduğu halde Roma bunlardan ancak haberdar edılmekte idi. Tıto'nun son beyanatı İtalyan ıdarecıleri sınırlendırdı Scelba hukumetı 948 ve 953 kararlarının ışığında, kendısıne böyle bır emrı vakı plân teklıf edılmesını doğru bulmuyordu.

Bunun üzerınedir kı İtalya, Ankara Paktının ıttıfak halıne getirılmesı tasarısına el attı. Bu paktın ıkı âkıdı Türkıye ve Yunanistan Atlantık Paktı üyesı ıdıler. Halbukı Yugoslavya bu

Mareşal Tito
Komünist lidere burjuva çalışma odası

1 kişiye 3 babayiğit

pakt dışında kalıyordu. İtalya, paktın âkidi sıfatıyle Balkan İttıfakına karşı vetosunu kullanabileceğını ıhsas ettı.

İtalya, Balkan İttıfakını tasvip etmesı ıçın, Trıeste meselesının hallını şart koşuyordu

Atlantık Paktı âkıdı olan Türkıye ve Yunanıstanın, pakt harıcı dığer bir memleketle (Yugoslavya ile) ittıfak akdedebılmeleri ıçın Atlantik Paktı Konseyinde danışmaya ıhtıyaçları yok. ve mecburıyetleri var mıdır? Ahmet Şukrü Esmer'e gore evet; Papagos'a gore hayır.

Papagos, New-York Tımes'e verdığı mülakatta ezcumle şöyle dıyor: "Italyanın bu pakta karşı vetosunu kullanabileceğını ıhsas ederken ıstınat eylediği esaslar beyhudedir. Türkiye ve Yunanıstanın, Yugoslavya ile bir askerî ıttıfak akdetmek ıçın Atlantık Konseyinde danışmaya ıhtıyaçları yok. tur. Amerıka, İspanya ile ıttıfak akdederken danıştı mı? Türkıye Atlantık Paktı üyesi değılken, Amerıkanın Turkıye ile de ıttıfakı vardı. Bugün de Amerıka Pakıstanla anlaşma akdedıyor. Bütün bunlar ıçın Atlantık Konşeyıne danışmış mıdır?"

Hakikî mesele :

Aslı aranacak olursa bu danışma zımnen vakı olmuş ve yine zımnen tasvip edılmiştir. Zıra Ankara Paktı bir ıttıfak halıne gelecek olursa, Avrupa savunma camıasından Türkıyeye kadar aralıksız bır mudafaa hattı teşkil edılmiş olacaktır kı, bunda butûn Atlantik üyelerının menfaati vardır

İtalyanın bır veto meselesını ortaya alması Trıeste ışını kurtarmak ıçın dır Nıtekım İtalya, öte yanda, Avrupa savunma camıasını tasdik ışını de yine Trıeste meselesının hallıne bağlamakla meylediyor.

Trıeste'nin İtalya ıçın ne kadar mühım bır mesele olduğu malûm Fakat, nıhayet bir ortağın hususî menfaatı, bütün ortaklığın ve bır ıttıfak sistemının menfaatlerını baltalamamalı, yapıcı eserlerın tahakkukuna mânı olmamalıdır

Aksı takdırde... İkıncı dünya harbı başlangıcında İtalyanın muttefikler safında mı yoksa Mıhverle bırlıkte mı harbe gırmesi ihtimalı konuşulurken bır müttefik kumandanının soyledıklerını hatırlamamak elden gelmıyor"

"İtalya Mihver safında harbe girme hıdır Zıra o takdırde ıkı tümenle İtalyan cephesını ıdare ederım. Fakat bizım safımızda harbe girerse, yandık... İtalyayı muhafaza ıçın yırmı tümene ıhtıyaç hâsıl olur..."

Uzakdoğu

Cenevre Konferansı

Sükûndan doğan muvaffakıyet:

Hındıçını meselesının hallı için üst üste yığılan Van dong, Molotof, Bidault plânlarının gızlı celselerde ne hale geldığı, ne gıbı bir neticeye varıldığı bellı değıl. Bu ışi görüşen dokuz memleket murahhasının her biri başka hava çalıyor. Buna bir mısal vermek ıçın, gızlı celselerden bırı sonunda kaydedılen reaksiyonları şu suretle sıralamak mümkün

Fransızlar: Terakkı kaydedıldığı ve bir neticeye doğru ılerlendığı kanaatındeler

İngılızler: Hıçbır noktada hakıkî bır anlaşma ümıdı belırmemekle beraber durum pek de kötü değıldır.

Amerıkalılar. Bu toplantı da, dıgerlerı gıbı, bir ışe yaramadı.

Sovyet Radyosu. Hındıçınındekı durumun tetkıkı bahsında muhım terakkıler kaydedıldı.

Sovyet radyosu "Hındıcını bahsinde" demıyor, "Hınçınındeki durumun tetkıkı bahsında" dıyor.

Hakıkatte, bazı müşahıtlere ümıt telkın eden şey, müzakerelerın kesılmeyip elan devam etmesı keyfiyetınden başka bir şey değıldır Hındıcını müzakerelerınde şımdıye kadar kaydolunan terakkı buna terakkı demek caızse, sadece usul meselesin dedır. Onu da şu suretle hülâsa etmek mümkün·

Bıdayette komünıstler, müzakerelere Laos ve Kamboç komünist mukavemet hukümetlerının de katılmasını ıstedıler.

Buna mukabil, batılılar, Laos ve Kamboç meselelerının ayrı olarak tetkık edılmesını ıleri sürdüler

Bu ıkı nokta üzerinde şımdılık çatışma yoktur ve kavga olmadığı ıçin anlaşma olduğu ıntıbaı uyanıyor. Fakat askerî meseleler ele alınıp Laos ve Kamboçun tahlıyesi bahis mevzuu olunca bu meselelerin tekrar masanın üzerınde belıreceklerınde şüphe var mıdır?

Bır sükût bir muvaffakıyet sayılı-

General Nam-İl
Cephede bir dıplomat

Pandit Nehru

Şark dekorunda bir Şarklı

yorsa, diyecek yok, fakat bu sükût bozulduğu zaman konferansı akametten kurtarmak hakikî muvaffakiyet olacak

Bir *kere teferruata dalınca*

Öte yandan, Bidault'un planındaki 3 numaralı maddenin ne olduğu da bilinmiyor Bu madde "gayrı muntazam kuvvetlerin silâhtarı tecridi" ile ilgilidir Bidault ve Molotof plânlarından bir netice çıkarılmağa, ortalama bir hal tarzına varılmağa çalışılıyor ama, Molotof planında böyle veya buna benzer bir hükmün mevcut olmayışı karşısında nasıl bir yol tutulduğu veya ne gibi bir bal tarzı tasarlandığı bilinemiyor

Bidault un planındaki bu "gayrı muntazam kuvvetlerin silâhtan tecridi" meselesi, batılılar İçin bütün Hindıcını meselesini hulâsa eder Filhakıka, muntazam Vietmın kuvvetleri ile döğüşmek, düşman gözle göründüğüne göre, nisbeten basıt bir iştir (hoş o kadar basıt olmadığı da anlaşıldı ya. Ne ise), lâkin bir de bu düşmana el altından yardım eden silâhlı veya silahsız halk var kı, asıl bu düşman Fransız kuvvetlerinin içinde, yanında, gerisinde, hattâ Fransız kuvvetlerinin safları arasında Üç Hindıcını memleketine yayılmış, yeryer kaleler, mevziler kurmuş

Böyle olunca "gayrı muntazam kuvvetlerin silâhtan tecridi" meselesi Fransa için olduğu kadar komünistler için de bütün bir Hindıcını meselesi halıne geliyor

Bu mesele üzerinde de tam bir sukût var

Velhasıl, Cenevrede şimdi, esas bırakılmış ta teferruatla meşgul olunduğunu gösteren bir durum var. Murahhas heyetleri teker teker gözden geçirilince, kimsenin, herhangi bir anlaşmaya varmak için acele ettiği yok gibi görünüyor

Amerikalılar zaten konferanstan ümit kesmiş gibidirler. Bidayettenberi bu işin kerametine inanmadılar Hele Dulles'in konferanstan evvel müttehit bir cephe kurulması ve komunist Çine müştereken ihtarda bulunulması için girıştiği teşebbüs İngilterenin muhalefeti yüzünden akım kalıp Amerikan murahhas heyetinin konferanstaki durumu güçleştiğinden beri Washington için bu işin tadı kaçmış bulunuyor

Fransızlara gelince; onların şimdi yegâne ümidi Amerikalılarla girmiş oldukları müzakerelerdedir Bu müzakerelerde, Cenevre konferansı akım kaldığı takdirde Hindıcımde müştereken ne yapılacağı kararlaştırılıyor Fakat, çok geç değil mi? Fransızlar savaşı beynelmilel plâna nakletmek istese ler bile Amerikada artık hava değişmiştir. Hattâ dolaşan bazı şayialara göre, Amerika şimdi artık Tonkın kı elden çıkmasını gözе almış ve yavaş yavaş, Vietnam ın cenubunu müdafaa edebilecek bir mütareke hattı fikrine yaklaşmaktadır

Fransanın tereddüdü.

Amerikanın, Vietnam'ın cenubunu müdafaa edecek bir mütareke fikrine yaklaşması Washingtonu İngilizler tarafından düşünülen taksim esasına doğru sevkediyor

Aslında Fransanın da elde etmek istediği bu değil midir? Fransa başka ne ümit edebilir? Hem bu suretle, Hindıcını memleketlerine tam istiklâl verip çekilmek gibi, Fransız sömürgecilerini çok üzecek olan bir fedakârlık ta bertaraf edilmiş olacak ve Fransız müstemlekeciler, Hindıçininin hiç olmazsa bir kısmına yapışıp kalabilecekleridir

Bu hal tarzında bir keramet var Zira Fransa, Vietnam'a tam istiklâl verecek olan anlaşmayı hâlâ imzalamıyorsa, sırf boyle bir hal tarzına açık kapı bırakmak içindir

Taksimi istemeyenler yalnız mesele ile doğrudan doğruya ilgili olanlar Yani Vietnam ve Vietmin... Taksim halinde, Vietnam'ın kukla imparatoru Baodai nın bu sefer ipleri de kopup tam bir kulçe haline gelmesi mukadder Taksim halinde Vietmin bunca asker! fedakârlığın mükâfatını

Çinde, Açlık Hüküm Sürüyor

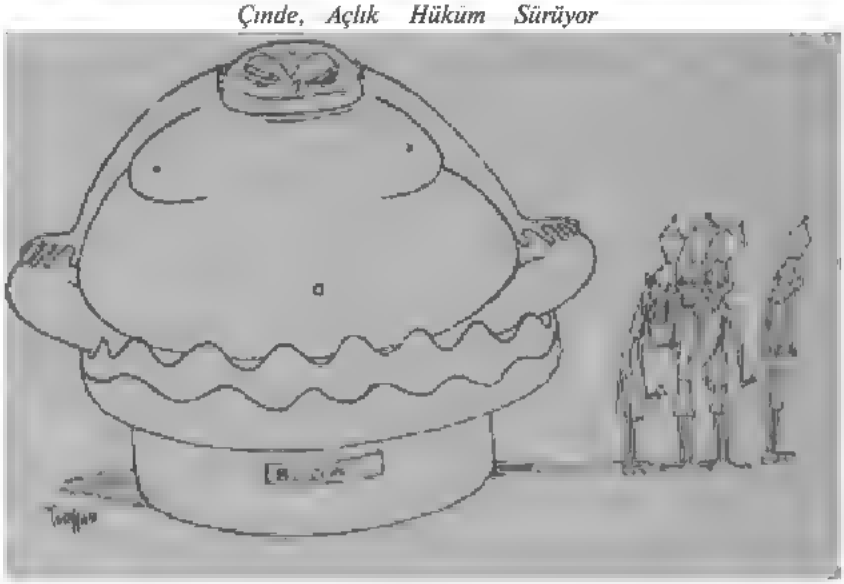

ŞÜPHE!..

alamıyacak

İki gezginci

Cenevre konferansı bir garip tereddüt ve savsaklama havası içinde bocalarken, Leman gölü kıyılarına iki gezginci geldi: Nehru'nun golgesi Menon, Birleşmiş Milletlerin golgesi Hammerksjold.

Nehru, Birleşmiş Milletlerdeki eski Hind Murahhası Menon vasıtasiyle, görüşleri telife çalışıyor. Fakat aslında bu, Cenevredeki müzakerecilere Birleşmiş Milletlerin mevcudiyetini hatırlatmaktan, bu yoldan başka yolun mevcut olmadığım ifhamdan başka bir şey değildir. Nehru, ancak Birleşmiş Milletler yoluyla otoritesini bu işte kullanabileceğini söylüyor. Kolombo konferansına iştirak eden memleketlerin lideri olan Nehru, hakikî Asyalıları uzak tutan Cenevre konferansının Birleşmiş Milletler çerçevesine alınmasını ve Sezarın kılcının Sezara verilmesini istiyor.

Öte yandan Genel Sekreter Hammenksjold da Cenevre muzakerecilerine aynı şeyi, Birleşmiş Milletlerin mevcudiyetini hatırlatmaktadır. Fakat Nehru'yu batılılar, bilhassa Amerikalılar sevmiyor. Komunistler ise Birleşmiş mîlletler teşkilâtını hiçe sayıyorlar

Haşmetlû II nci Nam:

Kore meselesi dolayısiyle Birleşmiş milletlere hücum edenlerin başında Molotof gelıyorsa da, ikıncı azılı hatıp de hiç şüphesiz Kuzey Kore Murahhası General Nam İl

Amerikan radyo spikerlerinden biri konferanstan, dolayısiyle Nam ıl'den bahsederken "ıl" i II zannetmiş ve Kuzey Kore Murahhasını II nci Nam diye okumuş

Kuzey Koreliler şiddetle protesto etmişler. II nci Nam yoktur demişler. Fakat spiker tashihi iyice anlayamadığı için bu kere I nci Nam diye okumuş

Hayrettir, Kuzey Koreliler bu son formüle itiraz etmemişler

Zaten itiraz etmelerine de pek lüzum yoktur Zira herkes bilmektedir ki cephede general, konferansta diplomat olan Nam-İl, hakikaten Kuzey Kore'nin kayıtsız şartsız hâkimidir

Savaş devam ederken kuzey Kore ordularının başkumandanlığı vezifesini deruhte eden Nam-İl'ın sırada iki tane üstü vardır: Haşmetlû Mao Çe Tung ve ondan da Haşmetlû Malenkof.

Buna mukabil, sırada, Nam Il'den sonra gelenler de mevcuttur ve bunlardan biri Ho Şi Nım'dır. Rusya için Hındıcını şimdilik Cinden ve Koreden son gelmektedir

Bu da komünist dünyasının meraıtıp sılsılesi!

Dünyanın Bahsettiği Adam

General Bedell Smith

Şimdi Cenevrede Dulles'in yerine Amerikan delegasyonunun başına geçen Bedell Smith hakkında, bundan bir muddet önce Amerikanın tanınmış mecmuaların dan "US News and World Report" şöyle yazıyordu: "General Smith, hakikatte bugün Amerikan harıcıyesini ıdare eden tek insan dır Ama daima gölgede kalmayı, "ıkıncı adam" olmayı tercih etmiştir O, Dean Acheson un yakın bir dostu ıdı, şimdi de Başkan Eisenhower'ın en çok güvendiği insandır."

General Eisenhower 1952 de seçimi kazandığı zaman Bedell Smith'in doğrudan dogruya Harıcıye Vekâletine gelmesi beklenmiştı, fakat sıhhi durumu bu işi yapmasına mânı olacak derecede fena idı Harp sırasında mıdesindeki rahatsızlık ve daımı iştahsızlık Bedell Smith'ı o kadar zayıf düşürmüştü kı, Harıcıye Vekâletı gibi işi çok ve zor bir makamın başına geçmeye cesaret edememiştı.

Amerikalıların tâbirince "Beedle" yani "Böcek" Smith, dünya efkârının karşısına 7 mayıs 1945 de Reims de Almanya ile imzalanan mütareke dolayısile çıkmıştır. Kendisi bütün harp esnasında General Eisenhower'in kurmay başkanı olarak yine golgede çalışmış ve Reims'de Amerika adına mutarekeyı ımzalamıştı. Bedell Smith'ın niyeti, harpten sonra emekliliğe ayrılmaktı, fakat Washingtona döndüğü zaman onu, Moskova ya büyük elçi tâyin ettiler. Harp sırasında Sovyet Mareşalı Zukhof ile çok samimi bir dost luk kurmuştu, belki bu yüzden Rusların nezdinde bir alâka görebilir. di. Bedell Smith Moskovadaki üç yıllık elçilik , devresinde silâh arkadaşı olan devletlerin "dünya politikası" yüzünden nasıl

Gölgede Kalan Adam

rakîp bir hale geldiklerini müşahede ettı. Moskovadan ayrıldıktan sonra yazmış olduğu "My three Years ın Moscow" ısımlı kıtabından yarım milyon dolar kazandı. Bedell Smith yine emekliliğe ayrılmak isterken onu bu defa "gizli istihbarat servisinin yeniden tanzımı" işinin başına getirdiler ve bu vazifesi dolayısiyle de Harıciye Vekâletinin "ikinci adamı" oldu. İşte bu daima golgede kalan adam, şimdi Cenevrede, Dulles'ın yerine geçerek, müzakereleri idare etmeye çalışıyor.

İKTİSADİ ve MALİ SAHADA

Borsa

Memleketimizde altın fiyatları

Geçen hafta altın fiyatlarında bir yükseliş kaydedilmiştir. Dünya altın piyasalarında resmî kur ile serbest piyasa fiyatları aynı seviyeye erişirken memleketimizde bu şekildeki bir artışın çeşitli sebepleri vardır. Bilhassa Reşat altını gibi ziynet işlerinde kullanılan altınlara karşı köylü vatandaşlarımız aşırı bir talep göstermektedirler. Satın alma gücü artmış olan köylülerimizin bu aşırı talebi Anadoluya fazla miktarda altın şevkine sebep olmaktadır. Altın fiyatlarının artışının bir diğer sebebi de şehirlerde yaşayan küçük tasarruf sahiplerinin, artan fiyatlar karşısında paralarını daha emin bir yere yatırmak hususunda gösterdikleri isticaldir. İstanbuldaki altın satışlarının büyük bir kısmını bu çeşit olanlar teşkil eylemektedir.

Nihayet bir kısım altınlarımızın, kontrol güçlükleri ve sair sebepler yüzünden yabana memleketlere, bu arada bilhassa Suriye ve diğer komşu ülkelere sızdığı da bir vakıadır. İşte, bütün bu ve bunlara benzer sebepler yüzünden memleketimizde halen tâbiri caizse sun'î ve mahallî karakterde bir altın kıtlığı yaratılmakta; tabiatiyle fiyatlar da buna muvazi olarak artmaktadır. Ancak, asrın âdeta tabiî bir temayülü haline gelen devamlı fiyat yükselişleri karşısında bizatihi altının da güvenilir bir kıymet ölçüsü olmadığı hakikatini de hiç bir zaman gözden uzak tutmamak lâzımdır. Asıl mesele bu devamlı fiyat artışını önleyecek tedbirleri alıp millî ekonomimizin bünyesindeki muvazeneyi sağlayacak çarelerin derpiş olunmasındadır.

Gümrük

Yeni gümrük tarife kanunu yürürlüğe giriyor

7 Haziran 1954 de yürürlüğe girecek olan yeni advalorem gümrük tarife sistemi, gerek iş adamlarımız nezdinde, gerekse efkârı umumiyede bir takım söylenti ve tefsirlere yol açmış; kanunun fiiliyattaki tesiri bazı ithal mallarında şimdiden bir fiyat artışı şeklinde tezahür eylemiştir.

Kıymet esasına göre gümrük alınması usulünü getiren bu kanunun tatbikı halinde hâsıl olacak tesirler üzerine tefsirlerde bulunmak için vakıt erken olsa gerek. Ancak, umumi bazı mütalâalar serdeylemek ve bazı tahminlerde bulunmak da pekâlâ mümkündür. Advalorem gümrük tarifelerinin muvaffakiyeti, herşeyden evvel gümrük teşkilâtının mükemmellik ve başarı derecesine; teknik bilgi ve imkânlarına bağlıdır. Kanunun tatbikından önce, gümrükçülerimizin bu iş ile ilgili nazarı bilgi ve tecrube ile yeter derecede teçhiz olunduklarını biliyoruz.

Ziraat siyaseti

Namık Zeki Aral

Nüfus miktarı ile maişet vasıtaları arasındaki münasebet malûmdur. Bin bir mahrumiyet çeken cemiyetlerdeki o maişet müşkülâtına rağmen dünyada insan adedi durmadan artıyor. Tahminlere göre küremiz üzerinde nüfus son zamanlarda her yıl otuz milyon üste koymaktadır. Hâlen iki buçuk milyarlık nüfusun otuz sene sonra dört milyara varacağı haber verilmektedir. Fakat maişet bakımından dünyanın bir tarafında haddinden fazla bolluğa rağmen öbür tarafında bazan sefalet derecesinde hüküm süren sıkıntılarla insanlar yarın ne yiyecekler ne içecekler ve ne giyecekler, sualı veya sualleri günün mevzuları olmaktan kurtulamamaktadır. Bunlardan her biri ayrı ayrı amelî kıymeti haiz meselelerdir.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Ziraat Teşkilâtının uzun vadeye şâmil hedefi: "Bütün dünya memleketlerinde gıda mahsulleri ile zirai mahsullerin istihlâkini tatmin edici bir seviyede tutmak için" çareler bulup göstermektedir. Teşkilât 1951 den sonra 1953 senesinde (yılın kasım ayında) bir konferans akdederek milletler ve milletler arası sahalarda faaliyetin ne şekilde tanzim edilmek lâzım geldiğini gösterir ana hatları tâyin için "tagaddi" nin ve "ziraat" ın halini ve istikbalini gözden geçirmiştir. Teşkilâtın aylık bülteni Şubat 1954 nüshasında bu konferanstan malûmat verir. Nüfusunun dörtte üçü ziraat ehli olan memleketimiz de konferansın meşgul olduğu mevzularla elbette sıkı şekilde alâkadardır.

Konferans zirai istihsalin istifâi (Selectif) genişlemesi, yani rastgele değil, seçilen sahalarda genişlemesi mevzuuna mütealliik olarak tatbik edilecek kıstaslar üzerinde durmuştur. Bülten bu hususta, "Konferans şuna kanaat getirdi ki herhangi bir zamanda olursa olsun arz ve talep vaziyeti istihsalde süratli tadiller yapmak mecburiyetini doğurabilir. Fakat tedricen programlarını en zarurî istihsallerin arttırılmasına tevcih eden her memleket konferansın ortaya koyduğu bazı kıstasları gözönüne almayı kendine bir vecibe bilmelidir" dedikten sonra, yine konferansın tasnifine uyarak o kıstasları şu dört zümre altında toplamaktadır:

1 — Gıda maddeleri ve diğer zirai mahsuller hususunda millî ihtiyaçların istikbale muzaf seviyesi (gözönüne alınacak âmiller: Hayat seviyesindeki salâhtan mütevellit olarak istihlakin uzun vadeye şâmil temayülü, ulaşılması temenniye şayan olan tegaddî hedefleri, istihsal ve tevzi maliyetlerini tenzile mahsus tedbirlerin alınmasında görülecek süratı)

2 — Zirai istihsalin potansiyeli, yani imkânları (ekılmeye mahsus sahaların genişletilmesi, esasen ekılır topraklarda müsmiriyetin "Productivite) ıslahı, tatmin edici münavebe usulleri tatbik etmek ve nebatî istihsal ile hayvanı istihsal arasında mâkul bir muvazene kurmak suretiyle rasyonel bir işletme temini ve toprakların muhafazası meseleleri),

3 — İktısadi âmiller (ithalâttaki malıyet ile dahili istihsaldeki maliyetin mukayesesi; ihracat hususunda ticarileşurme, döviz, tediye muvazenesi meseleleri)

4 — İçtimai sahaya mahsus âmiller ve iktısadi saha harıcında kalan âmiller (meselâ memleketin içtimaî bunyesi, muvazeneli bir zirai nufus kütlesinin vücuduna ehemmiyet vermek mülâhazası, ziraî geliri mâkul bir seviyede tutmak zarureti, harb zamanında gıda için zati kifayet siyasetinin faydaları ve bilmukabele maliyet bedelinin yükselmesi mahzuru vesaire).

Adam başına istihlâk seviyelerinin bilhassa en aşağı olduğu memleketlerde — yükselmesi meselesi bir başka ehemmiyetli mevzudur. 1951 toplantısında konferans için bu hususiaki hedef, nüfustaki artışı ve onun zımnında adam başına istihlâkın artışını her yıl yüzde yüzde bir ile ikı kadar aşar bir istihsal olarak teklif edilmişti. İstihlâkte genişleme konferansça muhtelif şekillerde derpiş olunmuştur.

Memleket vardır ki adam başına kalori miktarı dahı henüz kifayet mertebisini bulamamıştır. Bu gibi memleketlerde bittabı her şeyden evvel bu nokta gozonune alınarak zahire ve mümasılı enerji verir gıdaların istihlâki — meyve, sebze, baklıyat ve süt gibi koruyucu gıdalar da ihmal edilmeksizin — genişletilmek lâzım gelir. Şayet memlekette kalori meselesi mevzuu bahis değilse koruyucu gıdalara ehemmiyet verilecektir. Daha sonra çocukların, hâmile kadınların ve süt verir kadınların istihlâk edeceği gıda maddeleriyle meşgul olunmalıdır. Ve nihayet bazı memleketlerde umumî bir genişlemeye gidilecektir. Bizzat mustahsil ziraatçilerin istihlâkı de ihmal edilmemelidir.

Ailece zıraat harıcında istihlâk, iştira kuvvetine tâbidir. Konferans bu istihlâk mevzuunda perakende fiyatlarını indirmek üzere ezcumle şu tav-

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Tatbikattan elde edecekleri tecrübelerle de imkânlarını zenginleştireceklerinden eminiz. Sistemin, ithalâtçı tacirlerin satıcı firmalarla anlaşaraş yapacakları fatura oyunları ile istismar edilmesi tehlikesi de her an mevcut olduğu için yabancı memleketlerdeki ticaret mümessilliklerimizin yeter derecede müteyakkız olmaları icap eder. Aksi takdirde yeni sistemden beklenilen fayda hasıl olmaz. Yeni tarife ile bazı ithal mallarının gümrük resmi artacağı için bunların satış fiyatlarının da yükseleceği muhakkaktır. Ama, böyle bir artışa uğramayan hattâ bir azalış bile gören malların piyasadan birdenbire çekilmesi herhalde iktisat kanunları ile izah edilemiyecek vakialardır. Memleketimizde, her fırsatı bü-

yük vatandaş kitleleri aleyhine istismar eden geniş bir satıcı zümresinin mevcut olduğu maalesef bir hakikattir. Her kanunun kaçamak tarafını arayıp bulmakta pek mahir olan bu kimseler, yeni gümrük kanununun da bu şekildeki zaaflarından istifade edeceklerdir. Bunu önlemek için hükumetin gereken tedbirleri alacağı muhakkaktır. Öte yandan müstehliklerimizin de, asılsız dedikodulara kapılıp taleplerini aşırı şekilde çoğaltmamaları, resmî makamlarla elbirliği etmeleri çok yerinde olur. Aksi takdirde her şeyi devletten beklemek gibi abes bir durumla karşılaşmış oluruz.

Herhalde hükumet, yeni gümrük kanununun çıkarılmasıyle beraber hayatın biraz daha pahalılanmaması için de gerekli tedbirleri almak zorundadır. Aksi halde, fayda yerine memlekete zarardan başka bir şey gelmeyecektir.

Emin Kalafat

Daha fazla pahalılık mı?

Piyasa

İnşaat malzemesi darlığı çekiliyor

Tam inşaat mevsimine girmiş olduğumuz için gerek devlet eliyle, gerekse hususî şahıslarca geniş ölçüde inşaat hareketine geçilmiş bulunulmaktadır. Bu hal, inşaat malzemesine olan talebi arttırmış; ithalat güçlüklerinin de inzimam eylemesi ile inşa malzemesi fiyatlarında önemli fiyat artışı ve darlık görülmeye başlanmıştır. Halen en kıt inşaat malzemesi içerisinde demire mutealliik olanlar gelmektedir. Mevcut istihsal ve ithal imkânları bütün talebi karşılamaktan âciz hale düşmüştür. Bir ay içerisinde demir fiyatlarında 15.20 kuruş artış olmuştur.

Kereste de zor bulunmaktadır. İstanbulda iyi cins çıralı kerestenin metreküpü 250 - 260 liradır. Yugoslavya, Finlandiya ve Romanyadan kereste ithal edilmektedir. İlk sayımızda da belirttiğimiz gibi, nâdir bulunan inşaat malzemelerinden bir diğerini de çimento teşkil etmektedir. İstanbulda torbası 6 lira olan çimento, iç Anadoluda 8 liraya kadar yükselmiş vaziyettedir. Yeni Gümrük tarife kanununun en mühim tesiri, inşaat malzemesi fiyatlarında görülmüştür. İlgililerin ifadesine göre, fiyatların bir miktar daha artmasını beklemek lâzımdır.

Memleketteki kalkınma ve yapı faaliyeti eksilmedikçe yeni kurulan fabrikalar işletmeye açılıncaya kadar sıkıntının devam edeceği tabiidir.

siyeleri yapmıştır.

a. — İstihsal vahidinin maliyetini düşürmek, b. — İstihsal maliyetini indirmek, c. — Tevzi masraflarını tenkis etmek, ç. — Perakende fiyatlarını düşürmek, d, — Meselâ mektep yaşındaki çocuklar gibi bazı müstehlikler lehine mahsul fiyatları maliyetini tenzil etmek, e. — Bazı mahsuller üzerine ağır basan gümrük ve saire vergilerini hafifletmek! Terbiye sahasında alınacak tedbirler de hatırlatılmaktan geri durulmamıştır. Bülten icmalen de olsa bu noktaların teferruatı hakkında ayrıca malûmat verir.

İstifâî genişleme siyasetlerinin tatbikata konulması hususunda hükumetlere terettüp eden ilk iş işletme sahiplerini istihsalde faydalı olacak tadilâtın ve bu tadilâtı icap eden iktisadî vaziyetten haberdar etmektir. Hükumetler dünya üzerinde arzın ve talebin gösterdiği umumî temayüller ve bilhassa başka hükumetlerin niyeti hakkında en geniş ölçüde malûmat toplayabilecek vaziyettedirler. Bu noktalar üzerinde durduktan sonra Bülten, istifâî genişleme hususunda millî siyasetlere gerek Birleşmiş Milletler Gıda ve Ziraat Teşkilâtı gerek diğer beynelmilel teşkilâtın şu ve bu şekilde yapabilecekleri muzaheretlerden de bahseder.

Şuradan buradan aksaklık gösteren memleket işlerimizde hükumetten bir program ve plân aranılınca cevap olarak totaliter memleketlerin üç senelik beş senelik plânlarını veya programlarını bizden beklemek lâzım geldiği ileriye sürülmektedir. Fakat iktisadî işlerimizi tabiattaki "ahenk leştirici" kanunlara terk ve tevdi eder liberal fair siyaset de ortada görülmemektedir. Kaldı ki az çok liberal mizaçlı veya müdahaleden müçtenip hükumetlerde bile plân ve program için geniş yerler vardır. Bizde hiç değilse buğdayı, arpayı, çavdarı, yulafı, afyonu çiftçiden mubayaa edip satan Toprak Mahsulleri Ofisinin bizzat vücudu, Ofise mevdu işlerin devlet elinde olduğunu ve hükumetçe verilen direktiflerle fiilen idare edilmekte bulunduğunu göstermez mi? Ofisin yanı başında Et ve Balık Kurumu yine devlet idaresinin direktiflerine tâbi bulunmuyor mu?.. Mahsullere ait fiyat politikası, istihsale mahsus kredi politikası, mahsullerin dahilde ve hariçte tevzii politikası yeni iktidar zamanında bir başka faaliyetle tamamen hükümetin takdirine ve tatbikatına tâbi değil midir?..

Demek ki ortada bir gayeye tevcüh etmiş bir siyaset veya siyasetler vardır. Bu siyaset veya siyasetler gayeye varabilmek için de tedbirler arasında vifak ve ahengi daha evvelden tasavvur ve tesbit etmiş bir plânın ortada bulunması lâzımdır. Aksi takdirde gayenin de, vâsıtalarının da hükumet adamlarımız zihninde faile vuzuh ile teressüm edebilmiş olduklarına ve memleket için en faydalı şekilde neticeler yaratacaklarına güç ihtimal verilir.

Ziraatte istihsalin artması ve arttırılması bir gaye olarak bizde de görülür. Fakat o gayeye varmak için tutulan yolu gösterir dört başı mamur plân nerede?.. İstihsalin arttırılması dahi zemine, zamana göre bir gaye olmak mahiyetini kaybedebilir. İstihsal ederiz de mahsulleri süremeyiz. Mahsulleri sureriz de maliyetinden dûn bedellerle satmaya mecbur kalırız. Nitekim şimdi de böyle bir vaziyetle karşı karşıya düşmüş olmaktan hiç de vareste bulunmuyoruz. Binaenaleyh ezcümle ziraat siyasetimizde hükumetin kendini totaliter memleketlere" benzemekten ihtiraz eder bir vaziyette göstererek ortaya bir plân çıkarmaması kabul edilir bir mazeret sayılamaz. Plân yapmak ve plânla hareket etmek için ortada hiç bir zaruret olmasa devlet işlerinde hizmet demek, masraf demek olmalına göre her hizmet için bir finansman plânının tanzimi, yanı dönecek değirmene suyu nereden getireceğimizin tâyini zarureti kendiliğinden aşikârdır. *(24 Mayıs 1954)*

Dış Haberler

İsrailin narenciye ihracatı süratle artıyor

İsrailin narenciye ihracatı süratle artmaktadır. Gelen haberlerden anlaşıldığına göre, İsrail, içerisinde bulunduğumuz mevsim zarfında tam 7.700.000 sandık portakal, limon vesair çeşit narenciye mahsulü ihraç eylemiştir. Bir evvelki yıla nazaran artış % 45 dir. Geçen yıl sadece 5.3, evvelki sene ise 3,7 milyon sandık ihracat yapılmıştır. İsrailin en mühim alıcıları İngiltere ve Rusya teşkil etmektedir.

İsrail hükümeti, narenciye müstahsillerini çeşitli yollardan desteklemekte, ihracatın artması için mümkün olan her yardımı yapmaktadır. Memleket dahilinde vücuda getirilmiş olan tesisler sayesinde ihraç edilemeyen narenciye mahsulünden ispirto ile sair kimyevi maddeler istihsal olunmakta; boya sanayiinde de narenciyeden faydalanılmaktadır.

Komşumuz İsrailin narenciyeciliğini ve bu sahada yaptıklarını yakından takip eylemekte herhalde hem hususî müstahsilin, hem de resmî makamlarımızın faydası olduğunda hiç şüphe yok. Bizim de ihracat mallarımız arasında narenciyenin önemli bir yer işgal eylediğini unutmamalıyız.

Japonyanın yeni istikraz talebi

Japon gazetesi "Asahi"nin yazdığına göre, Japon Başvekili Yoshida, Amerika Birleşik Devletlerinden 120 milyon dolarlık bir istikraz talebinde bulunacaktır. Gazetenin ifadesine göre, Japonya bu istikraz hasılatını, Amerikanın elindeki cesim gıda maddeleri stoklarından satın alma işinde kullanacaktır. Japonya, Amerikadan buğday, ham pamuk, soya fasulyesi ile sair zirai mahsuller mubayaa eylemek istemektedir. Bütün bunlar, Japonyanın istihlâki ve sanayi teşebbüslerinin işlemesi için kullanılacaktır. Başvekil Yoshida, haziran ayının 4 ncü günü Amerikaya mütevecciihen hareket etmiştir. Orada bu istikraz işini de konuşacaktır. Amerikadan sonra Yoshida, Kanada, Fransa, İngiltere, Batı Almanya, İtalya, Hindistan ile Pakistanı da ziyaret eyleyecek, bu memleketler resmî şahsiyetleri ve ileri gelen iş adamları ile konuşarak memleketini alâkadar eden hususları iyi bir hal çaresine bağlamağa çalışacaktır.

Geçen mart ayının ortasında Japonya ile aramızda bir ticaret anlaşmasının esasları da hazırlanmıştır. Bu anlaşma her iki taraf salahiyetli organları tarafından tasdik edildikten sonra yürürlüğe girecektir. Mezkûr anlaşmaya göre Türkiye, Japonyaya krom, manganez ve pamuk satacak; karşılığında da pamuklu mensucat; elektrik malzemesi ve makine mubayaa eyleyecektir.

İsraildeki yabancı sermaye yatırımı artıyor

İsrail dahilinde, dünyanın diğer memleketlerine mensup Yahudi sermayedarlar tarafından yapılan yatırım hergün artmaktadır. Yatırımın en çoğu Amerikalı sermayedarlardan gelmektedir. Geçen yıl sonuna kadar, bu işlerle meşgul olan Palestine Economic Corporation'un İsrailde ceman 7 milyon dolar yatırmış olduğu anlaşılmıştır. Bu şirketin diğer sahalardaki yatırımları yekûnu yani 8 milyon doları da buna ilâve edersek umum yatırım miktarı tam 15 milyon doları bulur. Amerikalı sermayedarların İsraile diğer büyük bir yardımı da Amerika dahilinde satışa çıkardığı istikraz tahvillerini kolaylıkla satın almak şeklinde

Dr. Adenauer
1 numaralı Avrupalı

İngiltere ile Batı Almanya arasında

Halen Avrupa Tediyeler Birliğine dahil memleketlerden Batı Almanya nın en büyük alacaklısı olan İngiltere, bu memleketle yaptığı görüşmelerde bir takım tesviye çareleri elde eylemiştir. Gerçekten Batı Almanya, İngiltereye olan borcunun 30 milyonunu altın olarak; geri kalanını da mal mübadelesi suretiyle tediye eylemek istemektedir. İngiltere bu hal çaresini kabul eylemiştir.

Her iki memleketin durumu, Tediyeler Birliği ile yakından alakalıdır. Birliğin 1 Temmuz 1954 de sona erecek olan müddetinin uzatılması için alâkalılar arasında müzakereler şimdiden başlamıştır.

İngilterenin çelik istihsali rekor derecesinde fazla

İngilterede son haftalar zarfında yayınlanan rakamlara nazaran 1953 yılında ceman 17.600.000 ton çelik istihsal edilerek yeni bir rekor kırılmıştır. Artış 1952 ye nazaran 1.500.000 tondur Çelik ihracatı da 1953 de bir evvelki yıla nazaran 200000 ton artarak 2.800.000 tona çıkmıştır. Demir ve çelik sanayiinde işçi müstahsiliyeti de artmıştır. Gerçekten geçen sene işçi başına % 4 nisbetinde daha fazla çelik elde edilmiştir.

Bu sene İngiltere daha fazla çelik ve demir istihsal eylemeyi düşünmektedir. Bu artış temposu devam ettiği takdirde İngiltere 1958 de 15.000.000 ton pik demir elde etmeyi beklemektedir

Dünyanın çelik istihsalinin yekûnu geçen yıl 230.000.000 ton olup 1952 ye nazaran % 10 tutarında bir artışa tekabül eylemektedir Artışın büyük kısmı Amerika ve demirperde gerisi memleketlerde vukua gelmiştir.

Fransa bütçesinde turizm geliri

Baharla beraber Fransaya ve bilhassa Parise turist akını da başlamıştır. Şimdiden Amerika ile Avrupa arasında sefer yapan vapur ve tayyarelerde yer kalmadığı gibi sıra bekleyenler de sonbahara kadar yerlerini tutmuşlardır. Zaten Amerikada yazın seyahate çıkacak olanlar kararlarını bir ay evvelinden vermekte, projelerini o sıralarda yapmakta, otellerini kışın ayırtmakta, sıcaklar gelince de hareket etmektedirler.

Turistlerin bu yıl — grevlere rağmen — Fransaya bıraktıkları döviz miktarı dört yüz milyon doları bulmaktadır. Bu, Turkiye Cumhuriyeti bütçesinin yarısına tekabül etmektedir Bu yüzdendir ki Fransada dolar normal borsa ile karaborsa arasında 30 . 40 kuruşluk bir fark göstermektedir

HalkBankası
T. A. Ş.
Sermaye ve İhtiyatları
10.778.885,-
Şubeleri

Adana	*İzmir*
Aydın	*Kastamonu*
Balıkesir	*Kırşehir*
Burdur	*Malatya*
Bursa	*Maraş*
Çorum	*Merzifon*
Denizli	*Nevşehir*
Erzurum	*Niğde*
Eskişehir	*Sivas*

Gaziantep

SANDIKLAR
Ankara
Sermaye ve İhtiyatları
1 689 856,—
Ajansı Beypazarı
İstanbul
Sermaye ve İhtiyatları
3 151 671,
Ajansı : Çarşıçı

KADINLAR ARASINDA

Nazlı Tlabar

Ailеden siyasetçi

Küçük Nazlı, İrlandalı mürebbiyenin telkin ettiği bütün meziyetleri benimsiyecek bir yaradılışa sahipti.

Kandilli Kız Lisesinin ilk kısmından mezun olduğu zaman kendisinde belirmiş iki temayül vardı: Edebiyat ve spor!

Küçük Nazlının edebî gelişmesinde, Kandilli'nin tabiat güzellikleri birinci derecede müessir olmuştur.

Hayatının politika sahasına intikal eden devresinde; bu meziyetinden muspet bir şekilde faydalanan Nazlı Tlabar ise, herhalde çocukluğunun Kandilli'de geçen senelerine çok şey borçlu olduğunu bilir.

Amerikan kız kolejinde iki koldan şampiyonluğu muhafaza etmiştir.

Spor ve hastalık!

Hakikaten kolej hayatı boyunca Nazlı Tlabar sporun her kolunda şampiyon olduğu gibi, revirdeki karyolasını en az boş bırakan talebe idi.

Hattâ bu üstünlüğünü mektepten sonra da devam ettiren Tlabar, geçen sene Almanyada seyahatte iken bir gazeteci arkadaşımız tarafından öldürülmüştü de, gazeteler kendisine uzun ömür dilemişlerdi.

Hep bilirsiniz; istidatlar mümarese ile gelişir, çocukların yetiştikleri muhit, sanat veya meslek sahasındaki inkişaflarına temel teşkil eder. Ailesi arasında muzisyen bulunan ve muzik nağmeleri içinde büyüyen bir kimsenin, müzik anlayışında bir üstünlük görülür. Hele istidadı da varsa... Ailesinde politikaya bağlı muhtelif unsurlar bulunan bir çocuğun, istidadı da inzimam edince yaman bir politikacı olması tabii ve beklenen bir hâdisedir.

Nazlı Tlabar'ın dedesi son Osmanlı Sadrazamı Tevfik Paşadır. Eski Hariciyecilerimizden İsmail Hakkı Bey de dayısı olur.

Yedi defa sadrazam olmuş, birçok büyük sefirliklerde bulunmuş, zamanın imparator ve krallarından bazılarının şahsî dostluklarını kazanmış olan Sadrazam Tevfik Paşa, Osmanlı idaresine ve dünya efkârına karşı millî mücadele noktai nazarını müdafaa eden adamdır. Bu derece büyük bir politika âlemine hâkim bulunan Tevfik Paşanın, küçük torununu dizlerine oturttuğu zaman ona, Lord Kiçnerden, Bismarktan, Kral Jorjdan veya Hindenburgdan bahsetmesi, politika dünyasının "fıkralaşan" hâdiselerini anlatması kadar tabiî ne olabilir?

Vatanperver, serinkanlı, mantıktan Ayrılmayan ve acele karar vermeyen bir adam olan büyük baba, bu meziyetlerinden bir çoğunu torununa miras olarak intikal ettirmiştir,

Nazlı Tlabar, dayısı İsmail Hakkı Beyin diplomasi vazifelerini ifa etmaskesi altında bir milletin iktisaden kalkınmasını önlemeye çalışmak, gerçeği teşvik etmektedirler.

İşte muhterem vatandaş, bir taraftan memleketimizde siyasî irtica, diğer taraftan memleketimizde iktisadî irtica, ve biz bu iki zararlı cereyanın arasında ve ortada, ve bu ortada oluşun bütün şuuruna sahip insanlar olarak, ve fazilet'in ifrad ve tefrit'in arasında olduğuna inanarak, insan hak ve hürriyetine hürmeti şiar edinerek, milletimizi lâyık olduğu medeniyete götürmeğe çalışıyoruz.

İnanıyoruz ki, 1950 de kuvvetle çarpmağa başlayan kalbi millî, artık siyasî ve iktisadî hürriyetin lezzetini almış bulunuyor. Partimizin, insan gücüne, insan kabiliyetine ve her şeyden ziyade Türkün millî ahlâkına verdiği kıymetle, vatandaşın yüreğinde, nefse itimat duygusunu yaratmıştır.

Bütün hayatımın imancı olarak söylüyorum ki, insanın kendi kendine itimat etmesi kadar büyük bir saadet duygusu olamaz. Aşağılık kompleksi içinde yaşamak kadar da bedbahtî olamaz. Diğer taraftan bu parti, toprak ve mahsulu kıymetlendirirken, her türlü teşebbüs ruhuna yardımcı elini uzatırken, Türke, evvelâ, kendi kıymetini haber verdi, sonra öğretti, şimdi de, onu hazmedip hissettiğini, verimli icraatında görmekle, derin bir iftihar duyuyor.

Onların iktisadî anlayışı, bir kitleyi hazineye bağlayarak, milletin bir kısmını âdeta hükumet yapmaktır. Yine de iktisadî hürriyetten mahrum ettiği vatandaşı kelâm hakkından da mahrum eden bir zihniyet içine boğmaktır. Bir taraftan o kitleye baş kaldırtmamak, diğer taraftan da onların vasıtasiyle vatandaşa başeğdirtmektir. Yâni her bakımdan statik bir cemiyet yaratmakla, milleti değil, ruhlarındaki ihtirası beslemektir. Böyle bir cemiyet ancak otokrasi ile idare edilen memleketlerde görüldüğüne göre, Cumhuriyet Halk Partisi de tarihe, otokrasinin bir numunesini daha vermiş olarak geçecektir.

Muhterem Vatandaşlarım,

Şimdiye kadar size, Büyük Atatürk'un vefatından, sonraki 12 senelik tevakkuf devrini anlattım.

Bir Seçim Nutku

Nazlı Tlabar

(Nazlı Tlabar, seçimlerin arefesinde İstanbul Radyosunun D. P ye ayrılan saatlerinden birinde bir propaganda konuşması yapmıştır. Bu konuşma o kadar beğenilmiştir ki, metni, yurdun her tarafından talep olunmuştur.

AKİS, okuyucularına bu konuşmayı takdim fırsatını bulduğundan dolayı bahtiyardır.)

Muhterem Vatandaşlarım,

Mevzuum, memleket hizmetinde hâkim olan yeni zihniyettir.

Bu yeni zihniyeti izah için, tarih karşısında, ilmî tarih itibariyle Halk Partisinin ne rolde olduğunu tahlil etmek lâzımdır.

Devletçiler, nazariciderler, senelerce bu yaratıcı milletin ruhî teşebbüsünü uyuşturmuş, nefse itimat duygusunu öldürmüş, mutî, itaatkâr, mesuliyetten kaçan nemelazımcı bir ruh meskenet yaratmışlardır.

Bir şimal rüzgârı gibi soğuk ve müfrit bir devletçilik güderken, demokrasinin ismini muhafaza ile sarih otokratik bir sistem içinde, bir cemiyetin kan deveranını teşkil eden ferdiyetçiliği idam etmiştirler.

Demokrat olan ferdiyetçidir.

Demokrat olan müstehlikin dostudur.

Demokrat olan, fikri sabitin düşmanıdır.

Zira fikri sabit terakkinin düşmanıdır.

Zira fikri sabit, fikrin ölümüdür.

Hakikî iz'anı beşer, hâdisatın önüne geçmek değil, ona adım uydurmaktır. Mütemadiyen yenilemek, mütemadiyen yaratmaktır,

Demokrat olan, insan şuuruna kıymet verir, İnsanı sever, müsamahakâr olur. Otokrat olan, tahakkümün dostu ve ondan aldığı tahakküm lezzetinin kurtulmaz esiridir. Millete emniyet etmeyen, onu yalnız kontrol eden bir zihniyet demokrat olamaz. Mevzuat hazretleriyle, hayatı millîyi zorlaştıran, mucrim bulacağım diye namusluyu taciz eden, vehimli ve korkak bir idare demokrat olamaz.

Bizim zihniyetimiz her zaviyeden liberaldir. Liberalizmi reddeden bir zihniyetin ise asla demokrat olamayacağı, milletlerin tarihiyle sabittir.

Bu gün ise Halk Partisi şayanı hayret tezatlar içindedir. Bir taraftan devletçilik, yâni kanunî solculuğu müdafaa ederken, diğer taraftan resmî ağızlar, içlerinde menkûs olan Şovinizmin tesiriyle, kapitülâsyondan, Türk topraklarının ecnebiye verileceğinden dem vurarak, müzevvirane bir şekilde, korku ve vehim zerkederek, cehaleti istismara çalışarak, düpeduz irticaî bir kara sağcılık yapmaktadırlar. Boylece milliyetçilik

Nazlı Tlabar uğurlanıyor
Güreşçiler kıskanacaklar

İçinizde, peki bunu nasıl ayırt ediyorsun? diyecek olanlar bulunabilir Evet: Ediyorum, Çünkü, bütün samimiyetimle inanıyorum ki, Ataturk hakikaten liberal zihniyetli bir insandı. Harpten çıkmış fakir bir memleket için, muvakkaten ve yalnız icap edecek ölçüde mutedil bir devletçilik bir zarureti. Atatürk'ün ferdiyetçi zihniyetini ve milletin istikbali için çizdiği planı çok iyi bilen yakınları, İnönü devrinde, gazoz fabrikalarına kadar el atıldığını gördükleri zamandır ki, artık yeter, biz Ata'nın izinde kalacağız deme ğe mecbur olmuşlardır.

Ataturk doğru söyleyeni sever ve teşvik ederdi. O, mantığa kıymet verirdi. Halefi gibi: "Paşam, herşey tozpenbedır" denmesine tahammül etmezdi Ataturk'un insan hürriyetine verdiği kıymet, memleketimizde yaşayan, muslim ve gayri müslim her Turk vatandaşınca malûmdur. İş te bunun içindirki, iki devir arasında, gerek iktısaden, gerekse siyaseten bü yük fark vardır diyorum. Onlar büyük adamın, insan hurriyetine verdiği kıymeti unutturmağa çalıştılar On lar, işaret ettiği vazifelerin değil, yalnız onun, şerefinin mirasını almak istediler. Onun her yoldaki büyük hamlelerinin müktesep kuvvetlerinin getirdiği şerefle bir kaç sene rahat yaşadılar. Nihayet vatandaşın minnettarlık duygularından istifade ederek, o mirasın hâkimiyeti altında, yavaş yavaş hüviyet değiştirdiler.

Büyük adam öldü, Onlarda hal" kın nabzını kaybetti. Milletin vefa kâr sükûtunu tasvip sandılar. On lar vatandaşı, düşünmeden inanma ya, alıştırmaya koyuldular Ferman senindir dedirtmek istediler. Baskı ile fikirlere . kilit vurdular. Bunu iktidarda kalmanın ilâcı sandılar Ama burada da dozu kaçırdılar. Zira ilâcın fazlası, malûm, zehirdir

Neticede, kuvvet ve nufuzu, gayret ve emekle ve halkın sevgisine dayanarak elde tutmaya gayret edeçeklerine verasetle elde tutmaya uğraşmakla tarihî bir hataya daha düş tüler,

Vatandaşlarım, şimdi, müsaadenizle, bir parça da bu günkü manzaraya nazarlarımızı çevirelim:

Çiftçiye sorun, artık, ekmek parasını değil, yakın istikbalde kuracağı, çimento duvarlı, kırmızı damlı minicik yuvasının hayali içinde.

İşçiye sorun, senelik tatilin kendisine temin edeceği istirahat ve neşe günlerinin programını çızıyor

Memura sorun, yeni Barem Kanunu ile, mesaisinin değerlendirileceğini ve her sene artan bir millî gelir sayesinde kendi gelirinin de mütenazır olarak artacağını bildiği için istikbale ümitle bakıyor.

Tüccara sorun, donmaya mecbur edilmeyen bir kazancın inkişaf im kânı ve heyecanı içinde, yeni yeni iş mevzularının plânlarını yapıyor.

Askere sorun, ona lâyık olduğu maddî ve manevî kıymetin verildiğini görerek, artık yalnız heykellerde değil, milletin kalbinde de heykelleştiğini bilıyor

Talebeye sorun, memlekette hâkim olan Garp medeniyeti zihniyetinin açtığı ve açacağı imkânlardan faydalanacağım bilerek hevesle okuyor

Mütekaide, dul ve yetim vatandaşa sorun, istikbale ümitle bakıyor. Çünkü, artık yarın korkusundan kurtulmuş, kendisine samimî bir kucak açılmış olduğunu bılıyor.

Türk anasına sorun, evlâdım, bütün kapıların açıldığım, her köşeadnden türlü imkânlar fışkıracak, yepyeni bir dünya görüşüne sahip bir cemiyette yetiştirebilmenin ruh huzuru içinde, şimdiden emeklerini helâl ediyor.

Bılmem ki, daha ne tarafa başımızı çevirsek, artık kabına sığamıyan bir cemiyetin, hayatiyet dolu, ümitli, neşeli, atılgan, istikbalden emin temposunu görüyoruz.

Vatandaş artık bir otokrasının kulu değil, bir demokrasının beynidir

İşte sevgili vatandaş, memleketimizde hâkim olan yeni zihniyeti, bu pek dar zamanda, anladığım ve duyduğum gibi izaha çalıştım.

Şımdı sözlerimi Zıya Paşanın pek güzel olan bir mısraı ile bıtırmek istıyorum·

Onlar ki verir lâf ile dunyaya nizâmât
Bin turlu teseyyub bulunur hanelerinde
Ayınesi istir kişinin lâfa bakılmaz
Şahsın görülür rütbei aklı eserinde.

Sevgili vatandaşlarım,

Kanaatımız ne olursa olsun, bızım için şayanı hürmettur Ancak, memleket mukadderatında reylerinizin ne kadar büyük bir rol oynayacağını hatırlayarak, vatanınızı, bu kanaatınızı ızhardan mahrum etmemenizi, sizden lütfen dileyerek, saygı ile huzurunuzdan ayrılırım.

Nazlı Tlabar — Madam Nehru

Dünyayı kadınlar mı idare ediyor?

tıka hayatına girişi aynı zamanda, aynı suretle tabı oldu Tlabar, Beyoğlu - Taksım bucağının müteşebbıs heyet âzası ıdi.

ılk toplantıda, kendısı bir eczacıya, dığer altı üye ıse ona rey vermek suretiyle başkan seçıldi. Ve; "Yürü ya Kulum! "

Fakat bu yürüyüş soylendığı veya yazıldığı kadar kolay olmadı

Yenı kurulmakta olan bucağa varidat temını, âza temını ve hayatıyet temını o günkü şartlar içında kolay değıldi. Durmadan, dınlenmeden gece ve gündüz çalışmak lâzımdı; çalıştı

Bırıncı sene sonunda Beyoğlu ilçe başkanı oldu. İş bıraz daha büyümüş, biraz daha gucleşmış ve mesulıyetı de biraz daha artmıştı. Bu arada sosyal mevzular ve partı propagandası mev zuu da ele alınması gereken bırer prob lemdi, aldı.

950 seçımlerınde İstanbullular Nazlı Tlabar'ı kendılerıne mebus seçtıler.

O, Meclıse gırdıkten sonra, arzu ettığı şekılde çalışamadığı kanaatin. de. Harıcıye encümenınde ve işçı [problemleri üzerinde akademık çalışmalar yapmak ıstıyor, fakat vakıt bulamadığını söylüyor

Gerçekten öyle.

Nazlı Tlabar'ın vatandaşlardan gün de vasatı olarak elli ile yüz mektup [aldığını söylersek ışın ehemmıyetını belırtenleyiz Zıra günde devamlı ola ırak beşyüz, hattâ bınden de fazal mektup alan tanınmış kımseler var. Fakat o mektuplar sadece, resim ister veya hayranlıklarını bıldırır. Halbukı Nazlı Tlabar'a gelen her mektup bir iş takıbını ıcabettırır, her bırı ayrı bır sosyal mevzudur

Nazlı Tlabara gelen mektupların ıçında, hakıkaten çok eğlencelı olanlar vardır. Meselâ bir gün, İstanbulun köylerınden bırınden mektup ge lir. Yazan tabiî seçmendir.

"— İneğım hasta, der. Ya buraya bır baytar gönder, ya da ıneğımı alıp Ankaraya gelıyorum."

Tlabar, vatandaşlardan gelen mektupları mutlaka neticelendirıp cevaplandırmayı başlıca vazıfe sayıyor. Bunu yapıyor, başarıyor ama, kendısı de herhalde helak oluyor. Hem bır me busun muakkıp olmaktan çok daha mühım ve çok daha hayatî vazifeleri vardır

Halkın derdıne çare aramak, her. hangi bır şekılde sürüncemede kalmış bir ışını takıp ve intaç ettırmek mu. hakkak, ki makbul hareketlerdendır Fakat, dedığımız gıbı, mebus: şahısların değıl, mılletın vekılıdir. Bu sıfat la da mıllete geniş ölçude faydalı olmak ıçin zamana muhtaçtır.

Kendısı ile bu bahsı konuştuğumuz zaman Tlabar diyor kı: "Vatandaşın müracaatını yerıne getırmezsem üzülü yorum. Onların bir aile uzvu sayıyorum, kendımi . "

Nazlı Tlabar'a gelen mektuplardan çoğu cezaevlerınden... O da onlara sabır ve teselli mektupları yazıyor "Ben dertlının hemderdıyım..." diyor.

İkıncı defa İstanbuldan mebus secılen Nazlı Tlabar, kendısını, nahıf bunyesınden dolayı sık sık hasta duş. meşıne rağmen durup dınlenmeden çalışmaya mecbur sayıyor.

"Eğer bugün bır şey oldumsa, veya olmak yolunda ısem; her şeyı kendı gayretıme ve yetışme tarzımdakı avantajlarıma borçluyum" dıyen kıymetlı fikır kadınımız psıkolojık eserlerden zevk almakta ve şayet vakıt bulursa, İstanbulda, Boğazda balık tutmak suretıyle dınlenebileceğını tahayyül etmektedır.

Halk hızmetını son derecede benımsemış Halkla teması olmayanın bır iş yapamıyacağı kanaatında.

Sözün gençlığe intıkal ettığı sırada dedıkı: "Gençlik dâvalarını ele alıp, tevhıd edebılmeyı Ve o dâvaya hız met etmeyi çok ısterdım .. Eğer populer bir insan olsaydım; sempatımı bütün gençlık teşekküllerının bır çatı altında toplanması yoluna hasrederdım "

O halde Nazlı Tlabar da tebellur etmış üç ana fikır ve gaye müşahede edılmektedir. Harıcî meseleler ışçı problemleri ve gençlik dâvaları!

Bız, yenı bır devrenın eşığında bulunan İstanbul Mebusu Nazlı Tlabar'ın bu teşrîî devre içında şu üç mevzu üzerında çalışabılmek için ımkân bulmasını memleket hesabına temennı ed.yoruz—T D

KÜLTÜR SAHASINDA

Eğitim

Öğretmek ve Eğitmek

Öğretmek ve eğitmek, yani talim ve terbiye etmek mastarlarından gelen "Öğretim ve Eğitim" bizde tam. mânasıyle tatbık edilebılıyor mu? Yahut, daha doğrusu, bızde öğretim ve eğitımde ne dereceye kadar muvaffak olunmuştur?

Talebe mefhumu, yanı yetişmekte olan bir ınsan düşünülürken "öğretım ve eğıtımı katıyen bırbırınden ayrı mütalâa etmemek gerekır. Çunkü talebe öğrenmeğe muhtaç olduğu kadar eğıtılmeğe de muhtaçtır. Öğrenen, fakat eğitılmeyen talebe yetişmemiş sayılır. Öğrenmeden eğıtılmenın de ımkânı yoktur.

Mekteplerımızde pekâlâ iyi bır oğretım sıstemı vardır. Ders kıtapları ve mevzuları, bugünün metodları ve icaplarına göre hazırlanmıştır. Sırf hafızaya hıtap eden kalın kitapların yerını, artık, talebenın muhakemesını de işleten kıtaplar almıştır. Bunların hemen hepsinde talebeyı düşündüren, mukayeseler yaptıran bır takım sual ve problemler mevcuttur

Bunların hepsi iyi. Fakat bızde öğretim sistemi yanında sağlam esasları havi ve onunla muvazı gıdebılecek bır eğıtim sıstemi var mıdır? Maalesef yok tur

Bugün talebeler gereken şekılde eğıtılmemektedırler. Bunun mıllını her zaman gorebılırız.

Evvelâ "eğıtılmış ınsan" mefhumu uzerınde duralım.

Eğıtılmış ınsan, kendında bılgı şuuru yerleşmış kımse demektır. Onun oğrendıklerine göre hareket etmesi ve bunların dışına katıyen çıkmaması icap eder. Eğer bir ünıversıte talebesı, sınemada seyrettığı bir fılmin aşk sahnesi karşısında, heyecana kapılarak ıslık çalarsa eğıtılmış sayılabilir mi? Boyle bir hareket terbıye zaafım ıfade etmez mi?

Bununla, bütun ünıversıte talebelerımız böyledır demek ıstemıyoruz. Lâkın bu gıbı hareketler az görülen şeylerden değıldır. Belkı Avrupanın medenı dedığımız insanları arasında da böylelerıne rastlamak mümkündür. Fakat bütün fertleri, hakıkaten eğıtım gormüş bır memlekette böyle bır şey olamaz. Bunun gıbı bırkaç mısal daha verılebılır

Öğretıme muvazı bir eğıtım sıstemı tatbık edıldığı gun, öğrendığıne şuur kesbetmiş ınsanların çoğalacağından şüphe edilemez. Cemıyetın ıstedığı ıdeal ınsan da budur.

Eğıtım sistemımızın aksak olan taraflarını düzeltmek, talebeye sadece öğretmek değıl, öğrendıklerını benımsetmek lâzımdır C.Y.

İki Siyasi Tezat

Avni Başman

Büyük Mıllet Meclısınde bırı uzun yıllardan berı sürüp gelen, dığerı ancak sekız yıllık bir mazıye dayanan ıkı âdet var kı, bunlar hem bırbırlerıne, hem her bırı ayrıca sıyasî ve esası hukuka aykırı olduğu halde muhafaza edılmektedır. Meclıs toplanma salonunun tam alnında Davûdî bır nıdanın gözlere hıtap eden bır rakıbı gıbı ırı harflerle tertıplenmiş daımi bır ihtar lâvhası vardır: Hâkımıyet Mılletındır. Hâkımıyete kayıtsız şartsız sahıp olan mılletın seçılmiş hakıkî vekıllerının kollektif varlığını damı altına alan Büyük Mıllet Meclısı bınası bu yüksek hâkımıyetın vekâlet yolu ile tecellı etıtığı makamdır. Bunun içındır kı dığer devlet daıreleri arasında üstün de mıllî bayrağın her *gün* dalgalandığı tek yapı Türkıye Büyük Mıllet Meclısı bınası dır. Mıllî bayrak orada her gün dalgalanır ama daımi *olarak değıl,* çünkü arada görünmez olduğu da vakıdır. Bılmem dıkkat ettınız mi? Meclısın faal olduğu zamanlarda bazan dama bır hademe çıkar, mıllı bayrağı ındırır, yerıne başka bır tımsal çeker: bu, cumhur reıs ının forsudur; çunkü o sırada cumhurreısı Meclıs bınasına gırmıştır. Reısın bınada kaldığı müddetçe Mıllet Meclısı mûzakereleri mıllî bayrak altında değıl, cumhurreısının forsu altında cereyan eder. Eski şef sistemi devrınden kalmış olan bu âdet ile toplanma salonundakı ihtar lâvhasının ruhunu telif etmeğe ımkân yoktur. Çünkü bu âdet sıyasî ve esası hukuk ruhuna aykırıdır. Mıllî bayrak, Meclıs bınası üzerınde daıma dalgalanmak, cumhurreısı Merlise gelınce onun forsu bayraktan küçük kıtada olmak şartıyle ayrıca çekılmelıdır. Nasıl kı cumhurreısı askerî veya sıvıl bır Türk gemısıne bındığı zaman Turk bayrağı daıma çekıldığı yerde kalır, cumhurreısı forsu grandı dıreğıne veya onun yerını tutan dıreğe çekılır

İkıncı tezat: neticeleri bugune kadar nızah kalan 1946 seçımlerı sonunda toplanan Mecliste o zamankı çokluğun seçtığı cumhurreısına karşı bir protesto gösterişı olarak Demokrat Partılı mılletvekılleri cumhurreısının Mıllet Meclısı salonuna ılk gırısinde ayağa kalkmamışlardı. Bu hareket doğru mu ıdı, yanlış mı idi? Münakaşası artık lüzumsuz ve faydasızdır. Durüst olduğunu iddıa etmeğe asla ımkân olmayan o zamankı seçımlerın neticesi ve seçım sırasında memleketın her bucağında hükum süren kasıp kavurucu fırtına havası düşunulürse bu fevri hareket şımdı ısabetlı görulmese bile mazur sayılabılır

Fakat mılletın seçılmış vekılleri tarafından dört sene için ülke dahılınde ve harıçte Türk devletının yegâne temsılcısı olarak seçılen bir devlet reısıne bu sıfatla Meclıs salonuna ılk gırışında ayağa kalkmamayı daımî bır âdet olarak muhafaza etmekte hıç bır ısabet olmadığı gibi, bunun sıyasî, hukukî, örfî ve ıçtımaî hıçbir faydası da yoktur. Hele aynı Meclıs içınde bır partıye mensup azanın cumhurreısını oturduğu yerde alkışla, ötekı parti mensuplarının ayağa kalkarak alkışsız selâmlamaları Meclısın ıç manzarası bakımından da güzel bir lâvha teşkil etmiyor. Bır kaç ay evvel Türkiye Cumhurreisini Amerıkan Kongresınde gerek temsılcısı azalar, gerek senatörler — ecnebi olmakla beraber bır devlet reısı olduğu için — ayakta selâmlamışlardır. Türkıye Büyük Mıllet Meclısi âzalarının veya bunların kanunî çokluğunun Türk Devletinin reıslığıne lâyık gorerek seçtığı zatı aynı çokluğun ayağa kalkmadan kar şılamasında mıllî nezakete olduğu kadar sıyasî ve hukukî prensıplere de uygunluğu daıma meşkûk kalacak bır aykırılık vardır. Bunun, bu yazının ılk kısmında munakaşa edılen bayrak ve fors değıştırme âdetı ile ne kadar barız bır tezat teşkil ettığını söylemek bile fazladır

Eski şeflık devrınde çıkarılan bayrak nızamnamesının bır maddesıne ıstınat eden bayrak ındırme âdetının kaldırılması hakkında geçen yıllarda Başvekâlete bır takrir verılmıştı Bu tezatların bır an önce ızalesi hıç zor ve külfetlı bir ış değıldır Ehemmiyetı az gıbı görunen, fakat hakıkatte mânası büyük olan bu aykırılıkların artık ortadan kalkması temennı edılmeğe değer sanıyorum

Prehistorik devre aıt bir şehir keşfedıldı.

Yeni Delhi — Afganıstanda araştırmalar yapan bir Fransız arkeoloji heyetı, Kandaha cıvarında, otuz metre kumun altında 4500 senelık bir şehir bulmuştur. Kum tabakası kaldırıldıktan sonra şehrın bozulmamış evleri, çomlekçi dükkânları ve bu dukkânlar dakı bronz heykelleri meydana çıkmıştır. Yüksek bir medenıyetın mevcut olduğu bu şehirde, Isadan önce ıkı bın veyahut da ıkıbin altıyüz yıllarına aıt bulunduğu anlaşılmıştır.

Keşif arkeoloji âlemınde büyük bir alâka uyandırmış ve şehir hakkında ılmî tetkıklere başlanılmıştır.

ASKERLİK SAHASINDA

Atom Topu

Medeniyetin insanlığa yeni hediyesi

Silâhlar

Atom topçusu

Atom bombaları ve onu takip eden hidrojen bombaları stratejik silâhlardır. Bunlar, büyük stratejik hedefler üzerine (politik, ekonomik büyük merkezler, askeri ehemmiyeti olan büyük sınai tesisler... vesaire) kullanılırlar. Atom silâhının taktik sahada da kullanılması üzerinde atomla meşgul bütün milletlerde teknisiyenler çalışmaktadırlar. Taktik silâh olarak kullanılması üzerinde ilk buluş, atom topçusudur Atom mermilerini atacak olan ilk top Amerikalılar tafafından daha 1950 de meydana getirilmiştı, Tecrübeler muvaffak olmuş ve ancak 1952 de resmen açıklanmıştır

Amerika ordularında kullanılması için çalışmalar ilerlemiş ve haylı stok da yapılmıştır. Bu toplar Avrupa dakı Amerikan ordularına da sevkedilmiştir.

Atom topları, kara ordularına taktık sahada büyük bir ateş kudreti sağlamaktadır. Bu toplar her türlü hava şartları altında ve gece dahı gayet büyük bir isabet sıhhatı ile ateş yapmaktadırlar. Bunların menzili 20 mü (32 km.) dır. Lastık tekerlekler üzerinde hareket eder, saatte sürati 55 kilometredir. 85 ton ağırlığındadırlar Arazide hareket kabiliyeti vardır.

Büyük manevralarda bu topçu kullanılmakta ve taktik hareket ve kullanış esasları tesbit edilmektedir

Zihniyet inkılâbı lâzım

Seyfi Kurtbek

Bu memlekette 200 senedenberi zihniyet inkılâbına doğru bir gidiş vardır Batılılaşma dediğimiz bu umumî hareket, garbın yaşayış, çalışma ve devlet idaresindeki muvaffak olmuş düşünce ve metodlarını almak ve tatbık etmek, memleketimizde batı medeniyetine uygun gelenekler ve esaslar kurmak hedefine yönelmiştir. 1950 de memleketimizde demokratık bir idare rejimi kurulmasıyle bu hareket büyük bir merhaleye daha varmıştır.

Askerlik sahasında batılılaşma hareketi umumi batılılaşma hareketinin en başında gelir. Burada da, diğer sahalarda olduğu gibi eskinin asırlar boyunca kökleşmiş, betonlaşmış zihniyetlerini, metod ve şekillerini değiştırmekte sayısız zorluklara uğradık ve hattâ zaman zaman geri gittik. Engellerle karşılaştıkça onları devirmek ve yıkmak değil, yanlarından geçmeyi tercih ettik. Bütün mâniler eski zihniyette toplanıyordu. Bunun değiştirilmesi için yapılan mücadeleler çok uzun sürüyor ve en az muvaffakıyetli oluyordu. Mareşal Hindenburgun ve memleketimizle alâkası ve bizde hizmet etmiş bütun Almanların hâtıralarında bizim eski kafamızla nasıl ümitsizce mucadele ettiklerinden bahisler vardır. Memleketimizde hizmet etmiş diğer yabancıların, İngiliz, Fransız ve Amerikalıların da bu kabîl hislerini izhar ettikleri görulmüştür. İki asırdır şekli ve maddeyi almakta ısrar ettik. Zihniyeti değiştırmekte ihmal ve muvaffakıyesizlik gösterdik ve bu sebepledir kı zaman zaman topumuz, tüfeğimuz değişti, talım metodlarımız, üniformamız ve elbisemiz değişti, fakat zihniyetimizdeki değişiklikler zayıf kaldı. Hıçbır zaman yeni zihniyete dayanan bir temel atamadık ve daima eski üzerine bina etmeğe çalıştık. İkinci dünya harbi başladığı zamankı acıklı durumumuz temelsiz bir binanın nasıl tehlikeli bir şey olduğunu bize gösteren son misallerden birisidir.

Zihniyet inkılâbının bu kadar yavaş ve az muvaffakıyetli oluşunun sebepleri nelerdir? Acaba bizim intıbak kabiliyetimizden de şüphe mi edelim? Elbette çokTurk mutefekkırı bu mühim mevzu ustunde fikir yormuştur. Bızım her türlü tekâmule büyük bir ıstıdadımız oldu ğundan şüphe edemeyiz. Birçok sahalarda ileri batı müesseselerine yakın bir tekâmül seviyesine varmış olmamız bunun en barız delilidir Askerî sahada zihniyet değiştırmemizin yavaş olması buradaki muhafazakârlık kuvvetinin buyuk oluşandandır. Garplılar, papaslarla askerlerin en muhafazakâr olduğunu söylerler Papaslara hak verelim, çünkü dinlerde reformları ancak peygamberler yapabilirler. Sosyete, kendını enpoze edecek bir peygamber veya fevkalâde bir din adamı zuhur etmedıkçe inandıklarında ve dın tatbıkatında, muhitin ve hayat şartlarının bütün değişmelerine rağmen sebat eder. Ne politik kuvvetler, ne cebır ve tazyık bu muhafazakârlığı değiştiremez. Fakat askerlerın muhafazakârlığını bozmak ve yenılığı kabul ettırmek o kadar zor değildır

Muvaffakıyetli reformların iki sırrı vardır:

1. Mesul adamların yenılık lüzumuna inanmış, onu bütün ruhıyle kavramış, ve gerçekleştırmeğe azmetmiş olması.

2. Zihniyet inkılâbının yalnız kafaların içini değiştırmeğe çalışmakla olamıyacağmın anlaşılmış olması

İzah edelım.

Yenılığın lüzumuna inanmak: Eskının, gelenek halıne gelmiş düşunce ve metodların artık zararlı olduğuna, yenının de memleket selâmeti için mutlaka lâzım olduğuna kanaat getirmiş olmaktır.

Yenılığın kavranması : Neyın, nıçın alınacağını, nasıl alınacağım mesul adamların bızzat kavramış olması demektır. Bir yabancı mütehassıs getırıp bır eskının duzeltılmesine memur etmekle reform yapılmış olmaz. Yabancı gider ve her' şey eskıye, geriye döner. Bütün tarihımız bu hususta misallerle doludur. Mazıdekı bırçok yenılik teşebbüsleri tutmamış ise veya deforme olmuşsa bunları alanların da, aldıranların da kavramamış olduklarına delâlet eder.

Gerçekleştırme azmi: Zihniyetlerde ve tatbıkatta ınkılâbı tam olarak ıkmal edınceye kadar plânlı, azımlı, sabırlı ve devamlı olarak çalışma kudretının gösterilmesidır

Yalnız kafaların ıçini değiştırmeğe çalışmanın da kâfi olmadığını iki asırlık ıslahat tarihımız göstermektedır. Bu kifayetsizlığın tek çaresi cezrı ve katı hareket etmektır İçi değişmeyen kafaların kendılerını yanı sahıplerini toptan değiştırmektır. Nesiller değiştırılmedıkçe kafa içlerının, yanı hâkım olan zihniyetin değişmesi zor ve ağır oluyor. Bu yavaşlık uzadıkça yenı nesıller de eskıye ıntıbak edıyor, eskıleşıyor.

İşte bızde zihniyet ınkılâbının çok yavaş cereyan etmesi ve kısır oluşunun asıl sebebı de budur.

TIB DÜNYASINDA

Yeni Metodlar

İğnesiz Enjeksiyon

Herhangi bir hastalığını tedavi ettirmek için kendisine iğne yaptırmamış kim vardır? Hekim veya hemşire büyük bir serin kanlılıkla ve sükûnetle bu korkunç iğneyi hazırlarken soğuk ter dökmemiş ve titrememiş kaç kişi bulabilirsiniz? Hele çocuklarda bu iş bir meseledir

Seri halinde enjeksiyonlar yapılırken meselâ bir kışlada veya bir okulda aşı yapmak icap ettiği zaman; mikropları bir hastadan öbürüne aktarmak ve yaymak tehlikesi de vardır. Bundan sakınmak için şırınganın ve iğnenin çok dikkatle temizlenmesi, en aşağı 20 dakika kaynatılması, yahut da otoklavda sterilize edilmesi icap eder. Bu hazırlıklar da hem zaman kaybına sebep olur, hem de her yerde ve her zaman temini kabil olmayan aletlere ihtiyaç vardır. Eğer şırınga ve iğne kaynatılmadan önce iyice temizlenmemişse tam bir asepsi sağlamak için 20 dakika kaynatmak da yetmez İşte bu mahzurlar uzun zamandanberi hekimlerin dikkatini çektiğinden ilâçların deri altına ve adaleye iğneden başka bir vasıta ile ulaştırılabilmesi için çareler aranmakta idi. Bir İngiliz mühendisi; bombardımanlar sırasında, bombanın düştüğü sahada bulunmak felâketine uğrayan kimselerin derilerinin altına, civardaki madenî yağların ve katranın nufuz ettiğini gördü. Bu olaydan, yeteri kadar bir tazyikle deri altına hattâ adaleye kadar bazı likid ilâçların deriyi zedelemeden ve ağrı vermeden sızdırılmasının mümkün olabileceği sonucunu çıkardı. O halde iğne kullanmaya ihtiyaç kalmıyacaktı

İnsana garip gelmekle beraber, yüksek tazyik altında ve büyük bir süratle gönderilen ince bir likid huzmesinin deriyi geçebileceği anlaşılmıştır. Şuna da işaret edelim ki likidlerin deriden bu şekilde geçişi pratik olarak tamamen ağrısızdır.

Bu neticeler elde edildikten sonra, böyle bir likid püskürme tertibatının sağlanması için araştırmalar yapılmıştır. Püskürtülen likid huzmesinin diyametrişinin, milimetrenin onda biri kadar olması, tazyikinin santimetre kareye 200 - 300 kilogram kadar düşmesi, süratinin de saniyede 200 metre olması gerekmektedir. Bu imkânları sağlayacak aletin küçük ve hafif olması ve hekimin elinde kolaylıkla kullanılacak bir şekilde bulunması lâzımdır.

İlk defa Amerikalılar bu şartları haiz bir alet yaptılar. Maalesef bu alet ilâcın madeni bir ampul içinde bulunmasını gerektiriyordu Yani deri altına veya adeleye şırınga edilecek bütün ilâçlarla ozel ampullerde hazırlanması lâzım geliyordu. Halbuki alelade kullandığımız şırıngalık ilâçları cam ampullerde muhafaza ediyoruz. Amerikalıların ilk buldukları bu alet pratik zorluklarından ötürü az zamanda terk edilmiştir

Pompanın filmi

1. Pistole ilâcı püskürtürken
2. Şırınga ile bir likid Pistole
3. Enjeksiyon yapılıyor.
4. Siyah renkte olan kol kemiğinin yanında, deri altına sızmış ilâcın röntgenle görünüsü

Fransada bugun, bildiğimiz ampulleri veya cam şırıngadan kullanmak suretiyle iğnesiz enjeksiyon yapmağa yarayan özel bir tabanca kullanılmaktadır. Ampul veya şırınga tabancanın namlusunun üzerindeki oluğa yerleştirilmekte, paslanmaz çelikten bir enjeksiyon pompası vasıtasiyle ilâç püskürtülmektedir. Bu pompa, işaret parmağiyle kumanda edilen bir düğme sayesinde, elektromanyetik bir sistemin faaliyete geçmesiyle vazife görmektedir. Deri altına ve adaleye pikür yapmak için tabancanın namlusunun ucundaki küçücük delik derinin üzerine temas ettirilir; düğmeye basılır. Yeteri kadar bir hızla gönderilen likid huzmesi, bir iğne ile delinmesine lüzum kalmadan deriyi aşar. Likid huzmesinin deride açtığı delik — her zaman kullandığımız iğnelerin açtığı deliklerden 25 defa daha incedir — dokular hırpalanmadığından ve o bölgede bulunan sınır uçları da pek az yaralandığından ağrı duyulmaz. Aslında bu tabanca ile yapılan enjeksiyon tek bir pikurden ibaret değildir. Tabancanın içindeki elektroemanın titreşiminden ötürü derinin o bölgesine fevkalâde küçük sayısız enjeksiyonlar yapılmıştır. Bunlar saniyede yüz enjeksiyon kadardır. Bu aletin kullanılmasının bir üstünlüğü de ilâcın enjeksiyon yapılan bolgeye bildiğimiz şırıngalarla yapılan pütürlere nazaran daha geniş olarak yayılması ve emilmesinin o nisbette kolaylaşmış bulunmasıdır. Bu suretle püskürtülen likid deriyi geçer, adaleye kadar ulaşır. Fakat kan damarlarına zarar vermez. Şu halde ilâcın bir damara girme tehlikesi yoktur. Derinin altına hava da kaçmaz. Çünkü tazyikle deriden yalnız likid maddeler geçmektedir Bu tabancanın başka bir üstünlüğü de enjeksiyonların tamamen steril olmasıdır. Derinin altına esasen steril olan ilâçtan başka bir şey girmemektedir Bildiğimiz şırıngalarla enjeksiyon sırasında şırınganın içine aspirasyon yapıldığı halde, burada, bu tehlike de yoktur. Tabancanın yalnız boş kısmı hastanın derisiyle temas etmektedir. Zerkten önce deriyi temizlerken yapıldığı gibi bu kısım alkol veya eterle silinir.

Temizlenmek icap ettiği zaman tabanca sökülür. İç pompa, şırınga ve boru kısmı, otoklavda sterilize edilir.

KİTAPLAR ÂLEMİNDE

ŞİİRİN İLKELERİ

Salâh Birsel (Yenilik Yayınları 1954 — 76 s., 100 krş. — İkinci baskı)

Salâh Birsel, şair olduğu kadar, genel olarak ta -kitabının başında, "Bu kitapta, şiir kelimesiyle, bütün söz sanatları kavranılmak isteniyor" dediği gibi — SÖZ sanatlarının üzerinde düşünen, düşünmesini seven bir insan

"Şiirin İlkeleri" de, gene kitapta dendiği gibi, şiir yazmasını öğretmek amacını gütmüyor, şiir üzerinde Salâh Birsel'in düşünduklerini gösteriyor. Bir estetik denemesi olması bakımından önemli ama, bizde, sanat üzerinde düşüncenin, sanatçı olmak isteyen birçok kimsenin umacısı olduğu bizde, bu kitap ayrıca önem kazanıyor. Her şeyden önce kalıplardan basmakalıplardan, aşınmış bir takım düşüncelerden, kanılardan ayrılarak sanata, yaratıcılığa başka bir gözle de bakılabileceği, hele değerlendirmelerde sanat eserinin kendisine, sanatın iç kuralla rma dayanılması gerektiği üzerinde durması, bu kitabın gücünü meydana getiren şey

İlkeler, çoğu zaman kısa, süzülmüş, arıtılmış, bir ıkı cümle halinde çıkıyor karşımıza. Uzunları da var. Ama Birsel, düşüncesini açmaktan çok, onu en geniş, en tam biçimiyle bir cümle için" de kapatmak ıstıyor Duşunmek isteyen, zahmete katlanacak olan buyursun, der gibi

Birsel'in görüşü, bir çok kimselerin görüşüne uymayacaktır. Kımı de, "yenı bır şey söylediği yok" diyerek kıtabı atacaktır Şunu söyleyebilirım Nasıl düşünülürse düşünülsün, Birsel ın kitabı, önce davranış, sonra da veri olarak üzerinde çok durulacak bir kıtap Onun gıbı düşünmeyebilirsınız, tartışabilirsınız ama düşüncelerını de bir kalemde atamazsınız

Öncözünde, Birsel,

Çeşıtlı söz sanatlarında "geçer akçe olan" kuralların, "öyle birbirlerinden pek farkı şeyler" olmadığı

Ilkelerin, şırlere, örneklere dayan dırıldıklarını belırttıkten sonra, şıirin bır butun olduğu,

Şıirin bır zekâ ışı olduğu,

Sanatın bır moda olduğu, ,

Sanat eserinde açıklıkla seçıklık bulunması gerektığı,

Okuyucular, tenkıdcılerle edebıyat tarıhçılerının sanat eserı karşısındakı kayıtsızlığı, değerlendırmelerınde sanat alanı dışındakı ölçülerle işe gırış tıkleri,

Sanatçının ılkın ne yaptığını bılme sı gerektığı, onu "yenı bır zevkı olan adam" dıye tarıf ettıkten sonra, "İlke ler"ın öğretıcı olmadığı, düşünmeye ıteleyeceği,

üzerinde durmuş olduğunu belırtıyor

Yalın, açık, seçık bır dılle bütün ılkelerını sıraladuktan sonra, son ı kesınde Birsel, kıtapta görülebılecek çelışmelerın "her yönü kavramak ısteyen bir yazıda" görülebileceğını, an

Salâh Birsel

cak karşıt kavramlara, bırbırlerını valanlayan kavramlar olarak değıl, bütünleyen kavramlar gözüyle bakılmasının daha yerınde olacağını soylu yor

Buraya, kıtabın ılk iki ılkesını almak ısterım. Bunlar hem "Hkeler"ın en önemlılerındendır, hem de Birsel'ın yolu üzerınde ınsana çok şey anlatabılır:

BUGÜNKÜ SANAT NE YAPI. YOR?

Sanat, yüzyıllar yüzyılı sanat, bır takım sorulara cevap vermeğe savaşı

Bugünkü sanat, bugünkü şiir ise kendı mahıyetı üzerıne kurulu bır so rudur

ŞÂİR KİMDİR?

Şaır yenı bır zevkı olan adamdır

Buna ıse bır yoldan, bir eğıtımden hattâ hattâ bır öğretımden geçılerek varılır

Ama bugün ne bu zevke, ne bu yola, ne de bu eğıtım ve öğretıme kulak asanlar var

Naim Tirali

AŞKA KİTAKSE

— Hikâyeler — Naım TİRALİ (Yenılık Yayınları 1954 80 s , 100 krş)

Naim Tıralı nin 1947 de yayınlanan Park, 1949 da yayınlanan Yırmıbeş Kuruşa Amerıka kıtaplarından sonra "Aşka Kıtakse" üçüncü hıkâye kıtabı Bu kitaptakı hıkâyelerın en eskıleri 1948 de, en yenısı de 1954 te yazılmış Bu bakımdan, kıtap, bır bütün olarak, ötekı kıtaplarından pek ayrılmayabılır dı, oysa kı bu hıkâyelerde önemlı bir takım değışık özellıkler d.kkatı çekıyor

Tıralı, mızah yanı güçlü, zekı bır yazar. Bu kıtabındakı hıkâyelerınde, mızah yanına, ruhsal hallerın gözle. mı katılıyor. Tıpler ustalıkla belırtılıyor. Buradakı psıko.oji, özelın psıkolojısi değıl, tıpın psıkolojısi. Yazar, ıncelığı, cümlesının ölçüsüyle gülümsetıyor okurunu. Yazdıklarının karşısın da gülmekten, ıçten gülmekten çok a. lay edıyor Alay, çoğu zaman acı.ga varır Anlattıklarının ardında bu acı lık sezılıyor.

Dıkkatı çeken şey, Tıralı'nın, "gençlık" tema'sını da, "delıkanlı . genç kız" tema'sını da ele alırken kendını onların dışında, onlara bakar durumda tutması. Boylece ruhsal çozümleme, onun ıçın, daha kolay, daha verımlı oluyor Bu alanda da başarısını özellıkle "Aşka Kıtakse" de gürü yoruz

"Vapur" hıkâyesi, bır "Hava" hikâyesi. Okurunu o havaya sokuyor, sıkıntısını da, sevıncını de yaşatıyor. "Tevekkül Hamamı", sevda derdını ıçkı ile gıdermeye çalışan gençlığın karşısına ayık yazarı koyuyor "Motor", küçük bir ahlâk meselesının hıkâyesi. Gereksızi, ek.entiyi, hıkâyelerının dışında bırakmağa dıkkat eden Tıralı'nın bu hıkâyesi bıraz daha süzu lebılırdı sanıyorum

24 sayfalık bır hıkâye olan "Aşka Kıtakse" de, ruhsal halleri yazmasını bılen bır ınsan karşısındayız. Üstelemeden, ağırlaşmadan anlatıyor, Tıralı "Lâmbonun Meyhanesinde" son hıkâye En yenısi. Taşlama yanı, acı alay ağır basıyor

Tıralı, ınsanlara gıtgıde keskınleşen gözlerle bakıyor.

AKİS

Hoşunuza gittiyse hemen

Abone olunuz

BİR HİKAYE

V A F T İ Z

Yazan: G. Guareschi

Çev: Orhan Remzi Yüreğir

(İlçenin komünist Belediye *Reisi Rahip Pepppone ile Don Camillo arasındaki* mücadelenin bir *türlü sonu gelmemektedir Komünist belediye* reisi kilisenin kanunları ile alay ederken, Rakip *Don Camillo ise Peppone'nin "ileri* insan mefhumu" nu bir *safsata,* bir Hayal *ve hemcinsleri için* bir *tehlike olarak* görmektedir.)

Bir erkekle iki kadın birdenbire kiliseye girdiler. Kadınlardan birisi Komünist Belediye Reisi Peppone'nin eşi idi. Bir merdivene çıkarak duvardaki Hazreti Yusuf'un kabartmasını yağla silen Rahip Don Camillo, gelenlere dönerek ne istediklerini sordu:

"— Vaftiz edilecek bir çocuğumuz var."

Bunları söyleyen erkek, kadınlardan birisinin kucağında bulunan yeni doğmuş çocuğu işaret etti. Don Camillo merdivenden inerken sordu

" Bu çocuk kimden?"

Peppone'nin karısı;

"— Benden."

"— Ve kocanızdan mı?"

Peppone'nin karısı hiddetlenmişti

"— Tabiî, tabiî kocamdan.. Yok senden mi?"

"— Kızmaya sebep yok. Nereden bileyim? Sizin partide serbest aşkın moda olduğu söylenmiyor mu?"

Don Camillo kilisenin duvarına doğru giderek vaftiz küpünün yanında durdu ve sonra Peppone'nın karısına sordu

"— Çocuğun ismini ne koydunuz?"

"— Lenin Liberto Antonio "

"— Defolun, çocuğunuzu Rusyada vaftiz ettirin!"

Kadınlarla erkek kiliseyi terkedince Don Camillo kocaman ellerini arkasına bağlayıp gıdıp gelmeye başladı. Bu sırada mihrapla, çarmıhın üzerinde bulunan İsa'nın sesi duyuldu

"— Don Camillo yine kötü bir iş yaptın! Çabuk onları geri çağır ve çocuğu vaftiz et!"

" Ah Ulu efendımız, düşununüz ki Vaftiz bir komedi değildir.. Vaftiz kutsal bir şeydir, Vaftiz ."

İsa onun sözunu kesti

" Don Camillo, Vaftiz hakkında kime bilgi vermek istiyorsun? Bu usulü koyan bana mı? Sana diyorum ki kötü bir harekette bulundun. Tasavvur et bir kere, çocuk şimdi ölürse ve ruhu cennete gitmezse, bu senin kabahatındır."

"Ulu efendımiz, rica ederim, mesele bu kadar trajik değil. Çocuk neden ölsun? Bu gün terütaze."

"— Fazla söylenmemelisin. Çocuğun başına bir şey düşebilir, beşiği çevrilebilir. Sen onu vaftiz etmek mecburiyetindesin."

"— Peki efendımız, peki. Zaten ben her zaman haksızım. Vaziyeti düzeltmek için elimden geleni yapacağım."

Tam bu sırada kiliseye birisi girdi. Bu, çocuğunu kollarında taşıyan Peppone idi. Peppone kilisenin kapısını kapadıktan sonra sürgüsünü vurdu, çocuğu bir sıranın üzerine koyup ceketini, boynuna bağladı, kırmızı mendili çıkardı, gömleğinin kollarını sıvadı, yumruklarını sıktı.

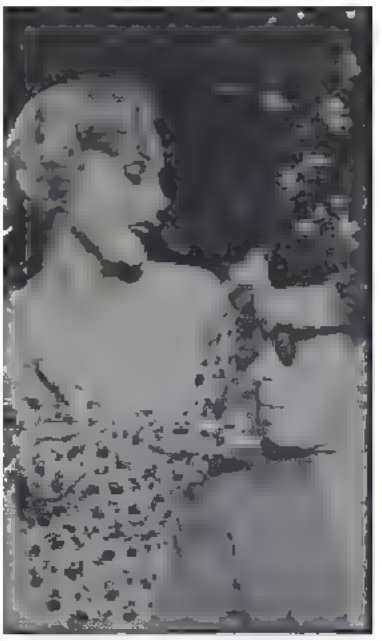

Femandel —— Zsa Zsa Gabor

Beyaz Perdenin Don Camillo' su

"— Çocuğum kendi ismi ile vaftiz edilmeden buradan bir yere gitmem."

Don Camillo mihrabın önunde dua ediyordu

"— Ulu efendımız, eğer bu haklı durum için rahibini muhafaza etmezsen senden ayrılırım. Bu anda çok zayıfım. Fakat her defasında boyle acıklı vakalar olmaz. Şayet yarın birisi vaftiz ettirmek için yeni doğmuş buzağısını getirip "vaftiz et" diye beni sıkıştırırsa ne olacak?"

İsa·

"— Bu karışık durumu halletme. Hain ve sonunu iyiye - bağlamalısın, Don Camillo."

"— Peki bu herif arkama bir tekme vurursa?"

"— Onu da kabul et, Don Camillo Benim yaptığım gibi ıstıraba karşı mütehammil ol."

O zaman Don Camillo, Peppone'ye döndü

"— Tamam Peppone, dedi, çocugun vaftiz edilecek; fakat bu mel'un ısımle değil "

Peppone burnundan soludu.

"— Don Camillo, düşün ki, dağda çeteçilik yaparken gerime bir kurşun yedığımden beri çok asabi oldum. Böyle saçma lâfları bırakmalıyız. Yoksa şu sıra ile seni alt tarafından dövmeğe başlayacağım!."

" Sakın ol Peppone, ben de senin üst tarafını yok edeceğim!"

Don Camillo bunu söyler söylemez Peppone'nin suratına bir yumruk yapıştırdı. Artık iki dev güreşiyordu sanki. Yirmi dakika kadar devam eden bu korkunç yumruklaşmadan sonra Don Camillo mihraptan Isanın sesini ışıttı·

"— Sıkı tut, Don Camillo, çenesının altına sağdan bir vuruş yap!"

Don Camillo sağdan vuruşu yapınca Peppone boylu boyuna yere uzandı. Peppone hurdahaş olmuş bir halde on dakika kadar yerde kaldı Sonra yavaş yavaş ayağa kalktı, hiç bir şey söylemeden gömleğinin kollarını indirdi, ceketini giydi, kırmızı mendilini tekrar boynuna bağladı, çenesini yokladı ve çocuğunu kucağına aldı

Don Camillo vaftiz küpünün yanında bir telgraf direği gibi dımdık duruyordu Peppone ona yaklaşınca sordu

"— Çocuğa ne ısım vereceğiz?"

Peppone mırıldandı:

"— Camillo Liberto Antonio "

Don Camillo başını salladı

"— Hayır, daha ıyisi ona Libero Camillo Lenin ismini verelim. Evet, Lenin Zira bu isimlerin arasında Camılı o da bulunduğu için Lenin adı bir halt yiyemez."

Peppone "Âmin" diye mırıldandı ve çenesini bir defa daha yokladıktan sonra kiliseden çıktı, gitti.

Don Camillo tekrar mihrabın önüne gelince İsa gülümsiyerek

" Don Camillo, dedi, şunu söyliyebilirim ki, politikadan benden daha iyi anlıyorsun "

Don Camillo iri ellerini arkasına alarak mağrurane cevap verdi.

"— Kavgadan da Ulu efendımiz."

— (Don Camillo ile Peppone) isimli romandan. —

BASINDAN AKİSLER

Komünistlerin Dien.Bien-Fu zaferi, Paristeki Rus Balesinin temsillerini inkıtaa uğratmıştır. Hindicini deki Frensız mağlûbiyetini müteakip şehirde uyanan şiddetli komünizm aleyhtarlığı yüzünden temsiller, hiç başlayamadan, meçhul bir tarihe tehir edilmiştir

İlk bir iki akşam, vaziyete bir millî matem havası vermek için, hukumet Opera Komik ve Komedi Fransez gibi diğer Devlet Tiyatrolarının da kapatılmasına karar vermiştir. Mamafih, ertesi sabah Başbakan Laniel, Sovyet Büyük Elçisi A. Vinogradov'a bale temsillerinden vazgeçildiğini bildirmiştir

Yegâne itirazlar, Komünist Fransız Rus Komitesinden ve Rus balerinlerini seyretmeğe hazırlanan bale meraklılarından gelmiştir.

Bale biletleri uzun zamandan beri karaborsaya düşmüş, fiyatları da 35.000 franka kadar çıkmıştı. Tabiî bilet sahipleri tiyatro gişesinden bu paranın ancak onda birini alabileceklerdir. *New York Times)*

Grönland'ın 2000 nüfuslu merkezi Godhoob'da çiçek salgını başgöstermistir.

Sıhhat Bakanlığı şehir sakinlerinin hastalığa tutulabileceklerini işaret etmiş ve yiyecek, içecek ve yakacak tenün etmelerini tembih etmiştir.

Şimdiye, kadar şehirde 16 dan fazla çiçek vak'ası görülmüştür. Godhoob diğer şehirlerden tecrit edilmiştir. (A.P.)

Yavrukurtların gösterisi
Yavrular kurt mu dersiniz?

Sıhhat Bakanlığı, Amerikalıların ortalama olarak 68 yaşına kadar yaşadıklarını açıklamıştır Son 10 sene zarfında 4 senelik bir artma kaydedilmistir

1961 deki ölüm nispetlerine göre Amerikan kadınları, erkeklerden 6 sene daha fazla yaşıyorlar 1900 de fark 2 seneyi geçmiyordu

Bugun doğan her Amerikan kadınının ömrü, ortalama olarak, 71,8 yaş, erkeğinki ise 65,9 yaş olarak hesap edilıyor

Beyaz ırktan olan Amerikalı kadınlar, erkeklerinin 66, 66 senesine mukabil 71,8 sene yaşıyorlar. Renkli ırktan olanların hayatları ortalama olarak daha kısadır: Erkekler için 59,4 yaş, kadınlar için ise 63,7 yaş tahmin edilıyor.

Bugün Amerikada beyaz ırktan olanların ömrü, beyaz ırktan olmayanlara nisbetle 8 sene daha uzundur. 1900 de fark 15 sene idi. *(A.P.)*

Meşhur trişörlerden İtalyan muhacırı Frank Costello, Federal gelir vergisi kaçakçılığından 5 sene hapis ve 30.000 dolar para cezasına mahkûm olmuştur

63 yaşındaki Costello, hükümet tarafından "kaçakçılığın şahı olarak vasıflandırılmaktaydı

4 yaşında iken Amerika Birleşik Devletlerine gelen Costello, 39 sene evvel 10 ay hapiste yatmış, bundan sonra bütün vergi memurlarını atlatmağa muvaffak olmuştur. Yalnız 1952 de senatonun ceza komitesine saygısızlıktan 14 ay hapis cezasına çarpılmıştır Şimdi, cezasını çektikten sonra, Amerikan topraklarından çıkarılıp, İtalyaya iadesi de düşünülmektedir.

1947 den, 1949 a kadar 39 015 dolar gelir vergisi kaçırdığı tespit edilmiştir. *(A.P.)*

Tahranın şimalindeki Rast Hapishanesinde isyan çıkmış ve 5 komunist mahpus vurulmuş, birçokları da yaralanmıştır. Resmî kaynaklar, ayaklanmayı bastırmak için bir tank ve iki kamyon dolusu askerin gönderildiğini açıklamışlardır.

Mahpuslardan bazıları kaçmağa teşebbüs edince askerler evvelâ havaya, sonra da kalabalığın üzerine ateş açmışlardır. Kavga, çarşamba akşamı, mahpuslar yemekten sonra hücrelerine kapatılmak istemeyince çıkmıştır. *(A P.)*

Roma Katolik Kilisesi tarihinde ilk olarak Vatikan merasimlerinde işçi mümessillerine, hususî şeref yerleri tahsis edilecektir . Papa Pius XII'nın ilân ettiği bu imtiyaz, ilk olarak Papa Pius X'un kilise tarafından Aziz olarak tanınması münasebetiyle 29 Mayısta St. Pierre meydanında yapılacak merasimde tatbik sahasına konacaktır. *(A.P.)*

Gamsız Teyzenin Maceraları

SANAT DÜNYASINDA

Tiyatro

Devlet Tiyatrosundan bılanço

Vaktıyle bır çıftlıkte bır boğa varmış O kadar kuvvetlıymış, o kadar kudretlıymış, o kadar sık "çeklebılıyormuş" kı, görenlerın ve duyanların parmakları ağızlarında kalıyormuş

Boğayı, devlet çıft..ğıne almışlar Maksat, bu muthış hayvandan ıstıfade etmek, neslı son süratle üretmek

Fakat nerede? O kudretlı boğa bır tembelleşmiş, bır tembelleşmış . Ne dölü kalmış, ne bîr şey

Dayanamamışlar, sormuşlar

" Yahu, sen yaman bır şeydın ne oldu, sana?"

Boğa, tembel tembel gerınmış, başını kaşımış

"— Ben devlet memuru oldum "

Bu mevsım Ankaradakı Devlet Tıyatrosu, Büyük Tıyatroda dört, Küçük Tıyatroda beş eser sahneye koymuş ve Mayıs ayının ortasında kapılarını kapamıştır

Kapılarını kapad.ğına da iyi etmıştır, zıra, mese.â Buyük Tıyatrodakı Lady Frederick, hele sonlara doğru, gışesını bır ıkı yüz lıra ile kapıyordu

Mevs.m, Büyük Tıyatroda Fatıh, Küçüğünde Şemsıydı Adam ile başlamıştır Eser ıtıbarıyle, bır orta mektep sahnesı için pek uygun duşecek bırıncısı 16 defa temsıl edılmış, "polısıye" bır anglo - sakson pıyesı olankıncı ise 20 defa oynanmıştır. Bazı kımseler, bu "polısıye", sıra pıyesinde müthış psıkolojık cevherler bulmak hunerını gostermışlerdır

Mamafih, Fatıh ile kıyas edılince "Şemsıydı Adam" elbette kı bır şaheserdı

Daha ılk temsıllerde, Devlet Tıyatrosu sanatkârlarının, eser ne olursa olsun, "alaturka" oyunları kendını bellı etmış, Bızans prensesleri veya İngılız Mısısleri yerlı tıpler halıne getırıvermıştır

Büyük Tıyatroda Fatıh, yerını Matla Stuart faciasına, Kuçük Tıyatroda da Şemsıyelı Adam, Derın Mavi Denıze bırakmıştır

Maria Stuart ıçın "facia" kelımesı hafiftir Bu, kelımenın tam mânasıyle bır rezalet olmuştur Hele ılk temsıl, halkın kahkahaları, balkondan sahneye lâf atmaları arasında geçmış, açılması gereken kapıları açılmamış, tahta bıcaklar yerlere düşmüş, "asılzade"ler bırbırıne gırmış, bır curcuna, bır kıyamet kopmuştur

Boyle bir piyesin, bir gün dahı afişte kalmasına ımkân olmad.ğı halde hazırda başka bır şey bulunmadığından Ankaralılar işkenceye maruz bırakılmışlar, Maria Stuart, eksenya boş sıralar önünde 23 defa oynanmıştır

Buna mukabıl, Küçük Tıyatroda Derın Mavi Denız hakıkı bır muvaffakıyet olmuş ve sanatkârlar, bılhassa Medıha Gokçer — mukemmel oynamışlardır İngılterede de çok beğenılen eser, bızım Küçük Tıyatroda maalesef sadece 16 defa temsıl edılmıstır.

Belkı de Devlet Tıyatrosu, güzel eser vermeyı prensıplerıne uygun bulmamıştır

Bunları, Büyük Tıyatroda Güzel Helena, Kuçuk Tıyatroda Batak, takıp

OPERA ALBÜMÜ

I PAGLİACCİ

Opera 1 prolog 2 perde. Tekst: Bestekâr.
İlkönce 22 Mayıs 1892 de Milano da oynandı.

Bestekâr	*Ruggıero Leoncavallo (8 Mart 1858 de Napolide doğdu, 11 ağustos 1919 da Floransada öldü.) "Pagliacci" operası Leoncavallo'nun şaheseri. sayılır Dığer operaları unutulduğu ve repertuvarlardan kaldırıldığı halde bu eseri daıma oynanmaktadır. Mevzuunu günlük hayattan aldığı bu operasında Leoncavallo, bızzat yazmış olduğu tekst ile müzığı bırleştırmekte büyük bır ustalık göstermıştır "Pagliacci" operasının "Cavalleria Rusticana" ile veyahut da buna benzer bır perdelık başka bır opera ile oynanması âdet olmuştur.*
Şahıslar	*Canio, seyyar tiyatro trupunun reısi (oyunda soytarı) tenor. Nedda,* karısı *(oyunda* Colombine*) soprano. Tonio, aktör toyunda Taddeo) bariton. Beppo, aktör (oyunda şaklaban) tenor Silvio, genç bır köylü,* barıton *Bir köylü, bas*
Mahal	*Bır İtalyan köyü Zaman 1865 yazı Canlı ve tesırlı bir koro, ayrıca bir de çocuklar korosu Bale yok. Büyük orkestra (66 enstruman). Operanın devamı 70 dakıka, ıkıncı perdenın, basında intermezzo çalınır.*
Prolog	*Perde* açılmadan *önce sahnenın önüne Tonio gelir ve kısaca, heyecanlı olarak eserin mahiyetını anlatır*

MEVZU

Bırıncı perde

Köyün meydanı. Canio, başında bulunduğu seyyar tıyatro trupu ile köye girer ve koyulüler tarafından selâmlanır. Canio, halkı akşam verecekleri temsıle davet eder' Trupun ikıncı ıdarecısı olan Tonio bu arada Canio'nun karısı Nedda ya sarkıntılık eder, Nedda ona bir tokat vurur Canio bu sırada meyhaneye gıtmıştır Halk da kılıseye gitmektedır Nedda yalnız başına durmaktadır Bu hayattan bıkmıştır Tonio yalnız duran Nedda ya bır kere daha sarkıntılık yapınca, genç kadın elıne geçirdiği kamçı ile onun yuzüne vurur, Tonio bunun üzerine Nedda dan ıntıkam almayı kurar. Nedda, genç köylü Silvio ile sevişmektedir Yine buluşurlar ve beraberce kaçmaya karar verirler Bu konuşmalarını Tonio gızlice dınler ve koşup Canio'ya haber verir. Canio derhal meyhaneden çıkar ve karısının yanına gelip âşığının kim olduğunu sorar Nedda âşığının ismini söylemeyince bıçağını çeker, fakat araya Beppo gırer ve facıanın önünü alır Canio çok heyecanlı ve mükedderdir Bıraz sonra temsıl başlıyacaktır. Buna hazırlanmak lâzımdır Canio soytarı elbıselerını gıyerken ıstırabını terennüm eder

İkinci perde .

Aynı meydanda sıralar dızılerek ve bır de sahne kurularak bır açık hava tiyatrosu meydana getirilmiştir Beppo ile Tonio halkı tıyatroya çağırırlarken Nedda da kasada durmaktadır Nedda bır aralık kendısıne yaklaşan Sılvio'ya kocasının kıskançlığını ve hıddetını anlatır, ve müteyakkız bulunmasını söyler. Daha sonra oyun başlar Canio soytarı rolündedir Karısı Colombine onu şaklaban Beppo ile aldatmaktadır Canio sahnede birden bire oyunu bırakıp, karısına hakıkî âşığının ismini sorar. Kadın buna cevap vermeyince onu sıkıştırır. Nedda kaçmak isteyince Canio bıçağını çekip karısını arkasından vurur Nedda cansız yere yıkılınca, ön sırada oturan Sılvio, Neddanın ımdadına yetışmek üzere sahneye fırlar, Canio bu sefer onun kım olduğunu anlıyarak bu sefer Sılvio'yu da bıçaklar ve sonra seyırcılere dönerek "Komedı bıttı" der, perde ıner

Yıldız *Akçan* — *Melek Gün*
Gelinin kulisleri

etmıştir. İkı, telif piyes. Birı manzum, birı değil! Müşterek vasıfları, ikısının de fazla bir işe yaramamaları...

Güzel Helena, istersenız sahne eserı olarak göz atınız, istersenız şiir dıye bakınız, istersenız tarihı piyes hüvıyetıyle ele alınız, daıma "pek zayıf" kalacaktır. Hele muharrırın "Guzel Helena" da Anadolumuzun Ayşesını, Fatmasını dile getırmek" gayretı, onları seyırcının karşısına çıkarmak id dıası umumî bir tebessüm uyandırmış tır.

Fakat piyes, Yunanıstandan hususî surette getırılen rejısörü tarafından o kadar cazıp bir tarzda sahneye kon. muş, öyle renkli, seslı bir eser halıne sokulmuştur kı hoşa gitmış, ınsanda bir Technıcolor filmi seyrediyor hıssini uyandırmış ve 26 defa temsil edılmıştır

Batak'a gelince, o, bir zevk batağı halınde, 47 defa oynanmıştır. Hem de, kalabalık seyırcıler önünde... Gerçi, meselâ "Aşkın Göz Yaşları" sahneye konulabılseydi 147 defa oynanırdı ama mahıyetı ıtıbarile Batak onu hıç aratma mıs, koyu bir melodram olarak sene nin ılk hasılat rekorunu kırmıştır.

Batak, piyesin kötülüğüne rağmen, sanatkârlar tarafından muvaffakıyetle oynanmış, bılhassa Melek Gün, haklı takdırler kazanmıştır.

Zaten Devlet Tiyatrosu sanatkârları, yerlı pıyeslerde, ecnebı eserlere na zaran daha fazla başarı göstermekte, "bizden" şahsıyetleri, yabancı şahıslar dan daha ıyi canlandırmaktadırlar Bu hususıyet, hele kadın artıstlerde kendını daha ıyi gostermekte, bır kaç ıstısnasıyle, hemen hıç birı gereklı kalıplara gırememektedırler

Buyuk Tiyatroda son temsil, Lady Frederick olmuştur. Bu zayıf, pejmür de ve mânâsız eser, artıstlerın hımmetı de ınzımam edınce çekılmez bir hal almış, buna rağmen, — gene başka *er* ser bulunmadığından — 21 akşam afişte bırakılmıştır. Gişenın bir kaç yüz lırayla kapandığı geceler, işte "Lady Frederick" in gecelerıdır

Küçük Tıyatroda ise, Batak'tan son ra "Gelin" oynanmış ve o, bırıncının de rekorunu kırmıştır, Gelın, 50 defa temsil edılmıştır. Yani adapte, veya beynelmılelleştırme gayretı güdülen Gelin'de sanatkârlar hakıkaten ıyi oynamışlar, bılhassa Melek Gun, Yıldız Akçan ve Cüneyt Gökçer kendılerını göstermişlerdır

Gelın, karanlık bir eser olmasına rağmen halk tarafından da tutulmuş, beğenılmıştir.

Küçük Tiyatroda son temsil, Avanak olmuştur. Bu Fransız vodvılı hem ıyı temsil edılmiş, hem zevkli saatlere vesıle yermıştir. Gerçi, oldukça açık saçık sahneler bazı ıtırazlara yol açma mış değıldır ama, o zaman "Comedıe Françaıse" ismi bır kalkan olarak kul lanılmış, eserın orada da oynanmış bulunduğu mudafaa sadedınde ortaya a-tılmıştır

Avanak, hem tutulduğundan, hem mevsımın sonuna geldığınden, hem de tercümesi tıyatronun edebî heyet ra-portörü Lûtfî Ay tarafından yapıldı-ğından 51 gün, sahnede bırakılmış ve Devlet Tiyatroları baharın başında, kapılarını kapamışlardır.

Bu suretle, koca mevsım ıçınde, bazısı boş salonlarda olmak üzere Küçük Tıyatroda 5 pıyes cem'an 184, Büyük Tıyatroda 4 pıyes 96 defa tem. sil edılmiş ve Ankara halkının tiyatro ıhtıyacı tatmın olunmuştur!

Dans

İstanbul Konservatuvarı Bale öğrencileri resitali

İstanbul Konservatuvarı bale öğrencileri İstanbulun 501 nci fetih yıldönümü günü bir resital verdiler.

Şehir, tıyatrosu dram kısmı nâdır olarak bu kadar kalabalık olmuştur. Bayan Olcay'ın hazırladığı programda yırmı dans vardı ve bunların hemen hepsi seyircilerin hararetli alkışları ile «bisser» dilerek icra edildı.

Koreograf Bayan Olcayı tebrık etmek ısteriz. Eğer, öğrenciler ve ken dısi bu hızla devam edecek olurlarsa, İstanbul Operası inşaatı tamamlandığı vakıt, elımızde, ufak bir bale bulunabileceği şuphesızdır

Yalnız, Konservatuvar bale tedrısatını devam ettırebılecek mı? Hattâ tedrısatını? Çunkü duyduğumuza go re halen ıçında bulunduğu ve hıç de kâfi dershanesi olmayan bınada mukavele sona ermıştir ve hükümetin İstanbul şehrıne konservatuvar yapmak üzere hedıye ettığı Nışantaşındakı bına, kömür deposu olarak kullanılmaktadır

Bale resıtalı hakkında, bıtırırken bır şey söylemek ıstıyoruz. Bu gıbı gösterıler orkestrasız olmuyor.. Konser vatuvarın bır orkestrası vardır Yılda bır defa olsun, aynı müessesenin muhtelif şubeleri, "dostça" birbırlerıne yardım etmelı değıller mıdır?

Musiki

Bestekârlarımız ne yapıyorlar?

Allah sayılarını artırsın, bir haylı kompozitörümüz vardır ve bunların hepsi kendi sahalarında birer kıymettir. Çoğu Avrupa da tahsil etmiş, bılgılerını, görgulerını artırmışlar, çoğunun eserleri yabancı memleketler de çalınmış ve takdır edılmıştir. Onlara karşı daıma hürmet ve sevgı besleriz, ancak bu arada bır derdımıze de deva bulmalarını ısteriz Bestekârlarımız acaba millî bayram günlerimızde etraflarına şoyle bir kulak vermısler mıdır? Bandolarımızın hangı marşları çaldıklarını, öğrencilerımızın hangı şarkıları söylediklerını ışıtmış ler mıdır? Hattâ, hattâ şu "İstıklâl Marşı "mızın bestesi üzerınde bir lâhzacık durmuşlar mıdır?

Sene şımdı 1954 dür. Bandolarımız hâlâ "Dağ başını duman almış"ı, "An nem beni yetiştirdi" yi, "İzmir marşı" nı — ve gü.meyınız — "onuncu yıl" marşını çalmakta, talebelerimiz de bunları söylemektedırler ve bır Allanın kulu çıkıp da.

Bızde hıç mi sanatkâr yok? Hıç mı bestekâr yok? Cumhurıyetın otuz bırıncı senesınde "Onuncu yıl marşı" nı söylemek ayıp değıl mıdır? Bestekarlık sahasında bu kadar mı kısır kaldık?

Dıye derdını dökememektedır

Bestekârlarımıza sorarsanız onlar belki de şunları söyliyeceklerdir: "Mektep şarkısı ne ımış, marş da ne ımış? Bız boyle basit, çocuk oyuncağı eserler yerıne, senfonıler, konçertolar, operalar, oratoryolar, sütler kompoze edıyoruz, modern eserler yaratıyoruz, sonra bunları Avrupada çal dırıp boylece memleketımızın ıtıbarını yükseltiyoruz."

Fakat ışın aslı bu değıldır

Bir Alman Şiiri

Göz Yaşları...

Dunyanın
Herhangi bir yerinde,
Bir insan ağlıyor..
Sebepsiz ağlıyor;
Bana ağlıyor.

(M Rilke'den)

İşin aslı bestekârlarımız kendilerin marş ve mektep şarkısı bestelemek gi bı nankör ve zor bir işe sokmak iste memektedirler Bu iş hakikaten nankördür Basit gibi görünen bir marşı, bir mektep şarkısını yaratabılmek ve bunları yaşatabılmek her babayığıtın harcı değıldır O marşın, o mektep şarkısının sadeliği içinde o kadar kuvvetli bir atmosfer, insanı büyüleyen o kadar tesırlı bır melodi parlaklığı mev cut olacaktır kı, bu hava bu melod derhal kütleleri coşturacak, onları bır birıne bağlıyacak ve hepsını yekvücut hale getirecektir

Bunun en güzel mısalini Beethoven, dokuzuncu senfonisinin finalindeki pek basit fakat o nispette kuvvetli, o lan "Neşeye şarkı" motifinde göster mistir Beethoven bu çok basit them den öyle muhteşem bir şarkı yaratmış tır kı, bu şarkı derhal mıl yonları peşinden s ü r ü k l e m i ş tir Ama bu ış zordur, h a k ı k a t e n zordur, o ha de gelsin bol renkli, bol enstrümanlı senfoniler, konçertolar Bunlara bır de "Modern" sıfatı takı dı mı haddin varsa "anlamıyorum, hoşuma gitmedi" de, derhal "geri kafalı, dar görüşlü, muhafazakâr" olup çıkarsın

Fakat bız yine bestekârlarımızdan rica edelim, büyük, modern, yüksek eserler yaratmaya devam eylesinler ancak bu arada basit ve sade marşlar, mektep şarkıları yartmaya da vakıt a yırsınlar, hıç olmazsa Cumhurıyetın 31 inci senesinde "Onuncu yıl" marşını söylemekten kurtulalım

Edebiyat

Orhan Veli ve Sait Faik için bir teklıf

Memleketimizde sayıları bir elin parmak arı kadar mahdut ve edebî mec mua vasfını haız neşrıyatın başında «Varlık» ile «Yeditepe» gelir. Varlık son sayısının mühim bir kısmını, Yeditepe tamamını Sait Faik'in ölü münе tahsis etmiştir

Yeditepe'nin bir de tekıfi var Aynen naklediyoruz

«Türk Mılletı bırkaç yıl ara ile ıkı değerli evlâdını kaybetti. Orhon Veli fit Sait Faik. Bunlar, İstanbulun bütün güzelliklerini en iyi dıler getirmiş ıkı büyük sanatkârdı Bir İstanbul hem serisi olarak onların aziz hâtırasına bir şey borçluyuz: Rumelihısarındakı rıh tım boyuna Orhan Veli'nin ve Burgaz daki iskele meydanına Sait Faik'in ad larının verilmesini düşündük. Sayın İstanbul Valisinden ve Şehir Meclisi Üyelerinden Türk sanatseverleri adına bu kadirşınaslığı bekliyoruz >>

Bu teklıfe biz de memnunıyetle iş tırak ederken, Sait Faik ın ölümü nü istismara çalışanların bulunduğu na da işaret etmek isteriz Üzülerek haber verelim kı, neşrıyat sahasına yeni atılmış bir edebî mecmuanın ya yınlan, George Simenon'dan tercüme ettiği bir romanı, Sait Faik ın son eseri olarak ilân etmek kurnazlığını göstermektedir, Seksoloji kitapları neş retmek, bunu yapmaktan daha durust olmaz mıyd.?

Dünyadan Haberler

Genç bestekârların eserleri

Münıh Mılletlerarası genç bes tekârlar gününde yabancı memleketler deki genç neslin yarattığı eserler ça lınmış ve bu arada Luciano Berio (İtalyan)'nun insan ses, ve muhtelif a etler için yazmış olduğu oda müzi ği, Mordecai Sheinkman'ın (USA) Di vertimehtosu, Armın Schibler'ın (Is vıçre) tenor, koro ve ıkı piyano ıçın yazdığı eser, Simon Karlinsky nın (USA) bale müzığı büyük bir muvaf fakiyet kazanmıştır

Astrid Varnay Kassel'e geliyor

Kassel — New-York - Metropolitan operasının dünyaca tanınmış soprano su Astrid Varnay, Wagner ın "Tristan ve Isolde" operasında baş rolü oynamak üzere buraya gelecektir Astrid Varnay haziran sonunda tenor Hel muth Melchret ile birlikte Bayreuth'a gidecek ve orada Wagner festivalinde "Lohengrin"de Ortrud, Nibelungen de de Brunhild" rolünü oynayacaktır

Kolsuz Alman ressamı için madalya

Frankfurt — Frankfurt daki Amerıkan Başkonsolosu C Montagu Pı gott, tanınmış Alman ressamı Carl E Fischer'e "American felin societey"nin şeref madalyasını vermiştir Ressam Fischer, yaratmış olduğu "Oskar" isim h bir kedının ve bu kedı ailesinin mızahî maceralarını resmetmektedir Sanatkâr harpte bir hava hücumu sı rasında ıkı elini birden kaybetmiştir Resimlerini şimdi ağzına aldığı kalem veya fırça ile çizmektedir

Sıhhiye bandosunun konseri

Bremen — Ordu sıhhiye bırlıklerinin en iyi bandosu sayılan İsveç sıhhiye bırlığı bandosu, yeniden kurul makta olan Alman sıhhiye birlikleri nin yararına olmak üzere, Bremene gelerek burada ıkı konser vermiştir

Bir Aktörün Hâtıraları

"O Gençtir Yapar,,

Vak'a Ankarada Devlet Tiyatrosunda geçer Ahmet Muhıp Dranas'ın "Gölgeler" piyesinin provaları yapılmaktadır Rejisör Mahir Canova dır

Biz çalışırken, müellif de mütemadiyen gelmekte ve mütemadiyen rejisöre karışmaktadır

"— Şurası böyle olacak.."

"— Hayır, burası şöyle olacak "

Artistlere bizzat talimat vermekte, mızansenı göstermekte, hattâ ses tonu ayarlamaktadır

Son provadaydık Ahmet Muhıp Dranas bermutad hazırdı ve bermutad herkese vazifesini öğretmekle meşguldü Bır ara bana sıra geldi

" Durun, deatm.. Bir dakıka! Size bir hikâye anlatmama müsaade

esde or nra mıstıhnı ıkz â° y" eyi anlatım.

"— Viyanada, bir eseri sahneye koyuyorlarmış. Müellif her provaya gelir ve artistlere durmadan karışırmış. Nihayet, temsil akşamı çatmış müellif gene dayanamıyarak sahneye geçmiş ve perde açılmadan son talımatları vermeye başlamış

Artistler kendisini hürmetle dinler ve teker teker hepsi

Peki efendım,

— Olur efendim

— Tabû efendim.

derlermiş.

Nihayet sıra, gene bir aktöre gelmiş Müellif ona da talimat vermek üzere ağzını açıyormuş kı. bütün artistler atılmışlar

"— Aman, sakın efendim! O daha yenidir, vapur Halbukı bu akşam piyesi oynuyoruz! "

"Gölgeler" o akşam oynandı

Şeref Gürsoy

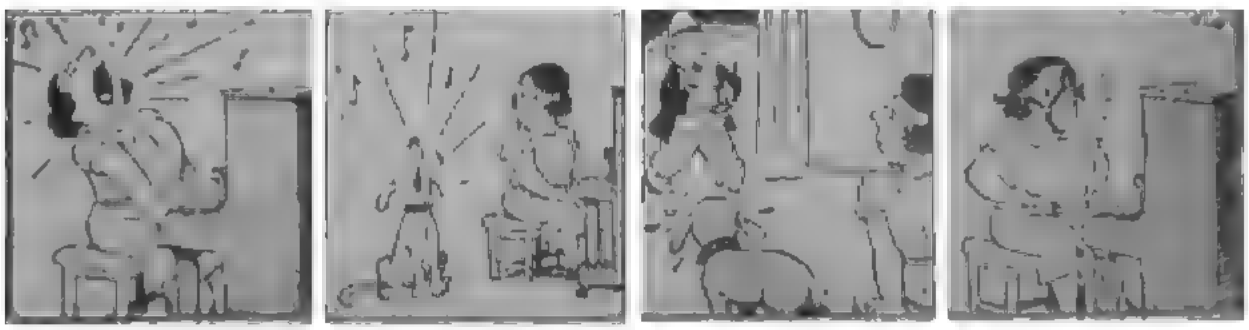

SPOR ÂLEMİNDE

Gündüz — Necmi
Hiddet ve Şiddet

Futbol

Bir lâubalılık örneği

Vaka Ankarada, 19 Mayıs Stadyomunda geçer.

30 Mayıs pazar günü, Galatasaray ile Ankaragücü oynamaktadır. Hakem Bedri Çakın'dır. Bedri Çakın, ıkı tarafın muvafakatiyle hakem seçilmiştir. Fakat oyunu, hakıkaten feci şekilde ıdare etmektedır. O kadar kı, bazı Galatasaray hucumlarında, dıreğe çarpıp gelen topa çıkan oyuncuya ofsayt çalmakta, sonra da bunu hentbol dıye tevıl etmektedır

Vazıyet 1-1 dir.

Bu sırada yenı bır Galatasaray akını olur ve hakem, yanlış şekilde, ofsaytla akını durdurur. O zaman, spor sahalarında görulmemiş — ve görülmemesi gereken — şöyle bir hâdise cereyan eder.

Galatasarayın antrenorü Gündüz Kılıç, çok sert bir tavırla sahaya gıter ve takım kaptanı Necmi'ye sahadan çekilmelerını söyler. Hakemi protesto ıçın, takım oynamayacaktır.

İdarecıler koşuşurlar; Gündüzü kararından caydırmaya çalışırlar. O yunun henuz başıdır, stad kalabalıktır. Bır hâdıse çıkabilir

Gündüz:

—"— Oynatmam!" dıye ısrar eder. Futbolcular, hakem ne yapacaklarını bılmeden dolaşmaktadırlar

Nıhayet Gündüz Kılıç yumuşar, oyunun devamına musaade eder.

Kendısı de, bızzat Galatasaraylılarla dolu sol tribunden yukselen "yuha" sesleri arasında sahanın kenarındakı yerıne döner ve maç yenıden başlar

Galatasaray oyunu 2-1 kazanır; ama bunun yanında kaybettığı, çok daha mühım ve çok daha ağırdır.

Uzun seneler mıllî takım kaptanlığı yapmış, gençlere saygı telkın etmış, ağırbaşlı ve efendi Gunduzün şımarık ve laubalı hareketi sebebi haklı da olsa — spor ışlerımızdekı keşmekeşın delılınden başka şey değıldır.

Profesyonel futbolcuların halli gereken davaları

Tevfik Ünsî

Futbolümüzde profesyonellik bir yaşını daha tamamlamaktadır Mukaveleli adı ile anılan profesyonel futbolcunun çekmekle olduğu çileler ise henüz tamamlanmamıştır. Dışarıdan hem eğlenıyor, hem de para kazanıyor telâkkisi ile karşılaşan profesyonel futbolcuların halledılmemiş nice dâvaları mevcuttur. Halbukı onları statülerını profesyonellik talımatnamesı ve kulüpleri ile ımzaladıkları mukaveleler tesbit ve tâyın etmiştir. Profesyonel futbolcunun derıleri bu talımatnameye tam mânası ile nüfuz edememekten, mukavelesını düşünmeden ımzalamaktan doğmaktadır. Bugun elindekı mukavelesının şartlarından acı acı şıkâyet eden futbolcular pek çoktur. Zaman zaman kıdemlı bırkaç futbolcu bır araya gelerek profesyonel futbolcular bırlığı gibi bır teşekkül kurmayı ve profesyonel futbolcuların hukuk ve ıstıkballeri ile alâkalanmayı ortaya atmakta ise de, dunyanın her yerinde mevcudu olan böyle bir teşekkül bir fikir olarak kalmaktadır. Profesyonel futbolcu kurt ıdarecıler ve transfer sımsarlarının karşısında sılâhsız bulunmaktadır

Profesyonel futbolcu ıçın teşkılâtsızlık bir uzuntü olurken, dığer bazı dertler de bunu takıp etmektedır Profesyonel futbolcunun ıstıkbalı ve hayatı teminat altında değıldır Futbolü terkettığı zaman toplu bır para alacağı müemmen değıldır, bu resmen teminat altına alınmış ise de güvenılecek bır mahıyet taşımamaktadır. Başka memleketlerde emek vermiş futbolcular sahadan ayrılırken yalnız kendı kulübü değıl, bütün kulüpler elbirlığı ile o oyuncuya son bır varlık temınıne çalışırlar Bır jübile ile, ılerde tutabıleceği bir iş ıçın sermaye sağlarlar, halbukı bızde böyle bir anane teessüs etmemıştır ve kulüpler de kasalarını açmazlar. Istıkbal bu şekilde karanlıklar içinde bulunurken, sağlıkları da her an tehlıkeye maruzdur. Profesyonellik talımatnamesi mukaveleli futbolcuların sıgorta ettırılmesını derpiş ettığı halde kulübü tarafından sıgorta ettırılmış bir tek futbolcu yoktur; daha tuhafı hiç bır sıgorta şırketı de böyle bir sıgortaya yanaşmamaktadır.

İstıkbalı gullük, gulustanlık gözükmeyen mukaveleli futbolcusun "hal" i ne âlemdedır? Bu da pek parlak değıldır, hele maçların nıhayete ermekte bulunduğu şu günlerde... Sene ıçınde kulüpler maçlardan, olmazsa ne yapıp yapıp para bulmakta ve futbolcuların aylıklarını ödemektedırler. Musabakaların aksadığı zamanlar futbolcuların da aylıkları aksamaktadır. Kuluplerınden hiç alacağı olmayan futbolcu göstermek çok güçtür Kodaman olmayan futbolcular daıma alacaklıdır. Bir şıkâyet mevzuu olduğu takdırde federasyon, kulübün teminat akçesinden profesyonel futbolcunun aylığını ödemek yoluna gıdebılıyor; fakat kulübünü şıkâyet edecek futbolcu nerde? Takımdan uzaklaştırılmak, maç ve galıbıyet prımlerınden mahrumıyeti ıntaç edecektir. Oyuncu ağzını açamaz. Profesyonellik talımatnamesının ıhtıyarî mükâfatlandırma maddeleri ise sadece kâğıtta mevcuttur

Bır profesyonel futbolcu ıçın mukavelenın yenı baştan tanzımı veya transfer toplu para temını ıçın bir umıt kaynağıdır; fakat profesyonel futbolcu bır yandan talımatnameye eklenen yenı hükümlerle, dığer taraftan kulupler arasındakı hurrıyetını tahdıt eden anlaşmalarla amatör futbolculardan daha sağlam bır şekılde ellerı, kolları bağlı vazıyette bulunmaktadır. Transfer temın edıldığı takdırde de bundan futbolcudan çok, kulubu ıstıfade etmektedır.

Bu satırlarla profesyonel futbolcuların dertlerıne tercuman olmağa çalıştık. Onlar ıçın ümıt kapısı yıne de açıktır: profesyonellik henüz emekleme çağında dır ve en ıyı şekılde tatbıkı ise, fikırlerdekı uyanıklık ile belkı de çok kısa bir zamanda mümkün olacaktır

Güreş

Şampiyonluğa götüren yol

Vasatî yaşı 20 ile 25 arasında olan bir takım, bize bır dunya şampıyonluğu hedıye etmış bulunuyor.

1948 Londra olimpıyatlarından sonra serbest güreşte kazandığımız mevkıye, Tokyoda son yapılan şampıyona ile tekrar ulaştık.

O olimpıyattan sonra, yaşları ıler

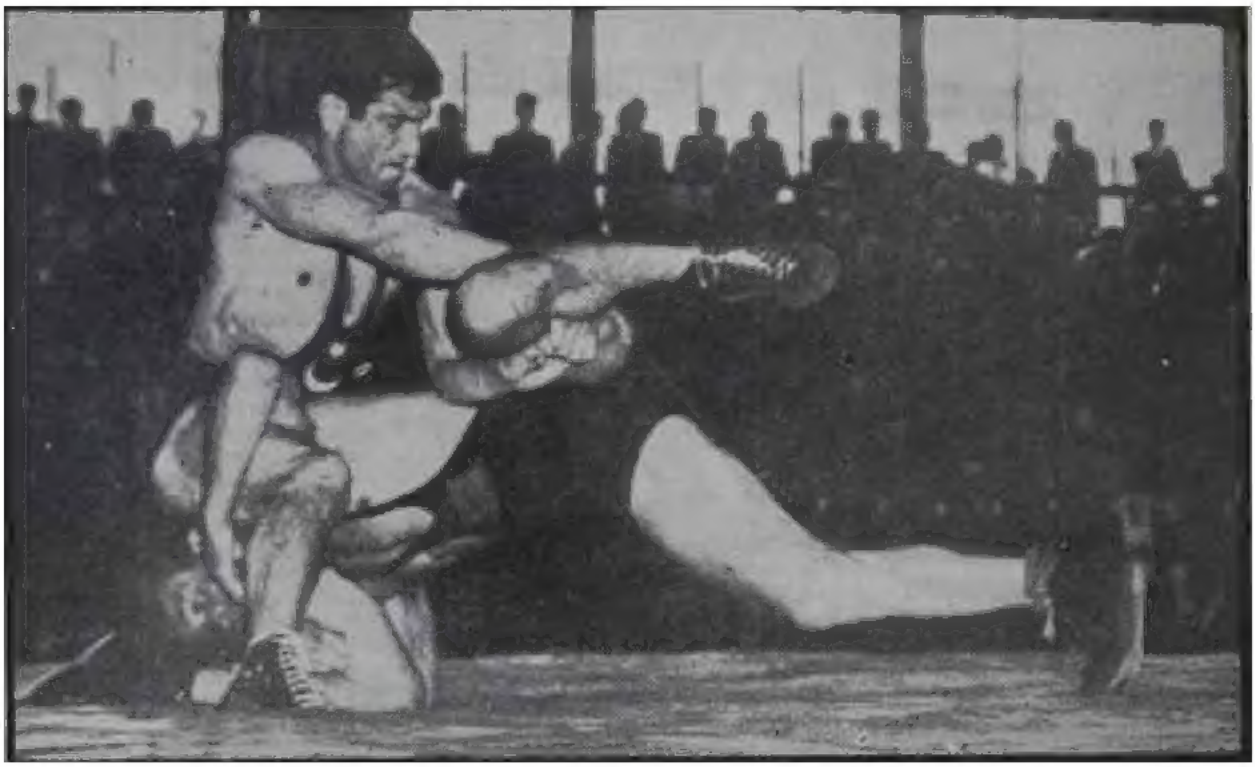

Türk Bekir — İsveçli Berlin

Sporcunun ve idarecinin zaferi

lemiş bazı güreşçilerimizin minderi terkleri, idaresizlikten de gençlerin yetişmemeleri yüzünden şampiyonluğu kaptırdığımız zaman, "alâkalılar" ın ilk aklına gelen, Londra zaferini küçümsemek olmuştu.

İddiaları şu idi: Dünya milletleri, usun yıllar açlığa ve sefalete sebebiyet veren bir harpten henüz çıkmış bulunuyorlardı. Zayıf ve hazırlıksızdılar. Şimdi kendilerini toplamışlar ve şampiyonluklarını geri almışlardır. Tabiî olan da bu idi; yoksa Londra zaferi değil, O, arızi di.

Hele 1952 olimpiyatlarında, gene aynı kimselerin beceriksizlik, ihmal ve lâkaydileri yüzünden bilinen hezimete uğramamız sanki tezlerini kuvvetlendirmişti.

Halbuki spor, sporcu kadar idareci de demektir.

Nitekim, efkârı, umumiyenin ve basının şiddetli aksülâmeli karşısında "beceriksiz idareciler" iş başından atıldıktan ve takımımızı zaferlere kavuşturmuş olan Federasyon Reisi Vehbi Emre'ye mevkii iade edildikten bir sene sonra, sıkı ve muntazam çalışma sayesinde takımımız dünya şampiyonluğunu Ruslardan geri almış bulunuyor.

Bu suretle iddiaların ne derece mesnetsiz ve çürük olduğu anlaşılmıştır.

Vehbi Emre eskilerden farklı bir zihniyetle işi ele alarak yapılacakları bir programa bağlamış ve serbest güresin temeli olan Karakucak güreşlerine de önem vererek çalışmalarını buna göre ayarlamayı bilmiştir.

Tokyo şampiyonasından evvel, altı ay müddetle yurdun muhtelif bölgelerinde tertiplediği gurup seçmelerile birçok genç kıymetlere şans vermek suretiyle eskileri de daha fazla çalışmaya teşvik etmiştir. Ayrıca bu şekilde bir mesai sonunda tesbit edilen milli serbest güreş takımımızın hazırlanmasını Nuri Boytorun, Yaşar Doğu, Saim Arkan gibi üç kıymetli ve ehliyetli antrenörlere tevdi etmesi çok isabetli ve faydalı olmuştur. Bu üç kıymetli antrenör, güreşçilerimizle daha fazla ilgilenmek suretiyle gençlerin noksanlarını tamamlamak imkânını elde etmişlerdir.

Tokyoda kazandığımız bu başarı bize istikbal için, çok iyi bir müjde, vermektedir. Şampiyonaya katılan takımın kadrosundaki elemanlara dikkat edecek olursak, vasati yaş haddinin 20-25 arasında bulunduğunu görürüz.

Demek oluyor ki, kadrodaki elemanlar hususî hayatlarına itina gösterirlerse en az 5 - 10 sene daha minderde kalabileceklerdir. Bu gençler, yılların verdiği tecrübe ve olgunlukla uzun müddet şampiyonluk unvanlarını muhafaza edebileceklerinden serbest güreş alemindeki âlemdarlığımız daha senelerce devam edebilir. Aksi halde 1948 olimpiyadından sonra olduğu gibi, şampiyonluğun verdiği sarhoşluk ve rakiplerini küçümsemek gibi haller sonunda bu kıymetler de kısa bir zaman sonra saf harici kalırlar ve başarımız gene arızî olabilir. Bunun için de federasyonu şimdiden tedbir almak hususunda büyük vazifeler beklemektedir.

Vehbi Emrenin bu vazifeleri de yerine getirmekte muvaffak olacağına

At Yarışları

Yarış komiserleri

Nasıl kî hakemsiz bir müsabaka, hâkimsiz bir mahkeme tasavvur edilemez, koşular da komisersiz yapılamaz. Bir bakıma yarış komiserlerinin vicdanî karar salâhiyetleri diğerlerinden daha fazladır. Bu kabil mevkide bulunan kimselerde adalet mefhumu en yüksek derecede olacaktır. Adalet bir karakter meselesi olduğundan daha çok görgü ve bilgiye dayanır. Demek ki yarış komiserlerinin kendilerine tanınmış büyük salâhiyetlere dayanarak koşuların muhtelif hâdiseleri için kararlar verirken bu işi lâyıkı ile yapabilmelerinin esası budur.

Ya bizde?! Evet, bizde de komiserlere aynı salâhiyetler, aynı şekilde tanınmıştır. Fakat icraatlar o mertebeyi katiyen bulamamıştır. Çünkü o her şeyden evvel bilgi, yarış komiserlerimizde yoktur.

Şu Ankara koşularını idare etmekle mükellef Tarım Vekâletinin yarış otoritesince, jokey kulübünün de

Ankaradâ yarış seyredenler

Fotoğrafçılar atlara hiç bakmazlar mı?

tasvibi ile tâyin edilmiş komiserlere bakalım.

Prof. Tevfik Başer: Ömrü boyunca hayvanların sıhhatleriyle alâkalanmış ve çok haklı olarak mesleğinin en yüksek mertebesine çıkmış bulunan, bu cidden efendi adamın, yarışlarla alâkası atçılarla olan münasebetine dayanır. Kaç senedir İstanbul ve Ankara yarışlarında başkomiserdir. Bugüne kadar hakikaten mühim, meselâ şu yazıda zikre değecek kadar mühim bir karar verebildiğini bilmiyoruz. Daima örtbast veya suya, sabuna dokunmama, eşi dostu gücendirmeme prensibiyle ideal yarış komiseri olunamaz,

Sait Akson: Bilgisi itibariyle memleketimizde itibar edilen ve yarışlara karşı babadan kalma bir hevesi bulunduğu şüphesiz olan bu arkadaş, tam randıman vermektedir. Atçılık dâvalarında daima kendisine yer verilmiş, fakat fikirlerini lâyikiyle, eşasiyle izah etmekte ve bilhassa karşısındakileri iknada zayıf kaldığından muvaffak olamamıştır.

Cemil Akok: Efendi bir adam dada. Öyle tahmin ediyoruz ki, İstanbulda eski dostlara iş prensibiyle ve yanındakilere bakarak gene de iyidir diye komiserliğe getirilmiş, jokey kulübünün muhasebecisi de olduktan sonra bu sıfat üzerinde kalmıştır. Fakat hepsi bir tarafa, jokey kulübünün muhasebecisi, nasıl yarış komiseri tâyin edilebiliri

Veterinerler gurupu : Tarım Vekâleti organizatörleri, veteriner arkadaşlarına yarış yerlerinde iş temin etmek İçin çırpınıp dururlar. Bu arada mevİdi yüksek olanlar komiser tâyin edilir. Veteriner olmakla, koşulardan anlamak hiçbir zaman aynı şey sayılamıyacağı için bu zatlar birer kukla gibi vazife görürler.

Gizli kalmış bir sayfa: 2

Futbolcu alım satımı

Eşfak Aykaç

Güneş Kulübü ile ilk resmî teması, Yusuf Ziya Önişe vâki ziyaretimiz teşkil eder. Kendisinin bizleri görmek istediği yolundaki emirlerine Masör Danyal vasıtasiyle muttali olunca, bir cumartesi günü akşamı, İş Bankası Yenicemi Şubesine gittik. Yusuf Ziya Bey, mutad nezaket ve sevimliliği ile bizleri karşıladı. İşin esası ile alâkalı hiçbir şey konuşmadık. Esasen pek kısa süren bu ziyaret sona erdiği zaman, üçümüz de hayli sukutu hayale uğramış bulunuyorduk. Zira, umduğumuz yüz görümlüğü yerine, elimize, birer maroken kaplı İş Bankası defteri verdiler Keyfiyet, Masör Danyala hayli söylenmemizi tevlit etti.

Bu hâdise üzerinden bir hafta kadar bir zaman gelmişti ki, yeni bir davet daha vâki oldu. Pek yakın olan şeker bayramının ilk günü, Yusuf Ziya Önişi evinde ziyaret edecektik. Bu sefer, Güneş Kulübüne geçeceğimize dair, yazılı ve imzalı ifedelerimiz de isleniyordu. Danyalın dediğine göre, bunu verecek, ve mukabilinde, bayram çocukları misillû sevindirilecektik.

O gün, hiç unutmam, mutad toplanma yerimiz olan Yeşil Muhallebicide, üç kafadar ve Danyal gece bir araya geldik, İstenilen kâğıdı yazdık, müştereken imzaladık ve Yusuf Ziya Beyin ikamet etmekte olduğu, Ayazpaşadaki Üçler apartımanına müteveccihen yola çıktık. Emprezaryomuz, muhallebicide bizi bekliyecekti.

Hafifçe çaldığımız kapıyı, beyaz önlüklü bir kızcağız açarak buyur etti. Pardesüleri çıkarıp salona adımımızı atmamızla beraber geri çekilmemiz bir oldu. Boğaza nazır cephesi boydan boya cam kaplı bu muazzam salonda kim yoktu Yarabbim?. Galatasaray Kulübünün o zamanki ileri gelenlerinden tutun da, devrin gazetecileri, diğer kulüpler idarecilerine kadar herkes orada idi.

Manidar, müstehzi bir sürü nazar arasında, herkesin elini sıktık ve bir köşeye çekilerek, suçlulara has o huzursuzlukla, somurtup oturduk.

Kalabalık çok geçmeden dağıldı. Salonda yalnız bizler, Eşref Şefik ve Yusuf Ziya Bey kalmıştık.

Neler konuşuldu, hangi mevzulardan bahsedildi, hiç hatırlamıyorum. Fakat, bildiğim birşey varsa, o da, Güneşe geçmemizle ilgili tek kelime görüşülmediğidir.

Nihayet gitmek lâzım geldiğine hükmettik. Tam çıkacağımız zaman, o ana kadar mevzuubahis etmek cesaretini gösteremediğimiz esas konuya temasla, cebimden imzalı kâğıdı çıkardım ve Yusuf Ziya Beye uzatarak:

— Beyefendi, dedim, imzaladığımız taahhünameyi takdim...

Yusuf Ziya bey, cümlemi tamamlamama sıra vermeden:

— Ha evet, onu sonra konuşuruz, diyerek, ellerimizi sıktı ve kendimizi kapının dışında bulduk.

Kan hepimizin beynine çıkmıştı. Bir taksiye atlâyıp Yeşil Muhallebiciye geldik. Az evvel yazdığımız kâğıdı param parça edip attık, Danyala da, Güneşlilerin maksadının bizi bütün İstanbul a ilân ederek, Galatasaray Kulübü içinde yeni karışıklıklar çıkarmak olduğunu, hâdiselerin başka türlü tefsir edilemiyeceğini, bütün hırsımızı akıta akıta, söyledik.

Bu hiddetle ben çıkıp evime gittim, Haşim ile Bülent' de, akşam verilecek Güneş Kulübü balosuna elbise bulmak için ayrıldılar.

Aynı gecenin yarısından çok sonra idi. Defi gam etmek üzere uğradığım Tepebaşındaki Garden Barda vakit getirirken, kafamı saran dumanlar arasında, hayal maval, Haşimi görür gibi oldum. Eliyle işaret ederek, beni çağırıyordu. Yerimden kalkarak yanına gittim. Koluma girerek tenha bir köşeye sürükledi ve cebinden bir tomar para çıkararak:

— Al dedi, bu senin payın!

Kısaca anlattığına göre, akşam üstü ayrıldıktan sonra, hâdiseler şöyle inkişaf etmiş: Kıyafet tedariki zımnında Eşref Şefiğe gitmişler. Onun himmetiyle sırtlarına birer elbise tedarik ettikten sonra, Yusuf Ziya Beye vâki ziyaretin maksadını anlatarak, neticenin umduğumuz gibi çıkmamasından çok kırıldığımızı söylemişler. Eşref Şefik derhal telefona sarılmış. Kimlerle konuşmuşsa konuşmuş ve işin bu safhasını halledivermiş.

Taahhütnameyi yeniden hazırlamışlar. Benim yerime Bülent imzalamış.

Haşim bana o gece ne verdi, elan malûmum bulunmuyor. Fakat, sabahı, en hovarda ölçülerle Garden Bar. da ettiğim halde, ertesi gün, gene pek fukara bir genç sayılmazdım.

Bundan sonra, uzun müddet zikre şayan bir hâdise olmadı. Fakat, Yusuf Ziya Beyi ziyaretimizin ferdası gününden başlayıp gittikçe şümullenen bir dedikodu devam edip gidiyordu. Gerek mektepte, gerek kulüpte çok müşkül bir vaziyet hâsil olmuştu. Böylece zaman geçti ve Galatasaray lisesinden ayrılmamız lâzım gelen günler yaklaştı.

SÜMERBANK

Sermayesi 200.000.000 Türk Lirası

Vadeli, vadesiz küçük cari hesaplar için yılda

16 çekiliş

Apartman katları ve daireleri, müstakil evler, otomobiller, 2000 altın ve her keşidede çeşitli para ikramiyeleri

Aynca vadeli ve 6 ay çekilmeyen vadesiz mevduat sahiplerine yünlü (halı hariç) ve pamuklu satışlarında tenzilât

ŞARTLARI GİŞELERİMİDEN ÖGRENİNİZ.

Her 150 lira için bir kur'a numarası

Umum Müdürlüğü: Ankara, Merkez Müdürlüğü: Ankara, Şubeleri: Adana, İstanbul, İzmir, Kayseri, Ajansları : Bahçekapı, Beyoğlu (İstanbul) Bürosu: İskenderun.

Sümerbank'ın Müesseseleri :

★ Sümerbank Alım ve Satım Müessesesi — İstanbul
★ Sümerbank Ateş Tuğlası Sanayii Müessesesi — Filyos
★ Sümerbank Bakırköy Pamuklu Sanayii Müessesesi — İstanbul
★ Sümerbank Bursa Merinos ve Hereke Yünlü ve Halı Dokuma Sanayii Müessesesi — Bursa
★ Sümerbank Çimento Sanayii Müessesesi — Sivas
★ Sümerbank Defterdar Yünlü Sanayii Müessesesi — Defterdar/İstanbul
★ Sümerbank Deri ve Kundura Sanayii Müessesesi — Beykoz/İstanbul
★ Sümerbank Ereğli Pamuklu Sanayii Müessesesi — Ereğli/Konya
★ Sümerbank İzmir Basma Sanayii Müessesesi — İzmir
★ Sümerbank Kayseri Pamuklu Sanayii Müessesesi — Kayseri
★ Sümerbank Kendir Sanayii Müessesesi — Taşköprü
★ Sümerbank Malatya Pamuklu Sanayii Müessesesi — Malatya
★ Sümerbank Nazilli Basma Sanayii Müessesesi — Nazilli
★ Sümerbank Pamuk Satınalma ve Çırçır Fabrikaları Müessesesi — Adana
★ Sümerbank Selüloz Sanayii Müessesesi — İzmit
★ Sümerbank Sunğipek ve Viskoz Mamulleri Sanayii Müessesesi — Gemlik
★ Türkiye Demir ve Çelik Fabrikaları Müessesesi — Karabük

Sümerbank'ın teşebbüsü :

★ Kütahya Seramik Fabrikası

Alım ve Satım Müessesesinin toptan ve perakende mağazaları :

Adana, Ankara, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İstanbul (Bahçekapı ve Beyoğlu), İzmir, Konya, Kayseri, Malatya, Samsun, Trabzon, Zonguldak.

Paranızın

Emniyetini

TÜRKİYE İŞ BANKASI

Sağlar

1954

YILI İKRAMİYE PLÂNI

BAHÇELİ 30 EV

150 LİRALIK BİR KÜÇÜK CÂRİ HESAP

AÇTIRINIZ